

АГАТА КРИСТИ

Свидетел на обвинението

Народна култура

АГАТА КРИСТИ СВИДЕТЕЛ НА ОБВИНЕНИЕТО РАЗКАЗИ

Превод: Теодора Давидова

chitanka.info

ПРИКЛЮЧЕНИЕ В ЕВТИНИЯ АПАРТАМЕНТ

В случаите, които съм описал досега, било убийство или грабеж, разследванията на Поаро са започвали от най-същественния факт и по пътя на логичната дедукция са стигали до окончателното, триумфално разкритие. В историята, която имам намерение да разкажа сега, Поаро бе заинтригуван от маловажни на пръв поглед обстоятелства, бързо последвани от зловещи събития, довели в крайна сметка до развързката на една необикновена случка.

Една вечер бях на гости у моя стар приятел Джерълд Паркър. Освен домакина и мен имаше още около, десетина души и разговорът се завъртя около жилищата в Лондон, както се очакваше, че ще стане рано или късно, когато Паркър е наоколо. За Паркър търсенето на къщи и апартаменти бе станало истинска страст. От края на войната^[1] насам бе живял поне в половин дузина различни апартаменти и малки квартири. Едва успял да се настани някъде, той неочаквано откриваше нещо ново; грабваше багажа си и напускаше. При тези пренасяния почти винаги спестяваше по някоя и друга лира, защото бе практичен и съобразителен мъж; но към това го тласкаше искрено любопитство, а не желание за печелене на пари. Известно време слушахме Паркър с уважението, с което новакът слуша специалиста. После дойде и нашият ред и настана истинска врява от гласове. Накрая дадохме думата на мисиз Робинсън, наскоро омъжила се, очарователна, дребна жена, която бе със съпруга си. Не бях ги срещал дотогава, тъй като Робинсънови се познаваха съвсем отскоро с Паркър.

— Като стана дума за жилища — започна тя, — разбрахте ли какъв късмет имахме, мистър Паркър? Намерихме най-сетне апартамент. В Монтегю меншънз.

— Е — каза Паркър, — не мога да отрека, че за добри пари човек винаги може да намери не един апартамент.

— Да, но не става дума за „добри пари“. Страхотно евтино е. Осемдесет лири годишно.

— Но..., но Монтегю меншънз е веднага след Нйтсбридж, нали? Висока, красива сграда. Или говорите за постройка със същото име, забутана някъде из бедните квартали?

— Не! Именно за сградата до Нйтсбридж. Затова е така удивително.

— „Удивително“ е точната дума. Това е сляп случай. Но трябва да има нещо нечисто. Пари на ръка, предполагам.

— Без пари на ръка!

— Без пари на ръка... О, не мога да повярвам! — изпъшка Паркър.

— При условие, че купим мебелите — продължи мисиз Робинсън.

— А — наежи се Паркър. — Знаех, че има нещо нечисто.

— Само за петдесет лири, А жилището е чудесно мебелирано.

— Предавам се — въздъхна Паркър. — Сегашните наематели трябва да са обезумели и да имат вкус към филантропия.

Мисиз Робинсън изглеждаше озадачена. Лека бръчка се появи между изящните ѝ вежди.

— Странно е, нали? Дали пък... няма духове?

— Не съм чувал за апартамент, обитаван от духове — заяви категорично Паркър.

— Да, наистина. — Мисиз Робинсън съвсем не изглеждаше убедена. — Но се случиха някои неща около тази работа, които ми се сториха... е, сториха ми се някак странни.

— Например... — подканих я аз.

— Охо — обади се Паркър, — интересът на нашия криминален експерт се пробуди! Доверете му се, мисиз Робинсън. Хейстингз е голям специалист по разкриване на загадки.

Засмях се смутено, но не мога да отрека, че ми стана приятно от комплимента.

— О, не чак толкова странни, капитан Хейстингз. Отидохме при посредниците Стосър и Пол (при тях не бяхме търсили квартира, защото предлагат само скъпи апартаменти на Мейфеър), но си помислихме, че нищо не пречи да попитаме; всичко, което ни посочиха, беше по четиристотин и петстотин лири годишно или с голяма сума на ръка и тъкмо си тръгнахме, когато стана дума, че имат апартамент за осемдесет лири, но се съмняват дали има смисъл да отиваме, тъй като бил записан в регистрите им отдавна; пратили били

толкова много хора да го видят, че почти сигурно бил нает, „грабнат“, както се изрази чиновникът, само че клиентите били така некоректни, не им съобщавали решението си и те продължавали да изпращат хора, а всеки се дразни, когато го пращат да оглежда вече наето жилище.

Мисиз Робинсън спря да си поеме дъх и продължи:

— Съгласихме се, че може би няма никакъв смисъл, но независимо от това бихме искали да получим разрешение да го разгледаме. Взехме такси и отидохме право там, защото добре е все пак човек сам да се убеди. Номер 4 бе на втория етаж и докато чакахме асансьора, капитан Хейстингз, по стълбите забързано слезе приятелката ми Елзи Фергюсън с мъжа си. „Този път преди теб, мила моя — започна тя. — Но няма смисъл да се качвате. Нает е вече.“ Това като че приключи въпроса, но Джон каза, че цената е много ниска и можем да си позволим да дадем повече и да предложим пари на ръка. Никак не е почтено, разбира се, и много се срамувам, докато ви го разказвам, но знаете какво значи да търсиш жилище.

Успокоих я, като се съгласих, че често пъти в борбата за квартира по-недостойните черти от човешката природа възтържествуват над по-възвишените и добре известният вълчи закон винаги важи.

— И така, качихме се и, представете си, апартаментът не беше нает. Прислужничката ни покани да го разгледаме, след което се видяхме с притежателката и веднага всичко бе уговорено. Незабавно нанасяне и петдесет лири за мебелите. На следващия ден подписахме споразумението, а утре се нанасяме! — Мисиз Робинсън замълча победоносно.

— А мисиз Фергюсън? — запита Паркър. — Нека чуем извода ти, Хейстингз!

— Всичко е ясно, скъпи ми Уотсън. — зацитирах безгрижно. — Тя е сбъркала апартамента.

— О, капитан Хейстингз, колко сте умен — възкликна мисиз Робинсън с възторг.

Жалко, че Поаро не можеше да чуе. Понякога имам чувството, че той твърде подценява моите способности.

Историята бе доста забавна и на следващия ден шеговито предложих на Поаро да я разгадае. Изглежда, му стана интересно и той много подробно ме разпита за наемите на апартаментите в различните квартали.

— Любопитно — забеляза замислено той. — Извинете ме, Хейстингз, но трябва да изляза да се поразтъпча малко.

Когато след около час се върна, очите му блестяха от възбуда. Сложи, бастуна на масата и преди да заговори, приглади с обичайната си грижливост мъха на шапката си.

— Хубаво е, топ апи, че нямаме друг случай и можем да се посветим на това разследване.

— За кое разследване говорите?

— За необикновено ниския наем на апартамента на вашата приятелка мисиз Робинсън.

— Поаро, вие се шегувате!

— Ни най-малко. Представете си, приятелю, действителният наем на апартамента е триста и петдесет лири. Току-що го научих от посредника на притежателя. И въпреки това точно този апартамент е нает за осемдесет лири! Защо?

— Сигурно нещо не е наред. Ами ако наистина го спохождат духове, както предположи и мисиз Робинсън?

Поаро поклати неодобрително глава.

— И все пак е странно. Приятелката ѝ твърди, че апартаментът е вече даден, а когато тя се качва, разбира, че жилището е свободно.

— Но не може да не се съгласите с мен, че другата жена трябва да е сбъркала апартамента. Това е единственият възможен извод.

— Може да сте прав, а може и да не сте, Хейстингз. Остава фактът, че много други кандидати са били изпратени да го видят и въпреки страшно ниската цена, когато Робинсънови пристигат, квартирата все още не е заета.

— Това показва, че сигурно нещо не е наред.

— А мисиз Робинсън не е забелязала нищо нередно. Много странно, нали? Направи ли ви тя впечатление на почтена жена, Хейстингз?

— Тя е очарователно същество!

— Evidemment^[2], щом ви е лишила от способността да отговорите на въпроса ми. Тогава опишете ми я.

— Ами... висока, косите ѝ са руси с красив червеникав оттенък...

— Винаги сте имали слабост към червените коси — промърмори Поаро. — Но продължете.

— Сини очи и много хубав тен; е, мисля, че това е всичко — завърших неубедително.

— А съпругът?

— О, много приятен човек — нищо особено!

— Чернокос или рус?

— Трудно ми е да определя; просто съвсем обикновен човек.

Поаро кимна.

— Да, има стотици такива обикновени мъже, а вие във всеки случай влагате повече разбиране и чувства в описанията на жени. Знаете ли нещо за тези хора? Паркър добре ли ги познава?

— Познават се съвсем отскоро, струва ми се. Но, Поаро, нима можете и за момент да помислите...

Поаро вдигна ръка.

— Tout doucement, mon ami.^[3] Казал ли съм, че мисля нещо? Казвам само, че това е странна история. И няма нищо, което да хвърли светлина; освен може би името на дамата, а, Хейстингз?

— Името ѝ е Стела — отвърнах сдържано, — но не разбирам...

Поаро ме прекъсна, като шумно се изкиска. Изглежда, нещо много го забавляваше.

— А „Стела“ значи „звезда“, нали? Прекрасно!

— Какво, за бога?...

— А звездите дават светлина! Voilà! Успокойте се, Хейстингз. Не си придавайте израз на оскърбено достойнство. Хайде да отидем до Монтегю меншънз да проучим някои неща.

Придружих го охотно. Спряхме до няколко красиви, чудесно поддържани сгради. Пред главния вход се припичаше на слънце униформен портиер, към когото Поаро се обърна:

— Извинете, бихте ли ми казали дали тук живеят мисиз и мистър Робинсън?

Портиерът не беше от приказливите и очевидно бе раздразнителен и подозрителен човек. Почти без да ни погледне, изръмжа:

— Номер 4, втория етаж.

— Бихте ли ми казали откога живеят тук?

— От шест месеца.

Пристъпих напред удивен и в същото време усетих ехидната усмивка на Поаро.

— Невъзможно — извиках. — Трябва да грешите.

— Сигурен ли сте? Жената е висока, хубава, със златисточервена коса и...

— Същата — рече портиерът. — Нанесоха се през есента. Точно преди шест месеца.

Той като че загуби интерес към нас и бавно се отдалечи във фойето на сградата. Последвах Поаро навън.

— Eh bien, Хеистингз? — попита приятелят ми иронично. — Все още ли сте сигурен, че очарователните жени винаги казват истината?

Не отговорих.

Поаро вече се бе насочил по Бромптън роуд, когато го попитах какво възнамерява да прави и къде отиваме.

— При посредниците за квартири, Хеистингз. Имам голямо желание да наема апартамент в Монтегю менщънз. Ако не греша, скоро там ще станат интересни неща.

Имахме късмет в търсенето. Номер 8 на четвъртия етаж се даваше под наем мебелиран за десет гвиней на седмица. Поаро веднага го ангажира за един месец. Когато отново бяхме на улицата, той прекъсна протестите ми:

— Сега печеля много! Защо да не задоволя един свой каприз? Между другото, Хейстингз, имате ли револвер?

— Имам някъде — отвърнах с лека възбуда. — Нима мислите...

— Че ще се нуждаете от него ли? Много е възможно. И това ви прави удоволствие, виждам. Драматичното и романтичното винаги ви привличат.

Следващият ден ни завари настанени във временния ни дом. Жилището бе приятно мебелирано. Апартаментът бе в същото крило на сградата като този на Робинсънови, но два етажа по-горе.

Денят след настаняването ни бе неделя. Следобеда Поаро остави външната врата леко откритата и когато някъде долу проехтя шум от хлопване на врата, той бързо ме извика.

— Погледнете над перилата. Това ли са вашите приятели? Внимавайте да не ви видят!

Проточих врат над стълбището.

— Да, те — прошепнах, без да спазвам никаква граматика.

— Добре. Да изчакаме малко!

Около половин час по-късно на стълбището излезе млада жена, облечена с ярки празнични дрехи. Поаро въздъхна със задоволство и на пръсти се върна в апартамента.

— C'est ça.^[4] След господина и госпожата, и прислужничката. Сега жилището трябва да е празно.

— Какво ще правим? — попитах неспокойно. Поаро бе притичал пъргаво в килера и дърпаше въжето на товарния асансьор.

— Сега ще слезем по пътя на кофите за смет — обясни той весело. — Никой няма да ни забележи. Концертът в неделя, следобедната разходка и накрая дрямката след неделния английски обяд — ростбифа, — всичко това ще отвлече вниманието от действията на Еркюл Поаро. Хайде, приятелю!

Той стъпи в грубото дървено приспособление и аз предпазливо го последвах.

— С взлом ли ще влезем? — попитах нерешително.

Отговорът на Поаро не ме успокои твърде:

— Не точно днес.

Дърпахме въжето и бавно се спускахме надолу, докато стигнахме втория етаж. Поаро възкликна от задоволство, като забележа, че дървената врата на килера е отворена.

— Виждате ли? През деня никога не залостват тези врати. Макар че всеки може да се качи или слезе като нас. През нощта ги затварят, и пак не винаги; и точно срещу това ще се подсигурим.

Докато говореше, от джоба си бе извадил няколко инструмента и веднага ловко се залови за работа; целта му бе така да нагласи резето, че да може да се вдига от асансьора. Операцията продължи само три минути. Поаро прибра инструментите в джоба си и отново се качихме на наша територия.

В понеделник Поаро не се прибра целия ден, но когато се върна, с доволна въздишка се отпусна на стола.

— Хейстингз, да ви разкажа ли една история? Ще бъде по ваш вкус и ще ви напомни за любимото ви кино.

— Слушам ви — засмях се аз. — Предполагам, че историята е истинска, а не плод на фантазията ви.

— Съвсем истинска. Инспектор Джап от Скотланд ярд ще потвърди верността ѝ, тъй като бе така любезен сам да ми разкаже някои подробности. Слушайте, Хейстингз. Преди малко повече от

шест месеца от външния отдел на един от щатите на Америка са били откраднати важни военноморски планове. На тях било указано местоположението на най-важните точки от пристанищната отбрана и всяко чуждо правителство би дало за тях голяма сума, японското например. Подозрението паднало върху Луиджи Валдарно, млад човек от италиански произход, дребен чиновник в отдела, който изчезнал едновременно с документите. Дали Луиджи Валдарно ги е откраднал, или не, не се знае, но два дена по-късно трупът му бил открит в Ист сайд в Ню Йорк.

Документите не били намерени у него. От известно време Луиджи Валдарно се срещал с някоя си мис Елза Харт, наскоро появила се млада камерна певица, която живеела с брат си в един апартамент във Вашингтон. За произхода на мис Елза Харт нищо не се знае и скоро след смъртта на Луиджи Валдарно тя изчезнала. Има основание да се смята, че тя е обигран международен шпионин и под различни имена е извършила много престъпни дела. Американската тайна служба направила всичко възможно да открие следите ѝ и в същото време държала под наблюдение неколцина японци, които живеят във Вашингтон. Служителите, които се занимават със случая, са убедени, че след като Елза Харт замаскира следите си, ще се свърже с въпросните господа. Единият от тях внезапно заминал за Англия преди две седмици. Ако се съди по това, изглежда, че Елза Харт е в Англия. — Поаро замълча и после тихо продължи: — Официалното описание на Елза Харт е: височина — около метър и осемдесет, очи — сини; коса — червеникава, светъл тен на лицето, правилен нос и без особени белези.

— Мисиз Робинсън! — ахнах аз.

— Твърде е възможно — предположи Поаро. — Научих също, че тази сутрин мургав чужденец се е интересувал от обитателите на апартамент № 4. Ето защо, топ ами, страхувам се, че трябва да се лишите от разхубавителния си сън^[5] тази вечер и да ми правите компания по време на нощното ми бдение в апартамента долу, въоръжен с онзи чудесен ваш револвер, разбира се!

— На драго сърце — извиках с ентузиазъм. — Кога тръгваме?

— Полунощ е както тържествен, така и подходящ час, така поне предполагам. Няма вероятност да се случи нещо преди това.

Точно в дванайсет часа се вмъкнахме предпазливо в товарния асансьор и се спуснахме на втория етаж. След манипулацията на Поаро дървената врата бързо се отвори навътре и влезнахме в жилището. От килера минахме в кухнята, където удобно се настанихме на два стола, а вратата към хола оставихме леко откритата.

— Сега не остава нищо друго, освен да чакаме — каза доволен Поаро и затвори очи.

Чакането ми се стори безкрайно. Ужасявах се да не заспя. Точно когато ми се струваше, че съм седял така около осем часа, а после се оказа само час и двадесет минути, до слуха ми дойде шум от леко драскане. Ръката на Поаро докосна моята.

Станах и двамата внимателно се придвижихме по посока на хола. Звукът идваше оттам. Поаро допря устни до ухото ми.

— Вън пред входната врата. Изрязват ключалката. Когато ви дам знак, но не по-рано, хвърлете му се отзад и здраво го дръжте. Внимавайте, той ще има нож.

Скоро чухме звук от разцепване на дърво и на вратата се появи малък кръг светлина, който веднага угасна, и вратата бавно се отвори. И двамата с Поаро се долепихме до стената. Долових дишането на мъжа, когато минаваше покрай нас. Той запали фенерчето си и в този момент Поаро изсъска в ухото ми:

— Allez!^[6]

И двамата скочихме. Поаро ловко уви главата на неканения гост с лек вълнен шал, докато аз здраво притиснах ръцете му до тялото. Всичко стана бързо и безшумно. Избих камата, която той стискаше, и докато Поаро свали шала от очите му и го върза плътно около устата, аз подхвърлих револвера си, така че той да може да го види и разбере, че съпротивата е излишна. Щом мъжът спря да се бори, Поаро доближи устни до ухото му и оживено му зашепна. След миг човекът кимна. С движение на ръката Поаро заповяда да пазим тишина и ни поведе вън от жилището, надолу по стълбите. Пленникът ни го последва, а аз вървах последен на опашката, с револвер в ръка. Вече вън на улицата Поаро се обърна към мен:

— Зад ъгъла чака такси. Дайте ми револвера. Сега няма да имаме нужда от него.

— Но ако този приятел се опита да избяга?

Поаро се усмихна.

— Няма да избяга.

След минута се върнах с чакащото такси. Шалът бе отвързан от лицето на непознатия и аз трепнах от удивление.

— Той не е японец — прошепнах развълнувано на Поаро.

— Наблюдателността винаги е била ваша сила, Хейстингз! Нищо не ви убягва. Да, не е японец. Италианец е.

Качихме се в колата и Поаро даде на шофьора адрес в Сейнт Джон Уд^[7]. Това напълно ме обърка. Не исках пред пленника ни да питам Поаро къде отиваме и напразно напънах ума си да разбере нещо.

Слязохме пред вратата на малка къща, отдалечена от пътя. По тротоара се клатушкеше леко пийнал мъж, който почти се сблъска с Поаро, и той му каза нещо рязко, което не можах да чуя. Тримата изкачихме стъпалата към къщата. Поаро позвъня и ни даде знак да застанем малко встрани. Отговор не последва и той отново позвъня, после взе чукчето и няколко минути енергично чука по вратата. В прозорчето над вратата изведнъж се появи светлина и някой предпазливо откряна вратата.

— Какво, по дяволите, искате? — грубо се обади мъжки глас.

— Търся доктора. Жена ми заболя.

— Тук няма доктор.

Мъжът се приготви да затвори вратата, но Поаро ловко мушна крака си. Изведнъж той се превърна в истинска карикатура на разгневен французин.

— Какво говорите, няма доктор ли? Ще ви дам под съд. Трябва да дойдете! Ще стоя тук, ще звъня и ще чукам цяла нощ.

— Драги господине... — Вратата отново бе отворена и мъжът, по пантофи и халат, пристъпи напред да успокои Поаро, като хвърли неспокоен поглед наоколо.

— Ще извикам полиция.

Поаро се приготви да слезе по стълбите.

— Не, за бога, не правете това! — Мъжът се спусна след него.

С умело движение Поаро го блъсна и той се запрепъва надолу по стъпалата. В следващата минута и тримата бяхме от вътрешната страна на вратата, затворихме я и я залостихме.

— Бързо вътре! — Поаро тръгна към най-близката стая, като по пътя запали лампата. — А вие — зад завесата!

— Си, сеньор — отвърна италианецът и се мушна зад богатите гънки на завесата от розово кадифе, която се спущаше пред прозореца.

Всичко стана за по-малко от минута. Тъкмо той се скри от погледа, и една жена се втурна в стаята. Тя бе висока, с червеникава коса и придържаше алено кимоно около стройното си тяло.

— Къде е съпругът ми? — извика тя с неспокоен, уплашен поглед. — Кой сте вие?

Поаро пристъпи и се поклони.

— Да се надяваме, че мъжът ви няма да настине. Забелязах, че бе обул пантофите си, а и халатът му не е тънък.

— Кой сте вие? Какво правите в дома ми?

— Вярно е, мадам, че никой от нас няма удоволствието да ви познава. За това особено трябва да се съжالياва, тъй като един от нас е дошъл от Ню Йорк специално да се срещне с вас.

Завесите се разтвориха и италианецът излезе напред. С ужас забелязах, че той размахваше моя пистолет, който без съмнение Поаро по невнимание бе оставил в колата.

Жената изпищя пронизително и се обърна да избяга, но Поаро стоеше пред затворената врата.

— Пуснете ме — извика тя, — той ще ме убие.

— Кой пречука Луиджи Валдарно? — попита дрезгаво италианецът, размахвайки оръжието, и ни разблъска с него. Не смеехме да мръднем.

— Боже мой, Поаро, това е ужасно. Какво ще правим? — изкрещях.

— Ще ви бъда задължен, Хейстингз, ако се въздържите от излишни приказки. Мога да ви уверя, че нашият приятел няма да стреля, преди да му кажа.

— Сигурен ли сте? — попита италианецът, като се ухили неприятно.

За разлика от Поаро аз не бях така сигурен, но жената светкавично се обърна към Поаро:

— Какво искате?

Поаро се поклони.

— Не мисля, че е необходимо да обиждам интелигентността на Елза Харт с обяснения.

С бързо движение жената грабна една голяма котка от черно кадифе, която служеше да се покрива телефонът.

— Зашити са в хастара ѝ.

— Умно — промърмори Поаро с одобрение. После отстъпи от вратата. — Приятна вечер, мадам. Ще задържа приятеля ви от Ню Йорк, докато подготвите измъкването си.

— Ама че глупак! — изрева едрият италианец и като вдигна пистолета, стреля право в бягащата жена в момента, когато се хвърлих отгоре му. Но оръжието само безобидно щракна и чухме гласа на Поаро, изпълнен с лек укор:

— Никога ли няма да се доверите на стария си приятел, Хейстингз? Не обичам близките ми да носят заредени пистолети със себе си и няма да разреши и случайни познати да го вършат. Не, не, топ апи — обърна се Поаро към италианеца, който грубо ругаеше, и продължи с лек укор: — Разберете какво съм направил за вас. Спасих ви от бесилка. А не мисля, че красивата ни дама ще избяга. Не, не. Къщата се наблюдава отвсякъде. Тя ще попадне право в ръцете на полицията. Нима това не е приятна и успокояваща мисъл? Да, вече можете да излезете от стаята. Но бъдете внимателен, бъдете много внимателен! Аз... А, отиде си! А моят приятел Хейстингз ме гледа с очи, в които се чете укор. Но всичко е толкова просто. От самото начало бе ясно, че от около няколкостотин кандидати за апартамент К 4 в Моктегю мекшънз само Робинсънови са били одобрени. Защо? Какво е онова, което ги е отличило още от пръв поглед от останалите? Видът им? Възможно е, но хора като тях не са рядкост. Тогава името им!

— Но какво необикновено има в името Робинсън? — извиках аз. — Толкова често се среща.

— Ох, боже мили, точно така! Работата е в името. Елза Харт и съпругът ѝ, или брат ѝ, или какъвто ѝ се пада, идват от Ню Йорк и наемат апартамент на името на мистър и мисиз Робинсън. Внезапно научават, че едно от тайните общества, Мафията или Камора^[8], към които, без съмнение, е принадлежал Луиджи Валдарно, е по следите им. Какво правят те? Скрояват съвършено прост план. Очевидно знаят, че преследвачите им не ги познават лично. Какво по-просто от това? Предлагат апартамента с абсурдно нисък наем. От хилядите млади двойки, търсещи жилище в Лондон, не може да няма няколко

Робинсънови. Просто въпрос на изчакване. Ако погледнете в телефонния указател на името Робинсън, ще разберете, че рано или късно светлокоса мисиз Робинсън сигурно ще се появи. И какво ще стане? Отмъстителят пристига. Той знае името, знае адреса. Нанася удара! Всичко е свършено, отмъстителите — задоволени, а мис Елза Харт още веднъж се е отървала на косъм. Между другото, Хейстингз, трябва да ме представите на истинската мисиз Робинсън — това чудесно, правдиво същество! Какво ще си помислят, като видят, че апартаментът им е бил разбит? Трябва бързо да се върнем. Този шум ме кара да мисля, че Джап и приятелите му пристигат.

Някой силно чукаше на вратата.

— Как научихте този адрес? — попитах Поаро, докато го следвах към хола. — О, разбира се, проследили сте първата мисиз Робинсън, когато е напуснала другия апартамент.

— *A la bonne heure*^[9], Хейстингз. Най-накрая започнахте да използвате сивите си мозъчни клетки. Сега малка изненада за Джап.

Той тихо отвори вратата, пъкна главата на котката в пролуката и издаде едно пронизително: „Мяу.“

Инспекторът от Скотлънд ярд и мъжът до него, които стояха отвън, неволно подскочиха.

— О, това е мосьо Поаро и една от неговите малки шеги — възкликна той, когато видя главата на Поаро да следва тази на котката. — Пуснете ни да влезем.

— Нашите приятели здрави и читави ли са?

— Да, хванахме птичките. Но стоката не е с тях.

— Разбирам. Идвате да търсите. Добре, ние с Хейстингз тръгваме, но бих искал да ви изнеса кратка лекция за историята и навиците на домашните котки.

— За бога, вие май съвсем мръднахте.

— Котката — започна с патос Поаро — е била боготворена от древните египтяни. Все още се смята за щастлив знак, ако черна котка ти мине път. Тази котка ви пресече пътя тази вечер, Джап. Доколкото знам, в Англия не е прилично да се говори за вътрешностите на животно или човек. Но вътрешностите на тази котка са съвсем деликатни, имам пред вид хастара.

Другият мъж внезапно изсумтя и грабна котката от ръката на Поаро.

— О, забравих да ви представя — каза Джап. — Мосьо Поаро, това е мистър Бърт от тайната служба на Съединените щати.

Опитните пръсти на американеца напипаха това, което търсеха. Той протегна ръка и за момент остана безмълвен, речта му изневери. После достойно се справи с положението.

— Много ми е приятно — каза мистър Бърт.

[1] Става дума за Първата световна война. — Б. пр. ↑

[2] Очевидно (фр.). — Б. пр. ↑

[3] По-полека, приятелю (фр.). — Б. пр. ↑

[4] Ето това е (фр.). — Б. пр. ↑

[5] Смята се, че сънят преди полунощ запазва най-добре красотата. — Б. пр. ↑

[6] Хайде (фр.) — Б. пр. ↑

[7] Квартал в Лондон, на северния бряг на Темза. — Б. пр. ↑

[8] Подобна на Мафията тайна организация, създадена в 1830 г. в Неапол. — Б. пр. ↑

[9] Отлично! (Фр.) — Б. пр. ↑

КРАЖБАТА НА ОБЛИГАЦИИ ЗА ЕДИН МИЛИОН ДОЛАРА

— Колко много кражби на облигации станаха напоследък! — забелязах една сутрин, оставяйки вестника настрана. — Поаро, нека забравим за малко детективската наука и се позанимаем с престъпленията.

— Искате ли се, как му казвате вие — да хванете нишката по най-бързия възможен начин?

— Чуйте какъв е последният голям удар. Лондонската и Шотландската банка изпратили за Ню Йорк Облигации на свободата^[1] на стойност един милион долара на борда на парахода „Олимпия“ и те по най-фантастичен начин изчезнали.

— Ако не беше *mal de mer*^[2] и трудният за прилагане метод на Лавергие за прекосяването на Ламанша, аз самият с голямо удоволствие бих попитувал на тези големи лайнери — промърмори замислено Поаро.

— Да, наистина — възкликнах с ентузиазъм. — Някои от тях са истински дворци; с плавални, шезлонги, ресторанти, палмови кътчета — човек трудно може да повярва, че е в морето.

— Аз лично винаги усещам, когато съм в морето — тъжно промълви Поаро. — А всички тези дреболии, които изброихте, не ме вълнуват; но помислете, приятелю, за гениите, които пътуват там инкогнито. На борда на тези плаващи дворци, както сам справедливо ги нарекохте, човек може да срещне елита, *haute noblesse*^[3] на криминалния свят.

Засмях се.

— Ето, значи, откъде идва вашият ентузиазъм! Бихте искали да кръстосате шпаги с човека, който е задигнал облигациите?

Хазайката ни прекъсна:

— Една млада дама иска да ви види, мистър Поаро. Ето визитната ѝ картичка.

На картичката пишеше: „Мис Есме Фаркуър“; Поаро се наведе да вдигне една случайно паднала на земята троха и след като внимателно я пусна в кошчето за книжни отпадъци, кимна на хазайката да покани дамата.

След около минута в стаята бе въведено едно от най-очарователните момичета, които някога съм срещал. Беше на около двадесет и пет години, с големи кафяви очи и прекрасна фигура. Добре облечена и със сдържани маниери.

— Моля ви, седнете, mademoiselle. Това е приятелят ми Хейстингз, който ми помага при решаване на моите малки задачи.

— Боя се, че идвам днес с голяма задача при вас, мосьо Поаро — каза момичето и след като ми се поклони мило, седна. — Предполагам, че сте чели вече вестниците, имам пред вид кражбата на Облигациите на свободата на борда на „Олимпия“

По лицето на Поаро трябва да се бе изписала изненада, защото тя побърза да продължи:

— Без съмнение, питате се, какво общо имам аз с тези сериозни учреждения — Лондонската и Шотландската банка. В известен смисъл — нищо, а от друга страна — много нещо ме свързва с тях. Мосьо Поаро, аз съм сгодена за мистър Филип Риджуей.

— О! Мистър Риджуей...

— Той отговаряше за облигациите, когато бяха откраднати. Той, разбира се, не може да бъде обвинен в нищо. Грешката в никакъв случай не е негова. Независимо от това, той е почти обезумял от тревога по случилото се. Чичо му твърди, че по невнимание е споменал някъде, че облигациите са у него. Това е страшна пречка за кариерата му.

— Кой е чичо му?

— Мистър Вевъсуър, един от генералните директори на Лондонската и Шотландската банка.

— Бихте ли ми разказали цялата история, мис Фаркуър?

— Добре. Както знаете, банката искаше да разшири влиянието си в Америка и с тази цел бе решено да се изпратят един милион долара във вид на Облигации на свободата. За куриер мистър Вевъсуър избра племенника си, който от дълги години се ползува с доверието на банката и е компетентен по всички подробности на банковите операции. „Олимпия“ отплава от Ливърпул на 23-ти, а облигациите са

били връчени на Филип сутринта на същия ден от мистър Вевъсуър и мистър Шоу, двамата генерални директори на Лондонската и Шотландската банка. Те били преброени, опаковани и запечатани в негово присъствие, след което той заключил пакета в куфара си.

— Куфар с обикновена ключалка ли?

— Не, мистър Шоу настоял фирмата „Хъбз“ да постави специална ключалка. Както вече казах, Филип прибрал пакета на дъното на куфара си. Кражбата е станала само няколко часа преди пристигането в Ню Йорк. Параходът бил щателно претърсен, но без резултат. Облигациите изчезнали буквално като дим.

Поаро направи гримаса.

— Но не са изчезнали напълно, тъй като чух, че са били продадени на малки части половин час след като „Олимпия“ е влезнала в пристанището. Е, няма съмнение, че следващото нещо, което трябва да сторя, е да се срещна с мистър Риджуей.

— Тъкмо исках да ви поканя да обядваме в Честър чииз^[4]. Филип ще бъде там. Имам среща с него, но той още не знае, че ще се консултирам с вас по неговия въпрос.

С готовност приехме поканата и отидохме дотам с такси.

Мистър Филип Риджуей бе дошъл преди нас и се изненада, като видя годеницата си да пристига с двама съвсем непознати мъже. Той бе хубав млад човек, висок, спретнат, с леко посребрени на слепоочията коси, макар да не бе много над тридесетте.

Мис Фаркуър приближи и сложи ръката си върху неговата.

— Трябва да ми простиш, Филип, че действах, без да те попитам — извини се тя. — Нека ти представя мосьо Еркюл Поаро, за когото често си чувал, и неговият приятел капитан Хейстингз.

Риджуей изглеждаше много изненадан.

— Разбира се, че съм слушал за вас, мосьо Поаро — каза той, докато се здрависваше, — но нямах представа, че Есме има намерение да се съветва с вас във връзка с моята... с нашата грижа...

— Страхувах се, че няма да ми разрешиш — обади се кротко мис Фаркуър.

— Погрижила си се всичко да е в абсолютна тайна — забеляза той с усмивка. — Надявам се, мосьо Поаро да хвърли малко светлина върху тази удивителна мистерия, защото, признавам честно, почти съм си изгубил ума от тревога и притеснение.

Лицето му наистина имаше изпит и измъчен вид и съвсем красноречиво говореше за вътрешното напрежение, което го терзаше.

— Добре, добре — успокои го Поаро. — Нека обядваме и докато се храним, ще обединим умовете си, за да видим какво може да се направи. Искам да чуя историята от устата на мистър Риджуей.

Докато се справяхме с превъзходния бифтек и пудинга от бърбери, Филип Риджуей описа обстоятелствата около изчезването на облигациите. Разказът му отговаряше до най-малки подробности на този на мис Фаркуър. Когато той свърши, Поаро запита:

— Какво точно ви накара да откриете, че облигациите са били откраднати, мистър Риджуей?

Той се засмя горчиво.

— Беше повече от ясно, мосьо Поаро. Нямахме как да не го видя. Куфарът ми бе наполовина измъкнат изпод леглото и всичко бе разхвърляно, а там, където се бяха опитвали да разбият ключалката, той бе издраскан и срязан.

— Но аз разбрах, че е бил отворен с ключ?

— Точно така. Опитали са се да разбият ключалката, но не са успели. И накрая някак си трябва да са я отключили.

— Любопитно — забеляза Поаро, а очите му заблестяха с така добре познатата ми зелена светлина. — Много любопитно! Губят толкова време да изкъртят ключалката и изведнъж, откриват, че през цялото време са имали ключ, защото „Хъбз“ прави ключалките в един единствен екземпляр.

— Тъкмо затова е невъзможно те да са имали ключ. Нито за миг не съм се разделял с него.

— Сигурен ли сте?

— Мога да се закълна, а освен това, ако имаха ключа или негов дубликат, защо ще губят толкова време да разбиват една явно неразбиваема ключалка?

— Е! Точно това се питаме и ние! Осмелявам се да предскажа, че решението, ако изобщо го открием, има връзка с този странен факт. Де ви помоля да не ми се сърдите, ако ви задам още един въпрос: напълно ли сте сигурен, че не сте оставили куфара отворен?

Филип Риджуей само го изгледа, Поаро заръкомах извинително:

— Такива неща могат да се случат, уверявам ви! Е, добре, облигациите са откраднати от куфара. Какво е направил крадецът с

тях? Как е успял да ги пренесе на брега?

— О — извика Риджуей. — Тъкмо това се питам. Как? Беше съобщено на митническите власти и всяко живо същество, което напусна кораба, бе най-щателно претърсено.

— Облигациите, доколкото разбирам, са представлявали обемист пакет, нали?

— Точно така. Едва ли са били укрити на парахода, защото половин час след пристигането на „Олимпия“ вече са ги продавали, много преди да изпратят каблограмите с номерата. Един от търговците се кълне, че е купил няколко дори преди влизането на „Олимпия“ в пристанището. Но човек не може да изпрати облигации по радиото.

— По радиото не, но някакъв влекач не мина ли покрай парахода?

— Само на охраната, и то след като бе вдигната тревога и всички бяха нащрек. Аз самият наблюдавах да не ги предадат някому по този начин. Боже мой, мосьо Поаро, тази история ще ме подлуди! Хората започнаха да говорят, че аз съм ги откраднал.

— Но вас също ви пребъркаха на брега, нали? — попита Поаро спокойно.

— Да.

Младият мъж го погледна учудено, без да разбира.

— Виждам, че не схванахте смисъла на думите ми — усмихна се Поаро многозначително. — Сега бих искал да направя някои справки в банката.

Риджуей извади една картичка и надраска няколко думи.

— Покажете това и чичо ми ще ви приеме веднага.

Поаро му благодари, кимна за сбогом на мис Фаркуър и двамата се отправихме по Треднийдл стрийт към управлението на Лондонската и Шотландската банка. Щом подадохме картичката на Риджуей, бяхме поведени през лабиринт от гишета и бюра, заобиколихме чиновници, които изплащаха суми, и чиновници, които получаваха суми, и нагоре по стълбите на първия етаж в малък кабинет ни приеха генералните директори. Двама сериозни джентълмени, чиито коси бяха побелели в служба на банката. Мистър Вевъсуър имаше къса бяла брадичка, мистър Шоу бе гладко обръснат.

— Доколкото разбирам, — вие сте частен детектив — започна мистър Вевъсуър. — Така, така. Ние, разбира се, сме предали нашия

случай в ръцете на Скотланд ярд. Инспектор Макнийл се занимава с него. Много способен човек, според мен.

— Убеден съм — отвърна любезно Поаро. — Ще разрешите ли да ви задам няколко въпроса в интерес на вашия племенник? Става дума за ключалката, кой я поръча на „Хъбз“?

— Аз лично я поръчах — обади се мистър Шоу. — Не бих се доверил на никого от чиновниците. А що се отнася до ключовете, единият бе у мистър Риджуей, другите два се пазеха у мен и у моя колега.

— Нито един чиновник ли не е имал достъп до тях?

Мистър Шоу отправи въпросителен поглед към мистър Вевъсуър.

— Смятам, че не греша, ако кажа, че останаха в касата, където ги прибрахме на 23-ти — отговори мистър Вевъсуър. — Моят колега за нещастие се разболя преди две седмици, всъщност в самия ден, в който Филип отпътува. Едва-що е оздравял.

— Острият бронхит не е шега за човек на моите години — каза унило мистър Шоу. — Но се опасявам, че мистър Вевъсуър се е измъчил от усилената работа, която му се е струпала вследствие на заболяването ми и особено след неочакваната тревога, дошла на всичко отгоре.

Поаро зададе още няколко въпроса. Разбрах, че той се стареа да отгатне до каква степен бяха близки чичото и племенника. Отговорите на мистър Вевъсуър бяха кратки и точни. Племенникът му бил чиновник, на който банката имала доверие, не е имал дългове или парични затруднения, за които да му е известно. Бил е натоварван с подобни задачи в миналото. Накрая двамата мъже любезно ни кимнаха за сбогом.

— Разочарован съм — заяви Поаро, когато излязохме на улицата.

— Надявахте се да откриете нещо повече ли? Те са такива отегчителни старци.

— Разочарован съм не от тяхната досадност, *mon ami*. Не съм и очаквал да откроя в един банков директор енергичен финансист с орлов поглед, както се изразяват в любимата ви художествена литература. Не, разочарован съм от случая — твърде лесен е!

— Лесен ли?

— Да, не намирате ли, че е детински прост?

— Знаете кой е откраднал облигациите?

— Зная.

— Но тогава... ние трябва... защо...

— Недейте да се изненадвате и тревожите, Хейстингз. Засега няма да предприемем нищо.

— Но защо? Какво чакате?

— „Олимпия“. По разписание тя трябва да се върне от Ню Йорк във вторник.

— Но щом знаете кой е откраднал облигациите, защо чакате? Може да избяга.

— На някой остров в Тихия океан, откъдето не могат да го екстрадират? Не, mon ami, животът там ще му се стори твърде непривлекателен. Колкото за причината на чакането, eh bien, за интелигентността на Еркюл Поаро случаят е съвършено ясен, но ще бъде от полза за другите, не така надарени от добрия господ, като инспектор Макнийл например, да продължат разследването, за да установят фактите. Човек трябва да е внимателен с по-малко надарените от себе си.

— Боже, мили Поаро! Знаете ли, че бих дал значителна сума, за да ви видя как поне веднъж ставате за смях. Толкова дяволски самонадеян сте.

— Не се гневете, Хейстингз. Забелязвам, че има моменти, в които просто ме ненавиждате. Уви, великите са наказани да страдат неразбрани.

Дребничкият мъж изпъчи гърди и въздъхна така комично, че не можах да се сдържа и се засмях.

Във вторник се носехме към Ливърпул в първокласен вагон на Лондонската северозападна железница. Поаро упорито отказваше да открие каквото и да било за това, което подозираше или бе убеден, че знае. Правеше му удоволствие да изразява учудването си, че и аз като другите не съм запознат с положението. Счетох, че е под достойнството ми да споря и скрих любопитството си зад стена от престорено безразличие.

С пристигането на кея, край който бе легнал големият лайнер, Поаро се оживи и забърза. Нашите разследвания се сведоха до разговор с четирима стюарди последователно, от които искахме да се осведомим за един приятел на Поаро, пътувал за Ню Йорк на 23-ти.

— Възрастен джентълмен с очила. Инвалид, едва ли е излизал от кабината си.

Описанието ни, изглежда, отговаряше на личността на някой си мистър Бентнър, който заемал кабина № С 24, съседна на кабината на Филип Риджуей. Макар да не можех да разбера как Поаро бе открил съществуването на мистър Бентнър и външния му вид, аз силно се развълнувах.

— Кажете ми — извиках аз, — този джентълмен не беше ли един от първите, които слезнаха на сушата, когато пристигнахте в Ню Йорк? Стюардът поклати глава.

— Не, сър, всъщност той бе един от последните, които напуснаха парахода.

Оттеглих се обезкуражен и забелязах, че Поаро се подсмива насреща ми. Той благодари на стюарда, една банкнота смени притежателя си и ние си тръгнахме.

— Всичко е наред — забелязах разгорещено, — но последният отговор сигурно праща по дяволите безценната ви хипотеза, колкото и да се подсмивате.

— Както винаги вие нищо не разбирате, Хейстингз. Последният отговор, напротив, е върхът на моята хипотеза.

Разперих отчаяно ръце.

— Предавам се.

Когато бяхме вече във влака и летяхме обратно към Лондон, Поаро усърдно писа в продължение на няколко минути и запечата произведението си в плик.

— Това е за добрия инспектор Макнийл. Като минаваме, ще го оставим в Скотланд ярд и после отиваме направо в ресторант „Рандеву“, където съм поканил мис Есме Фаркуър да ни направи честта да вечеря с нас.

— А Риджуей?

— Какво Риджуей? — попита Поаро, като намигна.

— Е, разбира се, нали не мислите... не можете...

— Пак този ваш навик да говорите несвързано, Хейстингз. Всъщност аз наистина си помислих. Ако Риджуей беше крадецът, което е напълно възможно, случаят щеше да бъде забавен — една отлично изпипана работа.

— Но не така забавен за мис Фаркуър.

— Може и да сте прав. Следователно всичко се нарежда чудесно. Сега, Хейстингз, нека разгледаме случая отново, виждам, че умирате от желание за това. Запечатаният пакет е взет от куфара и изчезва, както каза мис Фаркуър, като дим. Ще отхвърлим теорията за дима, която е неприложима при днешното ниво на науката, и ще обсъдим какво би могло да стане с пакета. Всеки твърди, че е невероятно да бъде измъкнат на брега...

— Да, но знаем, че...

— Вие може да знаете, Хейстингз. Аз не зная. Приемам гледището, че щом изглежда невероятно, то наистина е невероятно. Остават две възможности: или да е скрит на кораба (също твърде трудно), или да е хвърлен в морето.

— Имате пред вид с корк, нали?

— Без корк.

Погледнах го смаяно.

— Но ако облигациите са били хвърлени през борда, невъзможно е да са ги продавали в Ню Йорк.

— Възхищавам се от логичното ви мислене, Хейстингз. Облигациите са продадени в Ню Йорк, следователно не са изхвърлени в морето. Разбирате ли накъде ни води това?

— Там, откъдето започнахме.

— *Jamais de la vie.*^[5]

Ако пакетът е бил хвърлен през борда и облигациите са продадени в Ню Йорк, в него е нямало облигации. Спомнете си, че мистър Риджуей не го е отварял изобщо от момента, в който му е бил връчен в Лондон.

— Да, но тогава...

Поаро махна нетърпеливо с ръка.

— Разрешете да продължа. Облигациите са били видени за последен път като „облигации“ в канцеларията на Лондонската и Шотландската банка сутринта на 23-ти. Отново се появяват в Ню Йорк един час след като „Олимпия“ влиза в пристанището, а според думите на един човек, в когото никой не иска да се вслуша — преди тя да влезе в пристанището. Да предположим, че изобщо не са били на „Олимпия“. Има ли някакъв друг начин, по който те могат да стигнат в Ню Йорк? Да. „Джайгантик“ тръгва от Саутемптън в същия ден, в който тръгва и „Олимпия“, и държи рекорда за бързо прекосяване на

Атлантика. Изпратени по пощата с „Джайгантик“, облигациите ще бъдат в Ню Йорк един ден преди пристигането на „Олимпия“. Всичко е ясно, случаят сам започва да се избистря. Запечатаният пакет е фиктивен и навярно е бил сменен в банката. Всеки един от тримата присъстващи мъже лесно би могъл да приготви дубликат, който да замести истинския пакет. Облигациите са изпратени по пощата до някой съучастник в Ню Йорк с нареждането да се продадат веднага щом „Олимпия“ пристигне. Но на „Олимпия“ е трябвало да пътува някой, който да устрои предполагаем обир.

— Защо?

— Защото ако Риджуей само отвори пакета и разбере, че е фиктивен, подозрението веднага пада на тези в Лондон. Не, човекът в съседната кабина на същия параход свършва своята работа. Създава впечатление, че разбива ключалката така демонстративно, че веднага да привлече вниманието върху кражбата, отключва куфара с дубликат на ключа, хвърля пакета през борда и чака, докато и последният човек напусне кораба. Естествено носи очила, за да скрие очите си, и е инвалид, тъй като не му се иска да рискува да срещне Риджуей. Слиза в Ню Йорк и се връща с първия параход.

— Но кой — кой е той?

— Мъжът, който има дубликат на ключа, който е поръчал да се направи ключалката, който не е бил сериозно болен от бронхит в къщата си в провинцията... — скучният старец мистър Шоу! Престъпници съществуват понякога и между високопоставените хора, приятелю. Ето че пристигнахме. Мадмоазел, успех! Ще разрешите ли?

И сияещ, Поаро целуна учуденото момиче по двете бузи.

[1] Облигации на свободата — облигации на правителството на САЩ, пуснати през двайсетте години. — Б. пр. ↑

[2] Морска болест (фр.). — Б. пр. ↑

[3] „Каймака“ (фр.). — Б. пр. ↑

[4] Известен стар ресторант в Сити, Лондон. — Б. пр. ↑

[5] В никакъв случай (фр.). — Б. пр. ↑

ЗАГАДКАТА НА ЕГИПЕТСКАТА ГРОБНИЦА

Винаги съм смятал, че от многото приключения, които сме преживели с Поаро, едно от най-вълнуващите и драматичните беше разследването на странната серия от смъртни случаи, които последваха разкриването на гробницата на фараона Менхер-Ра.

Ентузиазирани от откриването на гробницата на Тутанкамон от лорд Карнарвън, сър Джон Уилърд и мистър Блайбнър от Ню Йорк по време на разкопките си около пирамидите на Гиза, недалеч от Кайро, попаднаха неочаквано на няколко погребални помещения. Откритието им предизвика голям интерес. Оказа се, че това е гробницата на Менхер-Ра, един от онези мрачни фараони на осмата династия, управлявала по времето, когато древното царство започва да запада. Данните за този период бяха оскъдни и вестниците публикуваха подробни информации за откритието.

Скоро след това вниманието на обществото бе завладяно от ново събитие. Сър Джон Уилърд внезапно почина от сърдечен удар.

Повечето сензационни вестници не пропуснаха възможността веднага да припомнят всички суеверни слухове за неудачите, съпътстващи някои от намерените египетски съкровища. Старата история за нещастията, което носи мумията в сбирката на Британския музей, бе напомнена с охота и въпреки мълчаливото несъгласие на музея, се радваше на обичайния си успех.

Две седмици по-късно мистър Блайбнър почина от остро отравяне на кръвта, а няколко дена след това негов племенник се застреля в Ню Йорк. „Ловът на Менхер-Ра“ стана тема на деня, а магическата сила на древния Египет бе издигната в култ.

По това време Поаро получи кратко писмо от лейди Уилърд, вдовицата на починалия археолог, в което тя го молеше да я посети в дома ѝ на Кензингтън скуеър. Аз го придружих.

Лейди Уилърд бе висока, слаба жена, в пълен траур. Изпитото ѝ лице красноречиво говореше за наскоро постигналото я нещастие.

— Много мило от ваша страна, че се отзовахте така бързо, мосьо Поаро.

— На вашите услуги, лейди Уилърд. Искате да се съветвате с мен?

— Зная, че сте детектив, но се обръщам към вас не само като към детектив. Вие сте човек с оригинални възгледи, имате опит и въображение и познавате света. Кажете ми, мосьо Поаро, какво мислите за свръхестественото?

Преди да отговори, Поаро за миг се поколеба. Като че размисляше. Накрая каза:

— Нека не се разбираме погрешно, лейди Уилърд. Не ме питате изобщо. Във въпроса ви има лична заинтересованост, нали? Намеквате за смъртта на покойния ви съпруг.

— Да, така е — призна тя.

— Искате да разследвам обстоятелствата около неговата смърт?

— Искам да изясните докъде в този случай се простират вестникарските брътвежи и колко от тези неща могат да се подкрепят с факти. Три смъртни случая, мосьо Поаро, всеки един сам за себе си има обяснение, но взети заедно, представляват почти необяснимо съвпадение; и всичко това само месец след отварянето на гробницата! Може да е просто суеверие, а може и да е някое силно древно проклятие, което действува по начин, необясним за съвременната наука. Фактът си е факт — трима души са мъртви! Страхувам се, мосьо Поаро, ужасно се страхувам! Това може и да не е краят.

— За кого се страхувате?

— За сина си. Бях болна, когато новината за смъртта на съпруга ми дойде. Синът ми току-що се бе върнал от Оксфорд и веднага замина. Донесе тялото у дома, но сега, въпреки молбите и настояването ми, е пак там. Така е увлечен от работата, че има намерение да заеме мястото на баща си и да продължи разкопките. Можете да ме вземете за глупава, лековерна жена, но аз се страхувам, мосьо Поаро. Да предположим, че духът на мъртвия фараон не е намерил покой. Може би мислите, че говоря глупости...

— Не, ни най-малко, лейди Уилърд — побърза да я увери Поаро. — Аз също вярвам в силата на суеверието — една от най-могъщите сили, които светът някога е познавал.

Погледнах го с изненада. Никога не бих повярвал, че Поаро е суеверен. Но по всичко личеше, че дребният мъж бе съвсем сериозен.

— Всъщност желаете да предпазя сина ви? Ще направя всичко, което е по силите ми, за да не му се случи нищо лошо.

— От обикновена опасност, да, но от свръхестествено влияние?

— Лейди Уилърд, в книги от средните векове човек може да намери много средства за противопоставяне на черната магия. Може би хората тогава са знаели повече от нас, с нашата прехвалена наука. А сега да започнем с фактите, които могат да ми дадат насока. Вашият съпруг винаги е бил запален египтолог, нали?

— Да, от млади години. Той бе един от най-големите съвременни специалисти в тази област.

— Но, доколкото зная, мистър Блайбнър бе малко или много любител.

— О, да. Той беше много богат човек и се залавяше с всяка работа, която му харесваше. Мъжът ми успя да го заинтересува с египтологията и експедицията беше до голяма степен финансирана от него.

— А племенникът? Какво знаете за вкусовете му? Имаше ли и той интерес към тези неща?

— Не вярвам. Всъщност не знаех за неговото съществуване, докато не прочетох за смъртта му във вестниците. Не смятам, че е бил много близък с мистър Блайбнър. Той никога не е споменавал нищо за свои роднини.

— Кои бяха останалите членове на групата?

— Доктор Тосуил, служител в Британския музей; мистър Шнайдер от музея Метрополитен в Ню Йорк; един млад американец — секретар; доктор Еймз — който придружаваше експедицията като лекар; и арабинът Хасан, предан слуга на мъжа ми.

— Помните ли името на американския секретар?

— Мисля, че беше Харпър, но не съм сигурна. С мистър Блайбнър се е познавал отскоро. Много приятен млад човек.

— Благодаря ви, лейди Уилърд.

— Ако има още нещо...

— Засега нищо. Оставете нещата на мен и бъдете сигурна, че ще направя всичко, което е в човешките възможности, за да предпазя сина ви.

Това не бяха съвсем успокоителни думи и забелязах, че лейди Уилърд потръпна, като ги чу. Но все пак фактът, че Поаро не се отнесе с пренебрежение към страховете ѝ, като че я поутеши. Що се отнася до мене, никога досега не бях подозирал, че Поаро е така склонен да вярва в суеверия. По пътя за в къщи повдигнах този въпрос. Той ми отговори сериозно и искрено:

— Да, Хейстингз. Вярвам в тези неща. Не бива да подценявате свръхестествените сили.

— Какво смятате да правите?

— *Toujours pratique*^[1], добрият Хейстингз! Eh bien, като начало ще телеграфирам в Ню Йорк за повече подробности около смъртта на младия Блайбнър.

Той изпрати телеграмата. Отговорът бе пълен и точен. Младият Рупърт Блайбнър от няколко години имал парични затруднения. Известно време безделничил и харчил чужди пари по разни острови в Тихия океан, но преди две години се върнал в Ню Йорк, където продължил бързо да пропада. По мое мнение най-важното бе, че бе успял да намери достатъчно пари за пътуване до Египет. „Имам там добър приятел, от когото мога да взема пари назаем“, заявил той, преди да тръгне. Плановите му обаче не се осъществили. Върнал се в Ню Йорк, като проклинал своя чичо скъперник, който се тревожел повече за костите на отдавна мъртви царе, отколкото за собствената си плът и кръв. По време на неговото пребиваване там настъпила смъртта на сър Джон Уилърд. В Ню Йорк Рупърт отново се отдал на безпътния си живот и изведнъж най-неочаквано се самоубил, оставяйки писмо с няколко странни израза. Изглежда, го е писал в изблик на разкаяние. Наричал себе си „прокажен“ и „отхвърлен от обществото“ и на края на писмото заявявал, че щом е такъв, по-добре е да умре.

В съзнанието ми се появи смътна идея. Никога не съм вярвал в отмъщението на отдавна мъртъв египетски фараон. В тази работа виждах по-скоро едно съвременно престъпление. Да предположим, че младежът е искал да свърши с чичо си, като го отрови. По погрешка сър Уилърд поглъща фаталната доза. Рупърт се връща в Ню Йорк, преследван от мисълта за извършеното престъпление. Вестта за смъртта на чичо му стига до него. Разбира колко ненужно е било престъплението му и обзет от угризения, свършва със себе си.

Изложих хипотезата си пред Поаро. Тя му се видя интересна.

— Предположенията ви са находчиви — наистина интересни. Дори може да се окажат и верни. Но не взимате пред вид фаталното влияние на гробницата.

Свих рамене.

— Продължавате ли да смятате, че тя има нещо общо с трагедията?

— Дотам съм убеден, mon ami, че утре тръгваме за Египет.

— Какво? — извиках учуден.

— Нали чухте? — По лицето на Поаро се плъзна изражение на гордост, смесена със смущение. След това той простена: — Но морето! Това омразно море!

Една седмица по-късно ние стъпвахме по златистия пясък на пустинята. Над главите ни слънцето сипеше жарките си лъчи. Поаро, олицетворение на нещастieto, клюмаше до мен. Дребният човечец не понасяше пътуванията. Четиридневното ни плаване от Марсилия бе същинско мъчение за него. В Александрия от парахода слезе неговата сянка. Той бе изоставил дори обичайната си спретнатост. Щом пристигнахме в Кайро, веднага се настанихме в хотел „Мена хаус“, разположен непосредствено до пирамидите.

Обаянието на Египет ме завладя. Не беше така с Поаро. Облечен точно както и в Лондон, той носеше малка четка в джоба си и водеше непрестанна война с пясъчинките, които се натрупваха по тъмните му дрехи.

— А обувките ми — стенеше той. — Погледнете ги, Хейстингз, чудесните ми лачени обувки, винаги лъскави и елегантни, вижте, пясъкът влиза в тях и ми убива, а отвън ужасно разваля вида им. Ох, и тази горещина. От нея мустаците ми увисват!

— Погледнете сфинкса — настоявах аз. — Дори аз мога да почувствувам загадъчността и очарованието, които излъчва.

Поаро хвърли пълен с досада поглед.

— Не ми изглежда много щастлив — заяви той. — И как би могъл да е, след като е полузарит в пясъка... Ах, този проклет пясък!

— Е, хайде сега, в Белгия също има много пясък — забелязах аз, спомняйки си за една почивка, прекарана в Нок-сюр-мер, сред „девствените дюни“, както ги наричаха в рекламата.

— Но не и в Брюксел — заяви Поаро. Той се бе загледал в пирамидите. — Вярно е, че поне са солидни и с геометрична форма, но

грапавата им повърхност дразни окото. А палмите изобщо не ми харесват. Даже не си правят труд да ги садят в редове!

Прекъснах оплакванията му, като предложих да тръгнем към лагера. Дотам щяхме да стигнем с камили, които бяха коленичили и търпеливо ни чакаха да ги възседнем; за тях се грижеха няколко колоритни местни момчета, предвождани от приказлив преводач.

Няма да се спирам на зрелището, което представляваше Поаро, покачен на камила. Отначало той започна със стенания и оплаквания и завърши с викове, ръкомахания и призоваване на Дева Мария и на всички светци подред. Накрая слезе безславно и през останалото време пътува върху гърба на едно магаренце. Трябва да призная, че да се друсаш на камила, не е шега за новациите. Няколко дена след това бях схванат.

Най-накрая стигнахме мястото на разкопките. Изгорял от слънцето мъж със сива брада, бели дрехи и шлем на главата дойде да ни посрещне.

— Мосьо Поаро и капитан Хейстингз? Получихме телеграмата ви. Съжалявам, че никой не ви посрещна в Кайро. Случи се нещо непредвидено, което съвсем обърка плановете ни.

Поаро пребледня.

— Да не е починал някой?

— Да.

— Сър Гай Уилърд? — извиках аз.

— Не, капитан Хейстингз. Моят колега от Америка, мистър Шнайдер.

— А причините?

— Тетанус.

Усетих как кръвта слиза от лицето ми. Чувствах, като че ли в атмосферата около мен витае нещо жестоко, неизвестно и застрашително. Ужасяваща мисъл като светкавица мина през съзнанието ми: „Ами ако аз съм следващият?“

— Mon Dieu! — обади се Поаро много тихо. — Това не го разбирам. Ужасно е. Кажете ми, мосьо, няма съмнение, че е починал от тетанус, нали?

— Мисля, че не. Но доктор Еймз ще ви разкаже по-подробно от мен.

— О, разбира се, вие не сте лекарят.

— Казвам се Тосуил.

Значи, това бе описаният от лейди Уилърд чиновник от Британския музей. В него имаше нещо сериозно и стабилно, което ме привлече.

— Ако ме последвате — продължи доктор Тосуил, — ще ви заведа при сър Гай Уилърд. Той много държеше веднага да му бъде съобщено, щом пристигнете.

Прекосихме лагера и стигнахме до голяма палатка. Доктор Тосуил повдигна платницето пред входа и влезнахме. Вътре имаше трима души.

— Мосьо Поаро и капитан Хейстингз пристигнаха, сър Гай — съобщи доктор Тосуил.

Най-младият от тримата скочи и дойде да ни поздрави. В движенията му имаше импулсивност, която напомняше за майка му. Той беше по-малко изгорял от останалите, което заедно с тъмните кръгове около очите го правеше да изглежда по-възрастен от своите двайсет и две години. Очевидно, измъчваха го тежки мисли.

Той ни представи другите присъстващи: доктор Еймз, интелигентен на вид, около тридесетгодишен мъж, леко посивял по слепоочията, и мистър Харпър, секретаря — приятен, слаб млад човек, чиято националност лесно можеше да се отгатне по очилата с рогови рамки.

След няколкоминутен общ разговор Харпър, последван от Тосунл, излезе. Останахме сами със сър Гай и доктор Еймз.

— Моля, питайте каквото искате, мосьо Поаро — обади се Уилърд. — Направо сме смаяни от тази странна поредица от нещастия, които не са нищо друго освен съвпадения, не може да бъде иначе.

В държането му имаше безпокойство, което противоречеше на думите му. Забелязах, че Поаро внимателно го изучава.

— Заели сте се енергично с разкопките, нали, сър Гай?

— Точно така. Каквото и да се случи и каквито да са последствията, работата ще продължи. Нищо не е в състояние да ме отклони.

Поаро се обърна към другия.

— Какво ще кажете вие за това, докторе?

— Аз също — започна бавно докторът — не съм за прекратяване на работата.

Поаро направи една от своите изразителни гримаси.

— В такъв случай... *évidemment*, трябва да си изясним положението. Кога почина мистър Шнайдер?

— Преди три дни.

— Сигурен ли сте, че причината е тетанус?

— Повече от сигурен.

— Не би ли могло да бъде например отравяне със стрихнин?

— Не, мосьо Поаро. Разбирам за какво намеквате. Но това бе типичен случай на тетанус.

— Не инжектирахте ли противоотрова?

— Разбира се — сухо отвърна докторът. — Направено бе всичко възможно.

— Имахте ли противоотрова в лагера?

— Не. Доставихме я от Кайро.

— Имали ли сте други случаи на тетанус в лагера?

— Не, нито един.

— Сигурен ли сте, че и смъртта на мистър Блайбнър не се дължеше на тетанус?

— Напълно съм сигурен. Той имаше на палеца драскотина, която се замърси и причини отравяне на кръвта. За неспециалист двете неща изглеждат почти едно и също, но смея да твърдя, че са съвършено различни.

— Тогава налице са четири смъртни случая, всичките коренно различни един от друг: сърдечен удар, отравяне на кръвта, самоубийство, тетанус.

— Точно така, мосьо Поаро.

— Убеден ли сте, че нищо не свързва и четирите случая?

— Не ви разбирам добре.

— Ще говоря направо. Извършил ли е някой от четиримата постъпка, показваща неуважение към духа на Менхер-Ра?

Докторът погледна удивено Поаро.

— Говорите празни приказки, мосьо Поаро. Нима са ви накарали да повярвате в тези глупости!

— Абсолютни глупости — измърмори Уилърд гневно.

Поаро остана напълно спокоен, само очите му проблясваха със зеления си блясък.

— Значи, вие не вярвате в тях, докторе?

— Не, сър. Не вярвам — натъртено отвърна докторът. — Аз съм човек на науката и вярвам в това, на което тя ме учи.

— Нима в древния Египет не е имало наука? — попита меко Поаро. Той не изчака да му отговорят, а и доктор Еймз изглеждаше малко объркан за момент. — Не, не, не ми отговаряйте. Какво мислят местните работници за нещастията?

— Предполагам — започна доктор Еймз, — че когато белите загубват ума и дума, туземците не остават по-назад. Признавам, че започват да се боят, но нямат основание за това.

— Дали нямат? — уклончиво забеляза Поаро.

Сър Гай се наведе напред.

— Наистина — извика той с изненада — не може да вярвате в..., но това е абсурд! Нищо не знаете за древния Египет, ако мислите така.

Вместо отговор Поаро извади от джоба си малка книжка, стара и орфана. Когато я протегна, прочетох заглавието ѝ — „Магията у египтяните и халдейците“. После се обърна и излезе от палатката.

— Каква е неговата малка идея?

Изразът, толкова характерен за Поаро, ме накара да се усмихна, когато го чух от друг.

— Не мога да ви кажа — признах аз. — Предполагам, че има някакъв план за прогонване на злите духове.

Излезнах да търся Поаро и го заварих да приказва с младия мъж, който доскоро бе секретар на мистър Блайбнър.

— Не — казваше мистър Харпър в момента, — с експедицията съм само от шест месеца. Да, познавам отлично работите на мистър Блайбнър.

— Можете ли да ми кажете нещо за племенника му?

— Той се появи един ден тук, приятен на вид младеж. Никога дотогава не бях го виждал, но имаше други, които са го познавали от преди — Еймз, мисля и Шнайдер. Старецът никак не се зарадва, че го вижда. Почти веднага се скараха. „Нито цент, крещеше Блайбнър, нито сега, нито след смъртта ми. Смятам да оставя парите си за продължаване на работата, която е смисъл на моя живот. Говорих за това днес с мистър Шнайдер.“ И още нещо в този дух. Младият Блайбнър веднага полетя за Кайро.

— Беше ли тогава напълно здрав?

— Старият ли?

— Не, младият.

— Като че спомена, че има нещо не наред. Но надали е било сериозно, иначе щях да запомня.

— Още нещо. Остави ли мистър Блайбнър завещание?

— Доколкото ни е известно, не.

— Ще продължите ли да работите с експедицията, мистър Харпър?

— Не, сър, нямам такова желание. Потеглям за Ню Йорк веднага щом уредя всичко тук. Може и да ми се смеете, но нямам намерение да ставам следващата жертва на този проклет Менхер-Ра. Ако остана, и мен ще погуби.

Младият мъж избърса потта от челото си. Поаро се обърна и с многозначителна усмивка подхвърли през рамо:

— Не забравяйте, че той взе една от жертвите си в Ню Йорк.

— По дяволите! — извика Харпър.

— Този младеж е неспокоен — каза замислено Поаро. — Той наистина е изнервен до крайност.

Погледнах с любопитство към Поаро, но загадъчната му усмивка нищо не издаваше.

Сър Гай Уилърд и доктор Тосуил ни показаха разкопките. Най-важните находки бяха пренесени в Кайро, но самата гробница бе също много интересна. Ентузиазмът на младия баронет бе очевиден. Но ми се струваше, че в поведението му имаше безпокойство, като, че не можеше да се отърве от предчувствието за някаква заплаха. Когато влезнахме в определената за нас палатка, за да се измием преди вечеря, висока тъмна фигура в широка бяла дреха се отдръпна да минем, след което ни поздрави с грациозен жест, мърморейки нещо на арабски. Поаро спря.

— Ти ли си Хасан, слугата на покойния мистър Уилърд?

— Аз служих на моя господар сър Джон, а сега служа на сина му. — Той пристъпи напред и снижи гласа си. — Казват, че сте мъдър и умеете да се справяте със зли духове. Придумайте младия господар да напусне това място. Зло витае във въздуха тук.

Без да дочака отговор, той рязко махна с ръка и излезе.

— Зло витае във въздуха тук — промърмори Поаро. — Да, аз го чувствавам.

Вечерята не бе много весела. Доктор Тосуил надълго и широко говори за египетските антики. Тъкмо се готвехме да се оттеглим да спим, когато сър Гай хвана ръката на Поаро и посочи над главите ни. Между палатките се движеше призрачна сянка. Това не беше човек. Ясно различих фигурата с кучешка глава, изобразена по стените на гробницата.

Кръвта застина в жилите ми.

— Mon Dieu! — прошепна Поаро, като бързо се кръстеше. — Анибус, богът с глава на чакал богът на отлитащите души.

— Някой си прави лоши шеги с нас! — извика мистър Тосуил, скачайки възмутен от мястото си.

— Влезе във вашата палатка, Харпър — промърмори сър Гай, силно пребледнял.

— Не — поклати глава Поаро, — в палатката на доктор Еймз.

Докторът го погледна с недоверие, после повтори думите на Тосуил:

— Някой си прави лоши шеги с нас. Елате да го хванем.

Той се спусна енергично да преследва загадъчното привидение. Последвах го, но колкото и да търсихме, не можахме да открием следи от каквото и да е живо същество, което да е минало оттам. Върнахме се объркани и заварихме Поаро как взима мерки, малко своеобразни наистина, да подсигури собствената си безопасност. Усилено покриваше пясъка около палатката ни с различни чертежи и букви. На много места различих звезди и петоъгълници. Както обикновено в такива случаи той изнасяше импровизирана лекция, този път за магьосничеството, бялата и червата магия, като вмъкваше зебележки за Ка^[2] и Книгата на мъртвите^[3].

Това събуди най-искрено презрение у доктор Тосуил, който ме дръпна настрана, буквално ръмжащ от ярост.

— Дивотии, сър! — възкликна той сърдито. — Това са направо дивотии. Този човек е мошеник. Той не прави разлика между средновековните суеверия и вярванията на древния Египет. Никога не съм виждал такава бъркотия от невежество и наивност.

Успокоих възбуждения експерт и влезнах в палатката при Поаро. Моят малък приятел сияеше доволен.

— Сега можем спокойно да спим — заяви той щастливо. — Ще дремна малко. Ужасно ме боли глава. Какво не бих дал за един хубав

билков чай!

И като че в отговор на неговите думи платнището се вдигна и на входа се появи Хасан с димяща чаша в ръце, която поднесе на Поаро. Оказа се, че това бе наистина лайков чай, питие, което той обичаше извънредно много. След като Поаро благодари на Хасан, а аз отказах да взема другата чаша, отново останахме сами. Съблякох се и постоях малко край входа на палатката, загледан в пустинята.

— Чудесно място — казах на глас, — и работата е чудесна. Усещам обаянието ѝ. Този живот в пустинята, това проникване в сърцето на изчезнала цивилизация. Сигурно и вие, Поаро, усещате очарованието?

Не получих отговор и се обърнах малко раздражен. Негодуванието ми бързо премина в тревога. Поаро лежеше изпънат на кушетката с ужасно сгърчено лице. До него стоеше празната чаша. Спуснах се към него, след това изскочих навън и се затичах към палатката на доктор Еймз.

— Доктор Еймз — закрещях. — Елате веднага!

— Какво се е случило? — попита докторът, появявайки се по пижама.

— Приятелят ми. Зле му е. Умира. Чаят от лайка. Не разрешавайте на Хасан да напусне лагера.

Докторът като светкавица се спусна към нашата палатка. Поаро лежеше така, както го бях оставил.

— Поразително — извика Еймз. — Прилича на апоплектичен удар или... казахте, че нещо е изпил, така ли? — Той взе празната чаша.

— Само че не го изпих! — стигна до нас един ведър глас.

Обърнахме се смаяни. Поаро седеше изправен в леглото. Той се усмихваше.

— Не — продължи той меко. — Не го изпих. Докато моят добър приятел Хейстингз разговаряше с ноцта, използвах случая да излея чая не в гърлото си, а в едно малко шише. Сега то ще бъде изпратено за анализ. Не — спря той внезапно движение на доктора, — вие сте разумен човек и разбирате, че насилието няма да ви помогне. Докато Хейстингз бе вън, за да ви повика, имах време да прибера шишето на безопасно място. Хайде, Хейстингз, бързо, дръжте го!

Погрешно бях разбрал тревогата на Поаро. В желанието си да предпазя приятеля ми, се хвърлих пред него. Но бързото движение на доктора е било с друга цел. Ръката му се приближи до устата и дъх на горчиви бадеми изпълни въздуха, той политна напред и падна.

— Още една жертва — мрачно произнесе Поаро. — Този път последната. Може би така е най-добре. Смъртта на трима души лежи на съвестта му.

— Доктор Еймз? — извиках слисан. — Но аз смятах, че вярвате в някакво свръхестествено влияние.

— Не сте ме разбрали, Хейстингз. Вярвам по-скоро в изключителната сила на суеверието. Достатъчно е да накарате хората да повярват, че няколко смъртни случая са резултат на свръхестествени сили и дори да промушите някого посред бял ден — ще го отдадат на проклятието, така дълбоко е вкоренено у човека чувството за свръхестественото. От самото начало подозирах, че някой се възползува от това чувство. По всяка вероятност идея за това му е дала смъртта на сър Джон Уилърд. Веднага се е надигнала вълна от суеверие. Доколкото разбирам, никой няма изгода от смъртта на сър Джон. Друг е случаят с мистър Блайбнър. Бил е много богат. В информацията, която получих от Ню Йорк, имаше няколко интересни момента. Първо — младият Блайбнър казвал, че в Египет има добър приятел, от който можел да вземе пари назаем. Негласно се разбирало, че има пред вид чичо си, но ми се струва, че в такъв случай той би го казал направо. Според думите му става дума за приятел от веселите компании. Второ — събрал достатъчно пари, за да замине за Египет, чнчо му категорично отказва да му даде и цент и въпреки това младежът успял да плати пътуването си обратно до Ню Йорк. Някой трябва да му е дал пари.

— Всичко това е много прозрачно! — възразих аз.

— И още нещо, Хейстингз: много често думи, употребени преносно, се тълкуват буквално. Случва се и обратното. Думи, казани в буквалния им смисъл, да се разбират метафорично. Младият Блайбнър съвсем ясно е написал: „Аз съм прокажен“, но никой не е разбрал, че той се е застрелял, защото е смятал, че се е заразил от проказа.

— Какво? — възкликнах аз.

— Това е било добре обмислен ход на сатанински ум. Младият Блайбнър е имал леко кожно заболяване; живял е на островите в Тихия

океан, където проказата е разпространена. Еймз е бил приятел с него преди и е известен лекар, ето защо на младежа и през ум не му е минавало да се усъмни в думите му. Когато пристигнах тук, подозренията ми се раздвоиха между Харпър и доктор Еймз, но скоро разбрах, че само докторът е в състояние да извърши и замаскира престъпленията. Освен това от Харпър разбрах, че той се е познавал с младия Блайбнър от по-рано. Без съмнение той е оставил някакво завещание или е застраховал живота си в полза на доктора. Той пък от своя страна е виждал в това възможност да забогатее. За него не е било трудно да инжектира смъртоносни микроби в мистър Блайбнър. И тогава, отчаян от ужасните новини, които приятелят му споделя с него, племенникът се застрелва. Независимо от намеренията си мистър Блайбнър не е оставил завещание. Състоянието щеше да остане на племенника му, а оттам на доктора.

— А мистър Шнайдер?

— В този случай не можем да сме сигурни. Не забравяйте, че той също е познавал племенника и може нещо да е заподозрял или пък докторът да е решил, че още една безпричинна и безцелна смърт ще подсили суеверието. Нещо повече. Ще ви кажа един интересен психологически факт. Човек, който веднъж е убил, без да е бил разкрит, има винаги силно желание да повтори престъплението и това го завладява все повече и повече. Ето откъде идваше и страхът ми за младия Уилърд. Сянката на Анибус, която видяхме тази вечер, бе Хасан, преоблечен по мое нареждане. Исках да видя дали мога да уплаша доктора. Разбрах, че не е напълно заблуден от преструвките ми, че вярвам в окултизма и трябваше да измисля нещо по-сериозно. Малката комедия, която разиграх за него, не го измами. Подозирах, че ще се опита да направи мен поредната си жертва. Да, но въпреки противната горещина и досадния пясък малките сиви клетки продължаваха да функционират.

Поаро се оказа напълно прав. Преди няколко години младият Блайбнър в изблик на пиянско веселие направил шеговито завещание: „Моята табакера, която толкова много харесвам, и всичко друго, което ще притежавам в момента на смъртта си, оставям на моя добър приятел Робърт Еймз, който ме спаси от удавяне.“

Историята бе потулена доколкото може и до ден днешен хората още говорят за странната серия от смъртни случаи, свързани с

гробницата на Менхер-Ра като ярко доказателство за отмъщението на древен владетел към осквернителите на гробницата му — идея, която, както ми обясни Поаро, противоречи на всички египетски вярвания и философии.

[1] Винаги практичен (фр.). — Б. пр. ↑

[2] Душата на умрелия, която според древните египтяни се отделя от тялото след смъртта. — Б. пр. ↑

[3] Химни и молитви, които според древноегипетската религия трябва да се знаят, за да може душата благополучно да стигне до Царството на мъртвите. — Б. пр. ↑

ОТВЛЕЧЕНИЯТ МИНИСТЪР- ПРЕДСЕДАТЕЛ

Сега, когато войната и проблемите, свързани с нея, са вече минало, смятам, че мога спокойно, без какъвто и да е риск, да разкрия на света ролята, която приятелят ми Поаро изигра в момент на национална криза. Тайната бе добре запазена. И най-малък слух за това не е стигнал до ушите на журналистите. Необходимостта от секретност вече не съществува и смятам, че е справедливо Англия да знае какво дължи на моя чудат, нисичък приятел, чийто превъзходен ум така умело отклони голяма катастрофа.

Една вечер (няма да определям точната дата; достатъчно е да спомена, че беше по времето, когато призивът „Примирие“ не слизаше от устата на враговете на Англия) двамата с моя приятел седяхме в неговата стая. Бяха ме освободили от армията, за да възстановя здравето си, и почти всяка вечер се отбивах у Поаро, да ми разкаже интересните случаи, с които се занимаваше.

Тази вечер се канех да обсъдя с него сензацията на деня — опита за покушение над мистър Дейвид Макадам, министър-председател на Англия. Явно бе, че съобщението във вестника бе минало през строга цензура. Не бяха дадени никакви подробности, освен че министър-председателят се е спасил като по чудо, куршумът одраскал само бузата му.

Смятах, че нашата полиция е била срамно небрежна, щом е допуснала такова посегателство. Добре разбирах, че немските агенти в Англия биха дали много за постигането на успех в тази операция. „Бореция се Мак“, както го наричаха привържениците на неговата партия, упорито и недвусмислено се съпротивляваше на призивите за примирие, които така широко се бяха разпространили.

Той бе нещо повече от министър-председател на Англия, той бе самата Англия; отстраняването му от неговата сфера на влияние би било парализиращ и съкрушителен за Британия удар.

Поаро чистеше един сив костюм с мъничка гъба. Няма на света конте като Еркюл Поаро. Спретнатостта и редът бяха негова страст. Докато миризмата на бензин се носеше във въздуха, той бе неспособен да ми обърне внимание.

— След миг ще бъда на ваше разположение, приятелю. Само да приключа. Мазно петно... нещо лошо... почиствам го... ето така! — Той размаха гъбичката си.

Усмихнах се и запалих цигара.

— Нещо интересно? — попитах след една-две минути.

— Помагам на... една чистачка, както ги наричате у вас, да открие съпруга си. Трудна работа. Нужен е такт. Защото имам някакво чувство, че когато мъжът бъде намерен, няма да му е приятно. Ще призная, че лично аз му съчувствам. Бил е разумен, като се е загубил.

Засмях се.

— Най-последно! Мазното петно изчезна. На ваше разположение съм.

— Питам, какво мислите за опита за покушение над Макадам?

— *Enfantillage*^[1] — отвърна веднага Поаро. — Човек едва ли би го приел като сериозно. Да стрелят с пушка — че как ще успеят? Това е остаряла работа.

— Този път за малко да успеят — напомних му аз.

Поаро разтърси нетърпеливо глава. Тъкмо щеше да отговори, когато хазайката му надникна през вратата и съобщи, че долу чакат двама джентълмени, които искат да го видят.

— Не си казаха имената, сър, но твърдят, че било много важно.

— Поканете ги да се качат — поръча Поаро, като в същото време внимателно сгъваше сивите си панталони.

След няколко минути двамата посетители бяха въведени и сърцето ми подскочи, тъй като в лицето на първия познах самия лорд Естър, председател на камарата на общините; придружаваше го мистър Бърнърд Додж, член на Военния съвет и доколкото знам, близък приятел на министър председателя.

— Мосьо Поаро? — попита лорд Естър. Приятелят ми кимна. Високопоставеният мъж ме погледна и се поколеба. — Въпросът ми е частен.

— Можете спокойно да говорите пред капитан Хейстингз — успокой го моят приятел, кимвайки ми да остана. — Не е много

надарен, но отговарям за дискретността му.

Лорд Естър все още се колебаеше, но мистър Додж се намеси рязко:

— Е, хайде да не говорим със заобикалки. Доколкото разбирам, няма да мине много време и цяла Англия ще разбере затрудненото положение, в което ще се озовем скоро.

— Моля, седнете, господа — любезно ги покани Поаро. — Не бихте ли седнали в креслото, милорд?

Лорд Естър леко се сепна.

— Вие ме познавате?

Поаро се усмихна.

— Разбира се. Чета илюстрираните вестници, как бих могъл да не ви познавам?

— Мосьо Поаро, дошъл съм да се посъветвам с вас по въпрос, чието спешно разрешаване е от жизнено значение. И моля за абсолютна дискретност.

— Имате думата на Еркюл Поаро, нищо повече не мога да ви кажа — заяви надутото приятелят ми.

— Касае се за министър-председателя. В голяма тревога сме.

— Направо сме в безизходица — намеси се мистър Додж.

— В такъв случай раната е сериозна — обадох се аз.

— Каква рана?

— От куршума.

— О, това ли? — възкликна презрително мистър Додж. — То е стара история.

— Както забеляза моят колега — продължи лорд Естър, — тази история вече е приключена. За щастие не успяха. Бих искал да мога да кажа същото и за второто покушение.

— Значи, е имало и второ покушение?

— Да, макар и от друго естество. Мосьо Поаро, министър-председателят е изчезнал.

— Какво?

— Отвлечен е.

— Невъзможно! — извиках изумен.

Поаро ми хвърли унищожителен поглед, с който ми даде да разбере, че трябва да си държа езика зад зъбите.

— За съжаление, макар да изглежда невъзможно, е съвсем вярно — продължи лордът.

Поаро погледна мистър Додж.

— Мосьо, преди малко казахте, че времето е всичко. Какво имахте пред вид?

Двамата мъже се спогледаха и лорд Естър добави:

— Сигурно сте чули, мосьо Поаро, за предстоящата конференция на съюзниците.

Приятелят ми кимна.

— По понятни причини подробности за мястото и времето на провеждането ѝ не са публикувани. Но макар датата да не е съобщена във вестниците, в дипломатическите кръгове, разбира се, е известна. Конференцията ще се състои утре, четвъртък, вечерта в двореца Версай. Сега разбирате ужасната сериозност на положението. Няма да скрия от вас, че присъствието на министър-председателя там е от жизнена необходимост. Призивът за примирие, подет и поддържан от агентите на Германия в нашите среди, се е засилил. Всеобщо мнение е, че силната личност на министър-председателя ще даде поврат на конференцията. Отсъствието му може да има много сериозни последици — навярно преждевременен или катастрофален мир. А няма кого да изпратим вместо него. Той единствено може да представи Англия.

Лицето на Поаро бе станало много сериозно.

— В такъв случай вие считате отвличането на министър-председателя направо за опит да се отстрани той от конференцията?

— Повече от сигурен съм. Всъщност той бе на път за Франция, когато това се случи.

— А кога ще се състои конференцията?

— Утре в девет вечерта.

Поаро извади от джоба си огромен часовник.

— Сега е девет без четвърт.

— Двайсет и четири часа — замислено забеляза мистър Додж.

— И петнайсет минути — поправи го Поаро. — Не забравяйте, този четвърт час, мосьо, може да се окаже полезен. Сега подробностите — похищението във Франция ли стана или в Англия?

— Във Франция. Мистър Макадам замина за Франция тази сутрин. Трябваше да прекара нощта в дома на главнокомандувачия и

утре да продължи за Париж. Бе превозен през Ламанш от патрулен кораб. В Булон го посрещнала кола, изпратена от началник-щаба, и един от адютантите на главнокомандуващия.

— Eh bien?

— Потеглили от Булон..., но изобщо не пристигнали.

— Как?

— Мосьо Поаро, това не е била редовната кола; и колата, и адютантът били фалшиви. Истинската кола била намерена в страничен път, а адютантът — със здраво запушена уста и вързан.

— А фалшивата кола?

— Все още не е заловена.

Поаро нетърпеливо махна с ръка.

— Невероятно! Сигурно няма да се изплъзне от внимание за дълго.

— Така мислехме и ние. Струваше ни се, че е само въпрос на щателно претърсване. В тази част на Франция е обявено военно положение. Бяхме убедени, че колата не може да остане дълго време незабелязана. Френската полиция и нашите хора от Скотлънд ярд заедно с военните напрягат всички сили. Невероятно е, както сам казахте, но засега нищо не е открито.

В този момент някой почука на вратата. Влезе млад офицер и връчи на лорд Естър плик, покрит целият с печати.

— Направо от Франция, сър. Донесох го тук, както наредихте.

Министърът нетърпеливо разкъса плика и възкликна. Офицерът се оттегли.

— Най-сетне новини! Тази телеграма току-що е дешифрирана. Открили са втората кола, а също и секретаря Даниълз, упоен с хлороформ, вързан и със запушена уста, в една изоставена ферма, близо до К. Нищо не си спомня, освен че някой изотзад затиснал устата и носа му с нещо и той се опитал да се освободи. Полицията е убедена в достоверността на думите му.

— И нищо друго ли не са намерили?

— Не.

— И трупа на министър-председателя? В такъв случай има още надежда. Но все пак е странно. Защо, след като са се опитали тази сутрин да го застрелят, сега си създават толкова грижи да го запазят жив?

Додж поклати глава.

— Едно нещо е съвсем сигурно. Решени са на всяка цена да му попречат да присъства на конференцията.

— Ако това е в границите на човешките възможности, министър-председателят ще присъства. Дано само не е твърде късно. Сега, господа, разкажете ми всичко отначало. Трябва да знам също и за тази история с покушението.

— Миналата нощ министър-председателят, придружен от един от секретарите си, капитан Даниълз...

— Същият, който го е придружил във Франция ли?

— Да. Както казах, те отидоха с кола до Уинзър, където министър-председателят имаше среща. Рано тази сутрин той се е връщал в града и по пътя бе направен опит за покушение.

— Един момент, ако обичате. Кой е този капитан Даниълз? Имате ли досието му?

Лорд Естър се усмихна.

— Мислех си, че ще ме попитате. Не знаем много за него. Не е от известно семейство. Служил е в английската армия и е извънредно способен секретар, тъй като е изключително надарен лингвист. Мисля, че говори седем езика. Ето защо и министър-председателят го избра да го придружи във Франция.

— Има ли роднини в Англия?

— Две лели. Мисиз Евърард, която живее в Хемпстед, и мис Даниълз, тя пък живее до Аскът.

— Аскът ли? Това не е ли близо до Уинзър?

— Не сме пренебрегнали тази подробност, но тя няма да доведе доникъде.

— В такъв случай смятате, че капитан Даниълз е извън подозрение?

В, отговора на лорд Естър се долови горчивина:

— Не, мосьо Поаро. В наши дни бих се поколебал, преди да кажа за когото и да било, че е извън подозрение.

— Très bien! Разбирам, милорд, че министър-председателят е бил заобиколен с бдителна полицейска охрана, която е, трябвало да предотврати всяко нападение.

Лорд Естър кимна.

— Точно така. Друга кола с детективи в цивилни дрехи следвала отблизо колата на министър-председателя. Мистър Макадам не знаеше нищо за тези предпазни мерки. Той самият бе много смел човек и би ги отпратил. Но естествено полицията от своя страна взе мерки. В действителност шофьорът на премиера, О'Мърфи, е човек от криминалния отдел на Скотлънд ярд.

— О'Мърфи? Това не е ли ирландско име?

— Да, ирландец е.

— От коя част на Ирландия?

— Мисля, от Каунти Клер.

— Tiens!^[2] Но продължете, милорд.

— Колата тръгва за Лондон. Тя е затворена. Той седи вътре с капитан Даниълз. Както обикновено втората кола ги следва. Но за нещастие по неизвестни причини колата на министър-председателя се отклонява от главния път...

— След един завой на пътя ли? — прекъсна го Поаро.

— Да..., но откъде знаете?

— О, c'est evident!^[3] По-нататък!

— Неизвестно по каква причина — продължи лорд Естър — колата на премиера напуска главния път. Полицейската кола, без да подозира за отклонението, продължава по шосето. Съвсем скоро колата на министър-председателя бива спряна на пустия път от група маскирани мъже. Шофьорът...

— Смелият О'Мърфи — промърмори замислено Поаро.

— Изненадан, шофьорът удря спирачките. Министър-председателят подава глава през прозореца. В този миг се чува изстрел, следва втори. Първият куршум го одрасква по бузата, а вторият, за щастие, минава встрани. Разбрал опасността, шофьорът внезапно потегля и разпръсква групата.

— Едва са се отървали — възкликнах и потръпнах.

— Мистър Макадам отказал да се вдига шум за леката рана, която получил. Заявил, че е само драскотина. В местната болница почистили и превързали раната, той, разбира се, не казал кой е. После, както бе запланувано, потеглили към Черинг крос, където ги чакал специален влак за Дувър, капитан Даниълз накратко докладвал за случилото се на разтревожените полицаи и отпътували за Франция. В Дувър той се качил на борда на кораба, който го чакал. А в Булон,

както знаете, мнимата кола с английското знаме и всички останали подробности го очаквала.

— Това ли е всичко, което имате да ми кажете?

— Това е всичко.

— Да сте изпуснали някои подробности, милорд?

— Да, има още нещо доста странно.

— Какво именно?

— Колата на министър-председателя не се е прибрала, след като го е оставила в Черинг крос. Полицейските власти искали да разпитат О'Мърфи и веднага започнали разследване. Колата бе намерена спряна пред някакъв отворотелен малък ресторант в Сохо, който е известен като място за срещи на немските агенти.

— А шофьорът?

— Никъде не можаха да го намерят. Той също изчезна.

— Така — замислено каза Поаро. — Налице са две изчезвания: на министър-председателя — във Франция, и на О'Мърфи — в Лондон.

Той втречено гледаше лорд Естър, който махна отчаяно с ръка.

— Единственото, в което мога да ви уверя, мосьо Поаро, е, че ако вчера някой ми беше казал, че О'Мърфи е предател, щях да му се изсмея в лицето.

— А днес?

— Днес не знам какво да мисля.

Поаро кимна мрачно. Той отново погледна огромния си старомоден джобен часовник.

— Господа, да разбирам ли, че ми давате карт бланш — във всяко отношение, искам да кажа? Трябва да ми се осигури възможност да отивам където поискам и както поискам.

— Напълно. След час за Дувър тръгва специален влак с още служители от Скотланд ярд. Ще ви придружават офицер от армията и човек от криминалния отдел, които ще са на ваше разположение за всичко. Това достатъчно ли е?

— Съвсем достатъчно. Още един въпрос, преди да тръгнете, господа. Какво ви накара да дойдете при мен? Аз съм непознат и малко известен във вашия грамаден Лондон.

— Издирихме ви по спешната препоръка и желание на много виден ваш сънародник.

— Comment?^[4] Моят стар приятел префекта?...

Лорд Естър поклати глава.

— По-високостоящ от префекта. Човек, чиято дума някога бе закон в Белгия — и отново ще бъде! В това Англия се заклева!

Поаро направи с ръка драматичен жест.

— Амин! О, но моят шеф не забравя... Господа, аз, Еркюл Поаро, ще ви служа вярно. Дано само небето ни помогне да не бъде късно. Но е тъмно... тъмно... не виждам!

— Е, Поаро — извиках нетърпеливо, щом вратата се затвори зад министрите, — какво мислите?

Приятелят ми вече бързо подреждаше едно малко куфарче. Той поклати замислено глава.

— Не зная какво да мисля. Мозъчните клетки ми изневериха.

— Защо, както казахте, ще го отвличат, след като удар по главата ще свърши чудесна работа? — размишлявах аз.

— Ще ме извините, но не казах точно това. Безсъмнено тяхната цел е била именно да го отвлекат.

— Но защо?

— Защото несигурността поражда паника. Това е едната причина. Смъртта на министър-председателя би била страшна катастрофа, но би трябвало да се посрещне. А сега всичко се парализира. Ще се появи ли отново министър-председателят, или не? Жив ли е или мъртъв? Никой не знае и докато не знаят, нищо определено не може да се направи. И, както ви казах, несигурността води до паника, а за това се борят дойчовците. В такъв случай, ако похитителите го държат скрит някъде, те имат преимущество да се споразумеят с двете страни. Немското правителство по принцип не плаща лесно, но няма съмнение, че в случай като този може да бъде заставено да отпусне значителна сума. И трето, не поемат никакъв риск да се изправят пред бесилката. О, съвсем определено целта им е била да го отвлекат.

— Ако това е така, защо ще се опитват първо да го застрелят?

Поаро гневно махна с ръка.

— Е, точно това не разбирам. Това е необяснимо — глупаво! Организиращи са цялата работа (и много добре при това) за отвличането, после рискуват всичко със съвсем мелодраматично нападение, достойно за екрана. Почти ми е невъзможно да повярвам в

тази история за банда маскирани мъже, действащи на не повече от двайсет километра от Лондон.

— Може би са две съвсем отделни, независими едно от друго нападения, които случайно съвпадат — предположих аз.

— О, не, не е възможно чак толкова съвпадение. И после кой е предателят? Трябва да има предател, в първото поне. Но кой е — Даниълз или О'Мърфи? Трябва да е бил един от двамата, иначе защо колата ще се отклони от главния път? Не можем да предположим, че министър-председателят ще насърчи собственото си покушение. О'Мърфи на своя глава ли се е отклонил от пътя, или Даниълз му е наредил?

— Сигурно е било дело на О'Мърфи.

— Да, защото, ако беше на Даниълз, министър-председателят щеше да чуе заповедта и да попита за причината. Но, общо взето, в тази история има твърде много въпроси „защо“ и те си противоречат. Ако О'Мърфи е честен човек, защо ще напуска главния път? Но ако е предател, защо ще подкара колата отново, след като са дадени само два изстрела — от което следва, че по всяка вероятност е искал да спаси живота на министър-председателя. А и защо, ако беше честен, веднага след като напуска Черинг крос, се отправя към място, което е известно като сборище на немски шпиони?

— Лоша работа — отбелязах аз.

— Нека огледаме случая методично. Какви „за“ и „против“ имаме за тези двамата. Да вземем първо О'Мърфи. Против: подозрително е отклоняването от главния път; ирландец от Каунти Клер изчезва по много очебиен начин. За бързината, с която подкарва колата и спасява живота на министър-председателя; човек на Скотлънд ярд и по поста, който заема, можем да заключим, че е детектив, на когото са се доверявали. А сега Даниълз. За него няма много против, освен факта, че нищо не се знае за произхода му и говори твърде много езици за един англичанин. (Простете ми, *top amí*, но като лингвисти вие сте отчайващи!) За: фактът, че бе намерен упоен, завързан и със запушена уста, от което обаче не личи дали е имал нещо общо с нападателите.

— Би могъл и сам да се върже и да си запуши устата, за да отклони подозрението.

Поаро тръсна глава:

— Френската полиция не прави подобни грешки. Освен това той е постигнал целта си. И щом министър-председателят благополучно е отвлечен и скрит, за него е безпредметно да остава. Съучастниците му, разбира се, биха могли да го завържат и да му запушат устата, но не виждам каква цел биха преследвали. Сега вече той няма да е от някаква полза за тях, защото, докато не се изяснят обстоятелствата около министър-председателя, той ще бъде под строго наблюдение.

— Може би се е надявал да насочи полицията по лъжливи следи?

— Тогава защо не го е направил? Казал само, че нещо притиснало носа и устата му и не помни нищо повече. Тук няма лъжлива следа. Звучи забележително правдиво.

— Добре — обадих се аз, поглеждайки към часовника. — Мисля, че трябва да тръгваме за гарата. Може би ще откриете повече следи във Франция.

— Вероятно, топ аті, но се съмнявам. Все още не ми се вярва министър-председателят да не бъде открит в това ограничено пространство, където укриването му трябва да е страшно трудно. Ако военните и полицията и на двете държави не са го открили, как бих могъл аз да направя това?

На Черинг крос ни посрещна мистър Додж.

— Това е детективът Барнз от Скотлънд ярд и майор Нормън. Те ще бъдат изцяло на ваше разположение. Желая ви успех. Работата е трудна, но все още имам надежда. Време е за тръгване. — И министърът бързо се отдалечи.

Заговорихме с майор Нормън за незначителни неща. В центъра на малка група мъже на платформата познах дребен мъж, който разговаряше с висок, рус човек. Това бе старият приятел на Поаро — инспекторът-детектив Джап, който минаваше за един от най-добрите служители на Скотлънд ярд. Той се приближи и весело поздрави приятеля ми.

— Чух, че вие също сте в това разследване. Сериозна работа. Досега сигурно вече са изчезнали със стоката си. Но не вярвам да могат дълго време да го крият. Нашите хора претърсват Франция до последното ъгълче. Французите също. Все си мисля, че вече е въпрос на часове.

— Ако все още е жив — забележа мрачно високият детектив.

Лицето на Джап посърна.

— Да... Но аз имам чувството, че е жив и здрав.

Поаро кимна.

— Да, да, жив е. Но дали ще бъде открит навреме? И аз като вас не вярвам, че може да бъде укрит за дълго.

Чу се свирката и ние се струпахме в пулмановия вагон^[5]. После с бавен, нерешителен тласък влакът напусна гарата.

Пътуването бе необикновено. Хората на Скотлънд ярд се събраха накуп. Разгънати бяха карти на Северна Франция и неспокойни показалци посочваха линиите на пътищата и селищата. Всеки имаше своя теория. Поаро не прояви обичайната си бърбировост, седеше загледан пред себе си, а на лицето му имаше изражение, което много ми напомняше израза на недоумяващо дете. Аз разговарях с Нормън, който се оказа много забавен човек. Когато пристигнахме в Дувър, държането на Поаро започна много да ме забавлява. Щом се качихме на кораба, дребният човек се вкопчи отчаяно в ръката ми. Вятърът духаше с пълна сила.

— Mon Dieu — мърмореше той. — Това е ужасно.

— Смелост, Поаро! — извиках аз. — Ще успеете. Ще го намерите. Сигурен съм.

— А, mon ami, погрешно ме разбрахте. Измъчва ме това противно море. Mal de mer е ужасно страдание.

— О-о — възкликнах, малко разочарован. Усетихме първия тласък на машините, Поаро простена и затвори очи.

— Майор Нормън има карта на Северна Франция, искате ли да я разгледате?

Поаро поклати глава нетърпеливо.

— Не! Не! Оставете ме, приятелю! Не разбирате ли, че за да мислиш, стомахът и мозъкът ти трябва да бъдат в хармония. Лавергие има чудесен метод за предотвратяване на морската болест. Бавно вдишваш и издишваш, като обръщаш глава отляво надясно, и между всеки дъх броиш до шест.

Оставих го да прави гимнастическите си упражнения и се качих на палубата.

Когато бавно приближихме Булонското пристанище, Поаро се появи спретнат и усмихнат и шепнешком ми съобщи, че системата на Лавергие имала удивителен успех.

Показалецът на Джап все още следеше въображаеми пътища по картата.

— Глупости! Колата е тръгнала от Булон... тук са се отклонили. Според мен са прехвърлили министър-председателя в друга кола. Разбирате ли?

— Смятам — обади се високият детектив — да се отправя към пристанищата. По всяка вероятност са го укрили на борда на някой кораб.

Джап тръсна глава.

— Прекалено очебийно. Веднага бе дадена заповед да се затворят всички пристанища.

Зазоряваше се, когато слезнахме на сушата. Майор Нормън докосна ръката на Поаро.

— Сър, тук ви чака военна кола.

— Благодаря ви, мосьо. Но нямам намерение да напускам Булон засега.

— Какво?

— Не, ще влезем в ей този хотел на кея.

Той подкрепи думите си с дела, поиска стая и му бе дадена. Объркани, без да разбираме нищо, ние тримата го последвахме.

Той ни хвърли бърз поглед.

— Добрият детектив не работи така, нали? Разбирам какво мислите. Той трябва да е пълен с енергия. Да се щура насам-натам. Да се просне на прашния път и да търси следи от автомобилни гуми с лупа. Да събира фасове, паднал кибрит. Такава е вашата представа, нали? — Очите му гледаха предизвикателно. — Но аз, Еркюл Поаро, ви казвам, че не е така. Истинското решение е тук, вътре! — И той се чукна по челото. — Нямаше нужда да напускам Лондон. Същата работа щях да свърша, ако спокойно си бях седял в къщи. Единственото, което е от значение, са сивите клетки вътре. Тайно и мълчаливо те играят своята роля, докато изведнъж ще поискам карта и ще сложа пръст на някое място и ще кажа — министър-председателят е тук. Така е! С последователност и логика човек може да постигне всичко! Това безумно втурване към Франция бе грешка — също като детинска игра на криеница. Но сега, макар може би да е твърде късно, ще се заема с работата както трябва, отвътре. Тишина, приятели, моля ви.

В продължение на цели пет часа дребният мъж седя неподвижно, примижавайки с клепачи като котарак, зелените му очи проблясваха и ставаха все по-зелени и по-зелени. Човекът от Скотлънд ярд се дърлеше с явно презрение. Майор Норман бе отегчен и нетърпелив, а за мен времето течеше доста бавно.

Най-накрая станах и колкото се може по-тихо се отправих към прозореца. Цялата работа започна да прилича на фарс. Тайно се безпокоях за приятеля си. Ако се провалеше, бих предпочел да бъде поне по по-малко комичен начин. Разсеяно наблюдавах стоящия на кея кораб, ежедневно превозващ отиващите в отпуск британски войници от Франция към родината, който бълваше нагоре стълбове дим. Неочаквано гласът на Поаро се разнесе близо до мен и ме стресна:

— Mes amis, да тръгваме!

Обърнах се. Приятелят ми се бе преобразил до неузнаваемост. Очите му блестяха от вълнение, а гърдният му кош се бе издул до краен предел.

— Какъв глупав съм бил, приятели! Но най-накрая пред очите ми е ясно.

Майор Нормън бързо тръгна към вратата.

— Ще поръчам колата.

— Няма нужда. Няма да я използвам. Слава богу, вятърът утихна.

— Искате да кажете, че ще ходите пеша ли, сър?

— Не, мой млади приятелю. Не съм свети Петър. Предпочитам да прекося морето с кораб.

— Да прекосите морето ли?

— Да. Който иска да използва логиката като метод, трябва да започне от началото. А тази история започва в Англия. Следователно се връщаме в Англия.

В три часа отново стояхме на перона на Черинг крос. Поаро оставаше глух за всичките ни възражения, като повтаряше отново и отново, че да се върне от началото, съвсем не означава загуба на време, а е единственият верен път. Докато пътувахме обратно, той бе поговорил тихо с Нормън, който пък от своя страна бе изпратил от Дувър куп телеграми.

Благодарение на специалните пропуски, които Нормън показваше, изминахме разстоянието за рекордно кратко време. Голяма

полицейска кола с няколко цивилни ни чакаше в Лондон и единият от тях подаде на приятеля ми напечатан на пишеща машина лист хартия. На въпросителния ми поглед Поаро отговори:

— Списък на болниците в определен радиус западно от Лондон. Телеграфирах за това от Дувър.

Бързо профучахме по лондонските улици. Преминахме Бат роуд, пресякохме Хемърсмит, Чизик и Брентфърд. Започнах да разбирам каква е целта ни. През Уинзър към Аскът. Сърцето ми се разтуптя. В Аскът живееше една от лелите на Даниълз. Значи — него преследвахме, а не О'Мърфи.

Спряхме точно пред портата на спретната вила. Поаро скочи и позвъни. Видях как гримаса на объркване помрачи сияещото му лице. Ясно, че не бе доволен. Отговориха на звъненето. Въведоха го вътре. След няколко минути той отново се появи, качи се в колата и рязко тръсна глава. Надеждите ми започнаха да гаснат. Беше вече 16:30. Дори да откриеше някакви доказателства за вината на Даниълз, какво полза, ако не можеше да изтръгне от някой точното място във Франция, където укриваха министър-председателя.

Непрекъснато спирахме по пътя обратно към Лондон. Многократно се отбивахме от шосето и от време на време спирахме пред някоя малка сграда и никак не ми бе трудно да се досетя, че това са местни болници. Поаро оставаше само по няколко минути вътре, но след всяко спиране лъчезарната му увереност все повече се възвръщаше. Прошепна нещо на Нормън, на което последният отговори:

— Ако завиете наляво, ще ги видите да чакат край моста.

Завихме по страничен път и в припадащия мрак различих втора кола, която чакаше встрани от пътя. Вътре имаше двама цивилни. Поаро слезе, поговори с тях, след което потеглихме в северна посока, а втората кола ни следваше отблизо.

Пътувахме известно време, като целта ни очевидно беше една от северните покрайнини на Лондон. Най-накрая спряхме пред висока сграда, разположена навътре от пътя сред свой собствен двор.

Ние с Нормън останахме в колата. Поаро и един от детективите се приближиха до вратата и позвъниха. Спретната прислужничка отвори. Заговори детективът:

— Аз съм от полицията и имам заповед за обиск на тази къща.

Момичето тихо извика и зад нея в преддверието се появи висока хубава жена на средна възраст.

— Затвори, Едит. Това сигурно са крадци.

Но Поаро бързо подпря вратата с крак и в същия миг наду една свирка. Другите детективи се спуснаха и нахълтаха в къщата, като затвориха вратата зад себе си.

Проклинайки принудителното си бездействие, ние с Нормън чакахме близо пет минути. Най-накрая вратата се отвори и детективите излезнаха, заобиколили трима задържани — една жена и двама мъже. Жената и единия от мъжете настаниха във втората кола. Вторият мъж бе настанен в нашата от самия Поаро.

— Трябва да отида с другите, приятелю. Но много внимавайте с този джентълмен. Не го познавате, нали? Eh bien, нека ви го представя — мосьо О'Мърфи!

О'Мърфи! Зяпнах от учудване. В този миг потеглихме. Човекът беше без белези, но не можех да допусна, че ще се опита да избяга. Стоеше като замаян, с поглед, вперен напред. Ние с Нормън не бяхме по-малко замаяни от него.

За мое удивление продължавахме по пътя на север. Значи, не се връщахме в Лондон! Съвсем се обърках. Изведнъж, когато колата намали, познах, че сме близо до летището Хендън. Веднага разбрах идеята на Поаро. Той имаше намерение да стигне до Франция със самолет.

Това бе чудесна мисъл, но очевидно непрактична. Една телеграма би отишла далеч по-бързо. Важното бе да се печели време. Той трябва да остави славата за спасяването на министър-председателя на другите.

Щом пристигнахме, майор Нормън изскочи от колата, а друг цивилен мъж зае мястото му. Размени бързо няколко думи с Поаро и веднага изчезна.

Аз също изскочих от колата и хванах Поаро за ръката.

— Поздравявам ви, стари приятелю! Откриха ви скривалището, нали? Но трябва веднага да телеграфирате във Франция. Ще закъснеете, ако сам отидете.

Поаро ме гледа с любопитство в продължение на една-две минути.

— За нещастие, приятелю, има някои неща, които не могат да се изпратят с телеграма.

В този момент майор Нормън се върна, придружен от млад офицер с униформа на въздушните войски.

— Това е капитан Лайъл, с него ще отлетите за Франция. Може да тръгнете веднага.

— Загърнете се добре, сър — обади се младият пилот. — Ако искате, мога да ви заема палто.

Поаро погледна огромния си часовник и си промърмори:

— Да, има време... достатъчно време. — После вдигна поглед и любезно се поклони на младия офицер. — Благодаря ви, мосьо, но не аз съм вашият пътник. Ето за този джентълмен тук става дума.

Докато говореше, той се отдръпна малко встрани и от тъмнината се показва силует. Това бе вторият задържан, който бе пътувал с другата кола и когато светлината падна върху лицето му, зяпнах от изненада.

Това беше министър-председателят!

— За бога, разкажете ми всичко — извиках нетърпеливо, щом тримата с Поаро и Нормън потеглихме назад към Лондон. — Как са успели да го промъкнат обратно в Англия?

— Не е имало нужда да го промъкват — отговори сухо Поаро. — Министър-председателят никога не е напускал Англия. Бил е отвлечен по пътя от Уинзър за Лондон.

— Какво?

— Всичко ще ви обясня. Министър-председателят е пътувал със секретаря си в колата. Изведнъж към лицето му бил притиснат тампон с хлороформ...

— Но кой?

— Способният лингвист, капитан Даниълз. Щом министър-председателят изпада в безсъзнание, Даниълз вдига микрофона и нарежда на О'Мърфи да завие надясно, на което нищо неподозиращият шофьор веднага се подчинява. Няколко метра по-нататък по пустия път пред тях се изпречва голяма кола, явно повредена. Шофьорът маха на О'Мърфи да спре. О'Мърфи забавя. Непознатият се приближава. Даниълз надниква през прозореца и вероятно с помощта на внезапно действаща упойка, етил хлорат например, номерът с упояването се повтаря. След няколко минути

дватамата безчувствени мъже са извлечени от колата и прехвърлени в другата, а двама заместници заемат местата им.

— Невъзможно!

— Pas du tout!^[6] Не сте ли виждали в мюзик-холовете да имитират с поразителен успех знаменитости? Нищо по-лесно от това да се представи известна личност. Да се дублира министър-председателят на Англия, е далеч по-лесно, отколкото мистър Джон Смит от Клапъм, да кажем. Що се отнася до „дубльорът“ на О’Мърфи, на него никой няма да му обърне голямо внимание до отпътуването на министър-председателя и тогава той може да офейка. От Черинг крос той отива с колата право на мястото, където се срещат неговите приятели. Влиза като О’Мърфи, а излиза като съвсем друг човек. О’Мърфи е изчезнал, оставяйки след себе си много подозрителни следи.

— Но човекът, който е играл ролята на министър-председателя, е видян от всички.

— Но не и от някой, който го познава лично или отблизо. А Даниълз го е предпазил от всякакъв контакт с хора. Още повече — лицето му е било забинтовано и всичко необичайно в поведението му би могло да се отдаде на факта, че е още в състояние на шок вследствие на опита за убийство. Мистър Макадам страда от гърло и преди сериозно изказване винаги щади колкото се може повече гласа си. Да се поддържа измамата до Франция, е било много просто. А там това би било неизпълнимо и невъзможно, ето защо министър-председателят изчезва. Полицията на тази страна бърза да мине оттатък Ламанш и никой не се занимава с подробностите на първото покушение. За да се поддържа илюзията, че отвличането е станало във Франция, Даниълз е вързан и упоен по много убедителен начин.

— А човекът, който е играл ролята на министър-председателя?

— Освобождава се от маскировката. Той и мнимият шофьор могат да бъдат задържани като подозрителни, но на никой не може да мине и през ум да ги подозира като главни действащи лица в тази драма и накрая ще ги освободят по липса на доказателства.

— А истинският министър-председател?

— Заедно с О’Мърфи е откаран направо в дома на мисиз Евърард в Хемпстед, така наречената леля на Даниълз. В действителност тя е фрау Берта Ебентал и полицията я търси от известно време. Един

малък ценен подарък, който им правя, да не говорим за Даниълз. О, планът му е бил хитър, но той не е взел пред вид интелигентността на Еркюл Псаро!

Смятам, че приятелят ми заслужи да му бъде простена моментната суетност.

— Кога за първи път започнахте да подозирате истината?

— Когато заработих по верния начин — отвътре! Тази история със стрелбата като че нямаше връзка с покушението, но когато научих, че в резултат на това министър-председателят е заминал с превързана глава, започнах да разбирам. А когато посетих местните болници между Уинзър и Лондон и открих, че никой, който отговаря на описанието ми, не е бил превързан същата сутрин, бях вече сигурен. Останалото бе детска игра за ум като моя!

На следната сутрин Поаро ми показва телеграма, която току-що Се получил. Липсваше адрес на подателя и подпис. Телеграмата гласеше:

„Навреме“

Същия ден вечерните вестници поместиха информация за конференцията на съюзниците. Особено внимание се обръщаше на вдъхновената реч на мистър Дейвид Макадам, направила дълбоко впечатление и изпратена с продължителни аплодисменти.

[1] Детинщина (фр.). — Б. пр. ↑

[2] Гледай ти! (фр.) — Б. пр. ↑

[3] Това е ясно (фр.). — Б. пр. ↑

[4] Как (фр.). — Б. пр. ↑

[5] Пътнически вагон, подходящо обзаведен за дълго пътуване.
— Б. пр. ↑

[6] Ни най-малко! (Фр.) — Б. пр. ↑

УБИЙСТВО СЪС САНТИМЕТЪР

Мис Полит хвана чукалото и леко похлопа на пътната врата. Почака търпеливо и отново почука. Пакетът под лявата ѝ ръка се поразмести от движението и тя го оправи. Вътре бе увита приготвената за проба зимна зелена рокля на мисиз Спенлоу. На лявата ѝ ръка се полюшваше чанта от черна коприна, в която бе сложила сантиметър, възглавничка за карфици и големи, удобни за работа ножици.

Мис Полит бе висока, мършава, с остър нос и стиснати устни, я рядката ѝ коса имаше стоманеносив цвят. Тя се поколеба, преди да почука трети път. Като погледна надолу по улицата, видя бърза приближаваща се фигура. Това бе мис Хартнъл, жизнерадостна, петдесет и пет годишна жена със загрубяло лице, която се провикна както обикновено със силния си плътен глас:

— Добър ден, мис Полит!

Шивачката отговори:

— Добър ден, мис Хартнъл. — Гласът ѝ бе извънредно слаб и звучеше много благовъзпитано. Тя бе започнала кариерата си като камериерка. — Извинете ме — продължи тя, — но не знаете ли случайно дали е възможно мисиз Спенлоу да не е в къщи?

— Нямам представа — отвърна мис Хартнъл.

— Много странно. Днес следобед трябваше да пробвам новата рокля на мисиз Спенлоу. Тя ми каза да дойда в три и половина.

Мис Хартнъл погледна ръчния си часовник.

— Минава три и половина.

— Да, три пъти чуках, но никой не отговаря, ето защо мисля, че мисиз Спенлоу може би е излязла и е забравила. По принцип тя не забравя уговорена среща, а и иска да облече роклята в други ден.

Мис Хартнъл отвори портата, мина по пътеката и застана до мис Полит пред вратата на Лабърнъм котидж.

— Защо Гледис не отваря? — попита тя. — О, разбира се. Днес е четвъртък — нейният свободен ден. Предполагам, че мисиз Спенлоу е заспала. Сигурно не сте вдигнали достатъчно шум с това тук.

Като грабна чукалото, тя задумка оглушително по вратата. Същевременно извика гръмогласно:

— Хей, вие вътре!

Отговор не последва. Мис Полит промърмори:

— О, мисля, че мисиз Спенлоу е забравила и е излязла. Ще намина друг път. — Тя се наклони да тръгне по пътеката.

— Глупости! — решително заяви мис Хартнъл. — Не може да е излязла. Щях да я срещна. Ей, сега ще погледна през прозорците и ще видя дали мога да открия признаци на живот.

Както обикновено тя се засмя сърдечно, за да покаже, че се шегува, и хвърли бегъл поглед през най-близкия прозорец; бегъл, защото много добре знаеше, че предната стая рядко се използваше; мистър и мисиз Спенлоу предпочитаха малката вътрешна дневна.

Макар и бегъл, погледът постигна целта си. Мис Хартнъл наистина не видя никакъв признак на живот. Напротив, през стъклото съзря мисиз Спенлоу да лежи на килимчето пред камината, мъртва.

— Разбира се — разказваше тя след това, — аз успях да запазя самообладание. Това същество Полит нямаше представа какво да прави. „Да запазим самообладание — казах й аз. — Стойте тук, а аз ще отида за Пок, полицая.“ Тя започна да ми обяснява, че не иска да я оставям сама, но не й обърнах никакво внимание. Човек трябва да е твърд с такива хора. Винаги съм се убеждавала, че им прави удоволствие да създават суматоха. И така, тъкмо излизах, когато в този момент зад ъгъла на къщата се появи мистър Спенлоу.

Тук мис Хартнъл направи многозначителна пауза. Така даваше възможност на слушателите си да попитат със затаен дъх: „Кажете, как изглеждаше той?“ Тогава мис Хартнъл продължаваше:

— Честно казано, веднага подозрях нещо. Той беше твърде спокоен. Не изглеждаше ни най-малко изненадан. И можете да говорите каквото щете, но не е нормално един мъж да остане съвършено спокоен, като му кажат, че жена му е мъртва.

Всеки бе съгласен с това.

Полицията също се съгласи. Неговото равнодушие им се видя така подозрително, че веднага поискаха да установят какво е материалното състояние на този джентълмен след смъртта на съпругата му. И когато откриха, че жената е била богатата в този брак и

че парите остават на съпруга ѝ според завещание, направено скоро след женитбата им, те станаха още по-подозрителни.

Мис Марпл, миловидната (а някои добавят — и с жлъчен език) възрастна госпожица, която живееше непосредствено до къщата на пастора, бе разпитана много скоро, около половин час след откриването на престъплението. Тя бе посетена от полицаия Пок, който важно прелистваше бележника си.

— Ако нямате нищо против, госпожо, искам да ви задам няколко въпроса.

Мис Марпл каза:

— Във връзка с убийството на мис Спенлоу ли?

Пок се учуди.

— Мога ли да попитам как научихте за него?

— Рибата — каза мис Марпл.

Нямаше нужда от повече обяснения. Инспектор Пок с право допусна, че момчето от рибарския магазин бе донесло новината заедно с вечерята на мис Марпл.

Мис Марпл меко продължи:

— Простряна на пода в дневната, удушена по всяка вероятност с много тесен колан. Но каквото и да е било, то липсва.

По лицето на Пок се бе изписал гняв.

— Как този младеж Фред е успял да научи всичко...

Мис Марпл ловко го прекъсна:

— На куртката ви има карфица.

Пок погледна надолу сепнато и каза:

— Нали казват: щом видиш карфица, вдигни я и целия ден ще ти върви.

— Надявам се, че наистина ще е така. А сега, какво искахте да ме питате?

Пок прочисти гърло, придаде си важност и надникна в бележника си.

— Мистър Артър Спенлоу, съпруг на покойната, даде пред мен показания. Мистър Спенлоу заявява, че доколкото си спомня, в 14:30 му е телефонирала мис Марпл и го е помолила да я посети в 15:30, за да се посъветва с него по някакъв въпрос. Вярно ли е това, госпожо?

— Разбира се, че не — отговори мис Марпл.

— Не сте ли телефонирали на мистър Спенлоу в 14:30?

— Нито в 14:30, нито когато и да било.

— О! — каза Пок и засмука мустака си с дълбоко задоволство.

— Какво друго казва мистър Спенлоу?

— Според показанията на мистър Спенлоу той напуснал дома си в 15:10 и е дошъл тук, както е бил помолен; когато пристигнал, прислужницата му казала, че мис Марпл не си е в къщи.

— Това вече е вярно — потвърди мис Марпл. — Той наистина е идвал, но аз бях на събрание в женската организация.

— О! — каза отново Пок.

Мис Марпл възкликна:

— Я ми кажете, подозирате ли мистър Спенлоу?

— Не мога да кажа още нищо на този етап, но ми се струва, че някой се е опитал да бъде хитър.

Мис Марпл попита замислено:

— Мистър Спенлоу ли?

Тя обичаше мистър Спенлоу. Той беше дребен, слаб човек; когато говореше, бе резервиран, придържаше се към приетите норми и бе връх на почтеността. Странно беше, че е дошъл да живее в провинцията; толкова ясно бе, че през целия си живот е живял в град. На мис Марпл той бе доверил причината. „От момче съм мечтал някой ден да живеят на село и да имам собствена градина. Винаги много съм обичал цветята. Нали знаете, жена ми държеше цветарски магазин. Там я видях за първи път.“

Изявлението бе сухо, но говореше за романтично отношение. Една млада и хубава мисиз Спенлоу виждаше той, изправена на фона на цветята.

Мистър Спенлоу всъщност нищо не разбираше от цветя. Нямаше представа от семена, подрязване, разсаждане в лехи, едногодишни и многогодишни растения. Пред себе си имаше някакъв образ — малка градина, гъсто насадена с благоуханни, ярко обагрени цветове. Почти трогателно бе помолил мис Марпл за инструкции и отговорите ѝ бе записвал в малък бележник.

Той бе човек, който не обичаше да вдига шум около себе си. И може би поради това му качество полицията се интересува от него, когато жена му бе намерена убита. С постоянство и упоритост те научиха много за покойната мисиз Спенлоу — и скоро всички в Сейнт Мери Мийд го знаеха.

Мисиз Спенлоу започнала като обща прислужница в една голяма къща. Напуснала, за да се омъжи за помощник-градинаря, и заедно отворили цветарски магазин в Лондон. С цветята ѝ провървяло, но не и с градинаря, който скоро се разболял и починал.

Вдовицата не прекъснала търговията и както била амбициозна, дори я разширила. Всичко вървяло много добре. После продала магазина на добра цена и за втори път се омъжила. Този път за мистър Спенлоу, бижутер на средна възраст, наследил малък магазин, който не вървял особено добре. Скоро продали и него и се установили в Сейнт Мери Мийд.

Мисиз Спенлоу бе заможна жена. Печалбата от цветята бе вложила изгодно, ръководена от „съвета на един дух“, както сама обясняваше на всички. Духовете я бяха посъветвали с неочаквана проницателност.

Всичките ѝ капиталовложения бяха донесли печалби, някои от тях доста значителни. Вместо това да увеличи вярата ѝ в спиритизма, мисиз Спенлоу напълно се отказа от спиритическите сеанси и направи бърз и пълен завой към някаква неясна религия, свързана с Индия, която се основавала на различни видове дълбоко дишане. Когато пристигна обаче в Мери Мийд, отново се върна към ортодоксалната вяра и англиканската църква. Прекарваше много време в дома на свещеника и с усърдие посещаваше църковните служби. Покровителстваше магазините в селището, интересуваше се от местните събития и играеше бридж.

Скучно, еднообразно ежедневие. И изведнъж — убийство.

Полковник Мелчат, началникът на полицейския участък, бе повикал инспектор Слек.

Слек бе категоричен човек. Когато решише нещо, той бе сигурен в него. И сега бе напълно убеден.

— Съпругът го е сторил, сър — заяви той.

— Така ли мислите?

— Съвсем сигурен съм. Трябва само да го погледнете. Не проявява ни най-малък признак на скръб или мъка. Върнал се е в къщата, знаейки, че е мъртва.

— Не се ли е опитал поне да изиграе ролята на разстроен съпруг?

— Ни най-малко. Прекалено доволен е от себе си. Има хора, които не могат да се преструват. Твърде корави са. Разбирам го, просто му е дошло до гуша от жена му. Парите са били нейни и бих казал, че е била жена, с която трудно се живее, отдадена вечно на някаква религия или нещо от този сорт. Хладнокръвно е решил да свърши с нея и да си живее спокойно сам.

— Да, предполагам, че може и да е така.

— Бъдете уверен, че е така. Обмислил е плана си внимателно. Твърди, че са му се обадили...

Мелчит го прекъсна:

— Не е ли регистрирано обаждане?

— Не, сър. Това значи, че или той лъже, или са му се обадили от обществен телефон. Единствените два обществени телефона в селото са на гарата и в пощата. Със сигурност не е от пощата. Мисиз Блейд вижда всеки, който влиза. Би могло да е от гарата. В четиринадесет и двадесет и седем пристига влак и тогава има повече хора. Той обаче твърди, че му се обадила мис Марпл, а това със сигурност не е вярно. Обаждането не е било от нейния дом, а тя самата е била в женския клуб.

— Изключвате ли възможността съпругът нарочно да е бил отстранен от някой, който е искал да убие мисиз Спенлоу?

— Имате пред вид младия Тед Джерърд ли, сър? Помислих и за това, но там се изправяме пред липсата на мотив. Той нищо не печели от цялата работа.

— И той обаче не е особено чиста личност. Преди време задигнал значителна сума пари, които му били поверени.

— Не твърдя, че е безупречен. И все пак отишъл и признал на шефа си за кражбата. А работодателите му не знаели за това.

— От Оксфърдската група^[1] ли е?

— Да, сър. Но съвестта му заговорила и решил да си признае, че е задигнал пари. Забележете, не искам да кажа, че това не е хитър ход, може би е помислил, че е заподозрян и е решил да играе на искрено разкаяние.

— Скептичен човек сте, Слек — заяви полковник Мелчит. — Впрочем говорихте ли с мис Марпл?

— Какво общо има тя с това, сър?

— О, нищо. Но тя чува разни неща. Защо не отидете да си поприказвате с нея? Тя е много наблюдателна стара дама.

Слек промени темата:

— Искан да ви попитам нещо, сър. Покойната е била прислужница в дома на сър Робърт Абъркръмби. Там е станала на времето кражба на смарагдови бижута с голяма стойност. Не са ги намерили изобщо. Правих справка — било е по времето, когато жената на Спенлоу е работила там, макар тогава да е била само момиче. Не мислите ли че може да е била замесена, сър? Както знаете, Спенлоу е бил дребен бижутер, тъкмо човек, който да пласира откраднатото.

Мелчит поклати глава.

— Не мисля, че има някаква връзка. По това-време тя дори не е познавала Спенлоу. Помня случая. В полицейските кръгове сметнаха, че там е замесен един от синовете, Джим Абъркръмби — неприятен млад прахосник. Имал куп дългове и точно след кражбата били платени, както се говореше, от някаква богата жена, но аз не съм напълно в течение. Стариат Абъркръмби затрудни разследването, като се опитваше да отклони полицията от случая.

— Това беше просто едно хрумване, сър — рече Слек.

Мис Марпл прие любезно инспектор Слек, особено след като чу, че го е изпратил полковник Мелчит.

— Е, наистина много мило от страна на полковник Мелчит. Не знаех, че ме помни.

— Помни ви много добре. Каза ми, че това, което вие не знаете за Сейнт Мери Мийд, не си струва да се знае.

— Много мило от негова страна, но аз наистина съвсем нищо не знам. Искан да кажа... във връзка с това убийство.

— Но знаете какво се говори за него.

— Разбира се, какъв смисъл има обаче просто да повтарям празни приказки?

В желанието си да внесе непринуденост Слек каза:

— Всъщност това не е официален разговор. Бих искал, така да се каже, да споделите някои неща с мен.

— Наистина ли ви интересува какво говорят хората? Независимо от това дали е вярно, или не?

— Наистина.

— Е, разбира се, има много слухове и предположения. А ако питате мен, съществуват два лагера. Едни, които смятат, че съпругът ѝ го е извършил. Съпругът или съпругата са тези, които е най-естествено да бъдат заподозрени, не мислите ли?

— Може би — каза инспекторът предпазливо.

— Живеят заедно. А и парите често могат да бъдат причина. Чух, че мисиз Спенлоу е била богата и следователно мистър Спенлоу би бил облагодетелствуван от, нейната смърт. Страхувам се, че в този порочен свят често пъти и най-злонамереното предположение може да се окаже вярно.

— Във всички случаи той наследява хубавичка сума.

— Точно така. Би изглеждало съвсем правдоподобно да я удуши, да напусне къщата от задната врата, да дойде през поляната до моята къща, да ме потърси и да излъже, че съм му се обаждала, после да се върне и да намери жена си убита в негово отсъствие — надявайки се, разбира се, в престъплението да бъде обвинен някой скитник или крадец.

Инспекторът кимна.

— А нещо по паричния въпрос... дали не са били в лоши отношения напоследък...

Но мис Марпл го прекъсна:

— О, не е имало нищо такова...

— Знаете ли го със сигурност?

— Ако се бяха карали, всички щяха да знаят. Прислужничката им, Гледис Брент, щеше на бърза ръка да го разнесе из селото.

Инспекторът плахо се обади:

— Може и да не е знаела?

В отговор мис Марпл му отправи съжалителна усмивка. После продължи:

— А съществува и друга теория. Тед Джерърд. Хубав млад човек. Мисля, знаете, че хубостта влияе повече, отколкото трябва. Вземете помощник-енорийския свещеник — имаше странно обаяние. Всички момичета идваха на черква — както на сутрешни, така и на вечерни служби. А и много по-възрастни жени станаха необикновено активни в дейността на енорията... какви пантофи, какви шалове му приготвяха. В какво неудобно положение поставяха бедния млад човек!

Но чакайте, докъде бях стигнала? О, да, младия Тед Джерърд. Разбира се, носеха се слухове за него. Той много често я посещаваше. Макар самата мисиз Спенлоу да ми е казвала, че той е член на групата, която наричат „Оксфърдска“. Религиозно движение. Те са много честни и много ревностни, мисля, и на мисиз Спенлоу всичко това бе направило силно впечатление.

Мис Марпл си пое дъх и продължи:

— Според мен няма основание да се мисли, че в това има нещо повече, но нали знаете какви са хората. Мнозина са убедени, че мисиз Спенлоу е била увлечена по младия мъж и че му е дала голяма сума — назаем. Напълно вярно е, че са го видели на гарата същия ден. Във влака от четиринадесет и двадесет и седем. Но съвсем просто би било да се измъкне от другата страна на влака, да мине през входа на гарата. Така че няма нужда да е бил видян да отива към вилата им. Освен това хората смятат, че мисиз Спенлоу е била облечена доста странно.

— Странно?

— С кимоно. А не с рокля. — Мис Марпл се изчерви. — Това, знаете ли, е твърде неприлично, според някои.

— Смятате, че е неприлично?

— О, не! Аз не мисля така. Намирам го за естествено.

— Намирате го за естествено?

— При съответните обстоятелства, да. — Погледът на мис Марпл бе спокоен и замислен.

Инспектор Слек каза:

— Това би могло да бъде и друг мотив за съпруга. Ревност.

— О, не, мистър Спенлоу никога не би ревнувал. Той не е от тези, които забелязват нещата. Ако жена му го напусне и остави бележка на възглавницата за карфици, това ще е първият път, когато той ще научи, че стават такива неща.

Инспектор Слек бе объркан от настойчивостта, с която тя го гледаше. Усецаше, че всичко, което му бе казала досега, имаше за цел да му намекне нещо, което той не разбираше. Тя продължи натъртено:

— Не открихте ли някакви улики на мястото, инспекторе?

— В наши дни хората не оставят отпечатьци от пръсти и пепел от цигара, мис Марпл.

— Но това, мисля — продължи тя, — бе едно старомодно престъпление.

Слек остро попита:

— Какво искате да кажете?

Мис Марпл забеляза, без да бърза:

— Сигурна съм, че полицаят Пок може да ви помогне. Той пръв се озова на... на „местопрестъплението“, както казват.

Мистър Спенлоу седеше на един шезлонг. Той изглеждаше смутен. Заговори отмерено с тънкия си глас:

— Може би си въобразявам, разбира се. И слухът ми не е така добър както преди. Но със сигурност мога да кажа, че чух едно момченце да вика след мен: „Хей, кой е Крипън^[2]?“ Това... това ме кара да мисля, че то ме смята за... за убиец на скъпата ми съпруга.

Мис Марпл внимателно кльцна главичката на една увехнала роза и отвърна:

— Без съмнение то точно това е искало да ви накара да мислите.

— Но какво би могло да втълпи такава мисъл в главата на едно дете?

Мис Марпл се изкашля:

— Слушало е без съмнение какво говорят възрастните.

— Вие... Вие наистина ли искате да кажете, че другите хора също мислят така?

— Почти половината от жителите на Сейнт Мери Мийд.

— Но, мила моя, какво е могло да породи такава идея. Аз бях искрено привързан към жена си. На нея за съжаление не ѝ се нравеше животът на село, както се надявах, че ще бъде, но абсолютно съгласие по всеки въпрос е недостижим идеал. Уверявам ви, усещам много силно нейната загуба.

— Вероятно. Ще ме извините, че ви го казвам, но с нищо не го показвате.

Мистър Спенлоу изпъна крехката си фигура в целия ѝ ръст.

— Мила госпожо, преди много години четох за някакъв китайски философ, който спокойно продължил да бие гонг на улицата — често срещано забавление у китайците, — когато любимата му жена умряла. Неговата душевна сила направила голямо впечатление на хората от града.

— Но — възрази мис Марпл — жителите на Сейнт Мери Мийд реагират съвършено различно. Китайската философия не им допада.

— Вие нали разбирате?

Мис Марпл кимна.

— Моят чичо Хенри — обясни тя — бе човек с необикновен самоконтрол. Неговият девиз бе: „Никога не показвай чувствата си.“ Той също много обичаше цветя.

— Мислех си — като че с нетърпение каза мистър Спенлоу, — че бих могъл да поставя една пергола в западната част на къщата. Розови рози и може би глициния. А има и едно бяло, подобно на звезда цвете, чието име сега не мога да си спомня...

Мис Марпл отговори с тона, с който говореше на тригодишния си праплеменник:

— Тук имам един чудесен каталог с картинки. Може би ще искате да го прегледате. Аз трябва да отида до селото.

Като остави мистър Спенлоу щастливо настанен с каталога в градината, мис Марпл отиде в стаята си, зави набързо една рокля в дебела хартия и забърза към пощата. Мис Полит, шивачката, живееше на втория етаж в същата сграда.

Мис Марпл не се качи веднага по стълбите. Часът бе точно една минута след четиринадесет и тридесет, автобусът от Мъч Бенъм тъкмо спираше пред вратата на пощата. Това бе едно от ежедневните събития в Сейнт Мери Мийд. Чиновничката забърза навън, натоварена с пакети, с неща, с които търгуваше, защото пощата се занимаваше и с продажба на бонбони, евтини книги и детски играчки. За около четири минути мис Марпл остана сама в помещението.

Чак когато чиновничката се върна на мястото си, мис Марпл се качи горе да обясни на мис Полит, че иска да префасонира сивия си креп и да го направи по-модерен, ако е възможно. Мис Полит обеща да види какво може да се направи.

Началникът на полицейския участък бе доста учуден, когато му съобщиха, че мис Марпл иска да го види. Тя влезе с хиляди извинения:

— Извинявам се... много се извинявам, че ви безпокоя. Зная, че сте много зает, но вие винаги сте били така любезен, полковник Мелчит, затова реших, че е по-добре да се обърна към вас вместо към инспектор Слек. В никакъв случай не бих искала да създавам неприятности на мистър Пок, но, строго казано, мисля, че не е трябвало да пипа абсолютно нищо.

Полковник Мелчит леко се озадачи и попита:

— Пок? Това е полицаят в Сейнт Мери Мийд? Какво е направил?

— Взел е една карфица. Беше забодена на куртката му. И тогава ми дойде наум, че е много вероятно да я е намерил в дома на мисиз Спенлоу.

— Точно така. Но в края на краищата какво значение има една карфица? Наистина я е намерил непосредствено до тялото на мисиз Спенлоу. Вчера дойде и го съобщи на Слек, предполагам, че по ваше внушение. Разбира се, че не е бивало нищо да пипа, но, както казах, какво значение има една карфица? Най-обикновена карфица. Нещо, което всяка жена може да използва.

— О, не, полковник Мелчит, тъкмо тук грешите. В очите на един мъж тази карфица може би изглежда обикновена, но не е така. Това е специална карфица, много тънка, от тези, които се купуват по цяла кутия и се използват главно от шивачките.

Мелчит я погледна внимателно като че ли започваше нещо да подразбира. Мис Марпл енергично поклати няколко пъти глава.

— Да, разбира се. За мен всичко е толкова ясно. Била е с кимоно, защото е щяла да пробва новата си рокля, и е отишла в предната стая, а мис Полит е поискала да премери нещо, окачила е сантиметъра на врата й... и после единственото, което е трябвало да направи, е било да го кръстоса и да дърпа... Чувала съм, че било много лесно. А след това, разбира се, е излязла вън, хлопнала е вратата и е застанала отпред да почука като че току-що е дошла. Но карфицата показва, че вече е била в къщата.

— И мис Полит ли е телефонирала на Спенлоу?

— Да. От пощата в четиринадесет и тридесет... точно когато пристига автобусът и помещението е празно.

Полковник Мелчит попита:

— Но скъпа, мис Марпл, защо? За бога, защо? Не може да има убийство без мотив.

— От всичко, което съм чула за престъплението, полковник Мелчит, заключавам, че то датира от преди много години. Това ми напомня за двамата ми братовчеди Антъни и Гордън. Каквото и да стореше Антъни, беше все в негова полза, а с бедния Гордън беше точно обратното: състезателен кон ще окуее, стойността на акциите ще спадне, имението ще се обезцени... Според мен двете жени са участвали заедно в тази история.

— В коя?

— В обира. Преди години. Чувала съм, че смарагдите стрували много пари. Камериерката и домашната помощничка. Защото едно нещо не се изясни — как стана така, че когато домашната помощничка се омъжи за градинаря, те имаха достатъчно пари да отворят магазин за цветя?

Отговорът е, че това е била нейната част от плячката. Мисля, че точно това е думата. Всичко, което е предприела, е тръгвало добре. Парите носят пари. Но другата, камериерката, сигурно не е имала късмет. Станала е селска шивачка. После двете отново се срещат. В началото всичко е наред, докато на сцената не се появява мистър Тед Джерърд.

Мисиз Спенлоу е имала вече някакви угризения и е започнала да проявява склонност към разни религии. Този младеж без съмнение я е убедил „да се изповяда“ и да се „пречисти“ и смея да кажа, че тя е била склонна да го стори. Но мис Полит не е била на същото мнение. Веднага разбрала, че може да отиде в затвора за кражба, извършена преди много години. Ето защо тя решава да сложи край на всичко това. Изглежда, че тя по начало е била много зла жена. Мисля, че окоето ѝ няма да мигне, ако милият и глупав мистър Спенлоу увисне на въжето.

Полковник Мелчит бавно заговори:

— Можем... до известна степен... да проверим вашата теория. Да установим дали тези жена, Полит, и камериерката от Абъркърмбови са едно и също лице, но...

Мис Марпл го окуражи:

— Всичко ще бъде много лесно. Тя е от жените, които капитулират веднага щом бъдат изправени пред истината. И после, ето вижте, вчера измъкнах сантиметъра ѝ, когато бях на проба. Щом види, че липсва, ще помисли, че полицията го е взела... Тя е твърде невежа жена и ще сметне, че това по някакъв начин доказва вината ѝ.

Тя му се усмихна окуражително.

— Няма да имате неприятности, мога да ви уверя. — Със същия тон любимата му леля го бе окуражила, че ще издържи изпита си за постъпване в Сендхърст^[3].

И той бе издържал.

[1] Религиозна група, основана в 1921 г. в Оксфордския университет от американеца Франк Букмън. Изповядва четири

основни правила: абсолютна честност чистота, любов, алтруизъм. — Б. пр. ↑

[2] Холи Харви Крипън (1862 — 1910) — обесен по обвинение, че е отровил съпругата си. Неговото дело е било едно от най-сензационните в началото на века. — Б. пр. ↑

[3] Малко градче, в което се намира Кралската военна академия, основана 1802 г. — Б. пр. ↑

СТРАННАТА ШЕГА

— А това — обяви Джейн Хелиър, завършвайки представянето на гостите — е мис Марпл.

Джейн бе актриса и знаеше как да постигне искания ефект. Очевидно бе настъпила кулминацията, триумфалният завършек. Гласът ѝ изразяваше едновременно почителност и тържество.

Странното бе, че обектът, така гордо обявен, бе само една кротка възрастна мома. В очите на двамата млади хора, които се запознаха с нея благодарение на Джейн, пролича недоверие и почуда. Те бяха красиви — момичето, Чармиън Страунд, бе стройно и мургаво, а мъжът, русокос, приветлив млад гигант, се казваше Едуърд Роситър.

Чармиън се обади малко вяло:

— О, страшно ни е приятно да се запознаем с вас. — Но в очите ѝ се четеше съмнение. Тя хвърли към Джейн Хелиър бърз въпросителен поглед.

— Скъпа — отвърна на погледа Джейн, — тя е направо изумителна. Оставете на нея. Обещах, че ще ви я доведа, и го направих. — Обръщайки се към мис Марпл, допълни: — Ще им помогнете, сигурна съм. За вас няма да е трудно.

Мис Марпл погледна мистър Роситър с ведрите си сивосини очи.

— Не бихте ли ми казали за какво става въпрос? — попита тя.

— Джейн е наша приятелка — намеси се нетърпеливо Чармиън. — Ние с Едуърд сме в много затруднено положение. Джейн ни увери, че ако присъстваме на събирането в дома ѝ, ще ни запознае с човек, който... който би... който би могъл...

Едуърд се притече на помощ.

— Джейн ни каза, че вие сте последната дума на детективската наука, мис Марпл.

Очите на възрастната дама проблеснаха, но тя скромно запротестира.

— О, не, не, нищо подобно. Просто, когато човек живее като мен на село, научава много неща за човешката природа. Но вие наистина

събудихте любопитството ми. Кажете за какво става дума.

— Боя се, че е нещо твърде банално — обикновено закопано съкровище — поясни Едуърд.

— Наистина? Но звучи много вълнуващо!

— Зная. Като „Островът на съкровищата“. Нашият проблем обаче е лишен от обичайната романтика. Липсва място, отбелязано на карта с череп и кръстосани кости, и наставления като: „Четири крачки наляво в посока северозапад.“ Ужасно скучно е, знаем само къде трябва да се копае.

— А опитахте ли?

— Мога да кажа, че сме прекопали основно цели два акра! Мястото е напълно готово да се превърне в градина, в която да отглеждаме зеленчуци за пазара. Само не можем да решим какво да насадим — тиквички или картофи.

Чармиън се обади доста безцеремонно:

— Може ли наистина да ви разкажем всичко от началото до края?

— Но, разбира се, мила моя.

— Тогава, нека да намерим някое тихо място. Хайде, Едуърд.

И тя ги поведе вън от претъпканата с хора и силно задимена стая нагоре по стълбите, в малка гостна на втория етаж.

Щом седнаха, Чармиън започна, без да се бави:

— Е, добре! Историята започва с чичо Матю, чичо или по-скоро прапрачичо и на двама ни. Той бе много стар. Едуърд и аз бяхме единствените му роднини. Много ни обичаше и винаги заявяваше, че ще остави всичко на нас. Той почина през март миналата година и завеща цялото си имущество на Едуърд и мен. Това, което току-що казах, звучи доста безсърдечно, но нямах пред вид, че е хубаво, дете умря. Всъщност бяхме много привързани към него. Той боледува известно време, преди да почине.

Работата е там, че „всичкото“, което остави, всъщност се оказа едно голямо нищо и, честно казано, това бе като удар за нас двамата, нали, Едуърд?

Приветливият Едуърд се съгласи.

— Разберате — каза той, — ние разчитахме малко на това. Искам да кажа, че когато човек знае, че ще получи солидна сума, той... е... не се изтрепва сам да печели много. На служба съм в армията и нямам

никаква възможност да изкарам нещо над заплатата си, а Чармиън, тя пък няма пукната пара. Работи като режисьор в един театър — много ѝ е интересно и ѝ доставя голямо удоволствие, но малко се печели на такова място. Искахме да се оженим и не се тревожихме по отношение на парите, защото знаехме, че някои ден ще бъдем доста богати.

— А сега, както виждате — не сме — обади се Чармиън. — И нещо повече, Анстиз, фамилното имение, което с Едуърд много обичаме, навярно ще трябва да се продаде. Трудно ще ни бъде да го понесем. Ако обаче не намерим парите на чичо Матю, продажбата е неизбежна.

Едуърд се намеси:

— Чармиън, всъщност не сме стигнали още до съществената част.

— Добре, говори ти тогава.

Едуърд се обърна към мис Марпл.

— Въпросът е следният. Колкото повече остаряваше чичо Матю, толкова по-подозрителен ставаше. Никому не се доверяваше.

— Много мъдро от негова страна — забеляза мис Марпл. — Просто не е за вярване колко покварена е понякога човешката природа.

— Е, може и да сте права. Във всеки случай чичо Матю бе на същото мнение. Един негов приятел загуби състоянието си в банка, друг бе разорен от адвокат, който офейка, а и той самият изгуби известна сума в едно мошеническо предприятие. Стигна дотам, че придоби навика надълго и широко да говори, че единствено сигурно и безопасно е човек да превърне парите си в кюлче и да го зарови.

— О — обади се мис Марпл, — започвам да разбирам.

— Да. Приятели спориха с него, убеждаваха го, че по този начин няма да получава лихва, но той упорито твърдеше, че това не е най-главното. „По-голяма част от парите си — казваше той — човек трябва да пази в кутия под леглото си или заровени в градината.“ Това бяха неговите думи.

Чармиън продължи:

— И когато почина, не остави почти нищо в наличност, макар да бе много богат. Ето защо смятаме, че е изпълнил намеренията си.

Едуърд поясни:

— Открихме, че е продавал ценни книжа и е теглил големи суми от време на време, а никой не знае какво е правил с тях. Вероятно е

действал според принципите си и наистина е купил злато и го е заровил.

— Нищо ли не каза, преди да умре? Да е оставил някакъв документ? Или писмо?

— Това е най-вбесяващото. Нищо не е оставил. Няколко дена беше в безсъзнание, но преди да умре, дойде на себе си. Погледна ни двамата и се подсмихна леко — едва-едва. И промълви: „Добре ще си живеете, мои хубави гълъбчета.“ После чукна с пръст по едното си око, по дясното... и ни смигна. След това... умря. Бедният стар чичо Матю.

— Чукна по окото си — замислено повтори мис Марпл.

Едуърд нетърпеливо попита:

— Това говори ли ви нещо? Накара ме да си спомня един разказ за Арсен Люпен, в който се говореше за нещо, скрито в изкуствено око. Но чичо Матю нямаше изкуствено око.

Мис Марпл поклати глава.

— Не... нищо не ми идва наум в момента.

Разочарована, Чармиън се обади:

— Джейн твърдеше, че веднага ще ни кажете къде да копаем.

Мис Марпл се усмихна.

— Аз не съм магьосница. Не знам какъв човек е бил чичо ви, не познавам нито къщата, нито двора.

Едуърд попита:

— Ако ги познавахте?

— Смятате, че би било съвсем просто, нали? — каза мис Марпл.

— Просто! — възкликна Чармиън. — Елате в Анстиз и ще видите дали е просто.

По всяка вероятност тя не бе очаквала, че поканата ѝ ще се приеме сериозно, но мис Марпл се съгласи.

— Да, наистина, мила, много любезно от ваша страна. Винаги съм искала да ми се открие възможност да търся закопано съкровище. — И като ги погледна, на лицето ѝ грейна усмивка, сякаш нарисувана от художник от късната викторианска школа, след което допълни: — И то в интерес на любовта.

— Ето, видяхте ли! — каза Чармиън с драматичен жест. Току-що бяха приключили обиколката на Анстиз. Бяха обходили зеленчуковата градина — разкопана от край до край. Бяха обиколили малката горичка, в която около всяко по-голямо дърво зееше яма, тъжно бяха съзерцавали осеяната с дупки повърхност на някога равната морава. Ходили бяха горе на тавана, където съдържанието на стари сандъци и шкафове бе извадено и претършувано. Ходиха и долу в мазето, където всички плочи бяха изтръгнати от местата им. Мериша и почукваха стените и показваха на мис Марпл всяка мебел, в която имаше или можеше да се допусне, че има тайно чекмедже.

На едно писалище в дневната бе натрупана камара книжа — всички документи, които покойният Матю Страут бе оставил. Нито един не бе унищожен и Чармиън и Едуърд безброй пъти вече бяха ги обръщали отново и отново, прелиствайки сметки, покани, делова кореспонденция, с надеждата да открият незабелязано досега указание.

— Можете ли да се сетите за някое място, в което да не сме надникнали? — попита Чармиън с надежда.

Мис Марпл поклати глава.

— Както изглежда, били сте много усърдни, мила моя. Може би дори малко повече, отколкото е необходимо. Знаете ли, смятам, че човек винаги трябва да има план. Като моята приятелка мисиз Елдрич; при нея работеше една мила малка прислужничка, прекрасно лъскаше линолеум, но бе толкова старателна, че излъскала прекалено пода на банята и когато мисиз Елдрич излизала от ваната, корковата постилка отпред се плъзнала под крака ѝ, тя паднала много лошо и си счупила крака. Много неприятно, защото вратата на банята била заключена, разбира се, и градинарят трябвало да донесе стълба и да влезе през прозореца; това ужасно разстрои мисиз Елдрич, която винаги е била много скромна жена.

Едуърд се раздвижи неспокойно. Мис Марпл бързо продължи:

— Моля да ми простите. Зная, винаги се отплесвам. Но едно нещо обикновено те подсеца за друго. А понякога това е от полза. Искях да кажа само, че може би, ако си напрегнем мозъците, ще се сетим за някое възможно скривалище.

Едуърд троснато се обади:

— Мислете вие, мис Марпл, мозъкът и на Чармиън, и моят вече са свършено празни.

— Боже, боже. Разбира се, колко е уморително за вас. Ако не възразявате, ще попрегледам всичко това тук. — И тя посочи документите на писалището. — Стига да няма нещо поверително; не искам да мислите, че любопитствам.

— О, разбира се, прегледайте ги. Но се страхувам, че няма да намерите нищо.

Мис Марпл седна до писалището и методично запрелиства документите. Щом прегледаше всеки един, автоматично го подреждаше в съответната купчинка. Когато свърши, поседя няколко минути, вперила замислен поглед пред себе си.

Едуърд не без известна злонамереност попита:

— Е, мис Марпл?

Тя леко се стресна и сякаш дойде на себе си.

— Моля да ме извините. За мен беше от голяма полза!

— Намерихте ли нещо свързано с парите?

— О, не, нищо, но мисля, че зная какъв човек е бил вашият чичо Матю. Много прилича, на чичо ми Хенри, струва ми се. Обичал е грубите шегички. Ерген очевидно... питам се защо... може би разочарование на младини? Човек на реда, но без голямо желание за обвързване... малко ергени го имат!

Зад гърба на мис Марпл Чармиън направи на Едуърд знак, който значеше: „Тя е изкуфяла.“

Мис Марпл не спираше с увлечение да бърби за покойния си чичо Хенри.

— Той много обичаше игрословиците. А за някои хора няма нищо по-досадно от игрословиците. Играта с думи може да бъде страшно отегчително нещо. Беше и доста подозрителен. Все смяташе, че слугите му го ограбват. И, разбира се, те понякога го правеха, но не винаги. Беше му станало идея-фикс, бедният човек. Накрая започна да ги подозира, че се опитват да го мамат с храната, и отказваше да яде друго освен яйца. Заявяваше, че никой не може да подправи вътрешността на едно варено яйце. Милият чичо Хенри, а беше такъв весел човек на времето.

Едуърд чувствуваше, че ако чуе още нещо за чичо Хенри, ще побеснее.

— Обичаше и млади хора — продължи мис Марпл, — но ги дразнеше, ако разбирате какво искам да кажа. Слагаше например

кесийки с бонбони на места, където децата не можеха да ги достигнат.

Пренебрегвайки всяко възпитание, Чармиън се обади:

— Изглежда, не е бил особено приятен!

— О, не, мила, просто стар ерген, който не е свикнал с деца. А в действителност не беше никак глупав. Държеше в къщи доста пари, имаше и каса. В резултат на многото му приказки една нощ в къщата нахълтаха крадци и пробиха с някакъв химикал касата.

— Пада му се — не се сдържа Едуърд.

— О, но в касата нямаше нищо — поясни мис Марпл. — Всъщност той държеше парите си на друго място, зад няколко тома с проповеди в библиотеката. Твърдеше, че хората никога не взимат такава книга от рафта.

Едуърд я прекъсна развълнуван.

— Това е идея. Какво ще кажете за библиотеката?

Но Чармиън тръсна глава с пренебрежение.

— Да не мислите, че не съм се сетила? Миналия вторник, когато ти замина за Портсмут, прегледах всички книги. До една ги извадих и изтръсках. И там няма нищо.

Едуърд въздъхна. После стана и се опита тактично да се отърве от гостенката, която не оправда очакванията им.

— Ужасно любезно беше от ваша страна, че дойдохте и се опитахте да ни помогнете. Съжалявам, че не успяхте. Имам чувството, че злоупотребихме много с времето ви. Ще изкарам колата, за да можете да хванете влака в петнайсет и тридесет...

— О — възкликна мис Марпл, — но нали трябва да намерим парите? Не бива да се предавате, мистър Роситър. „Ако в началото не успееш, опитай се пак, и пак, и пак!“

— Искате да кажете, че ще продължите да се опитвате?

— Ако говорим точно — отвърна мис Марпл, — още не съм започвала. „Първо си хванете заек“, както съветва мисиз Бийтън в готварската си книга — чудесна книга, но много скъпа; повечето от рецептите започват така: „Взимате около един литър сметана и дванайсет яйца...“ Но докъде бях стигнала? О, да. Добре, трябва, така да се каже, да хванем заека, а заекът, разбира се, е вашият чичо Матю и за нас остава да решим само къде може да е скрил парите си. Би трябвало да е съвсем просто.

— Просто? — попита Чармиън.

— Но, разбира се, мила. Сигурна съм, че е избрал най-очевидното място. Тайно чекмедже, ето моето заключение.

Едуърд сухо забеляза:

— Не можете да сложите кюлчета злато в тайно чекмедже.

— Не, не. Разбира се, не. Но няма основание да се смята, че парите са във вид на злато.

— Той винаги казваше...

— Така говореше и моят чичо Хенри за неговата каса. Затова аз много сериозно подозирам, че е искал да отклони вниманието ви. Диамантите например могат съвсем лесно да се скрият в такова чекмедже.

— Вече сме търсили във всички тайни чекмеджета. Идва и дърводелец да прегледа мебелите.

— Наистина ли, мила? Колко умно от ваша страна. Предполагам, че писалището на чичо ви е най-вероятното място. Не е ли онова високо бюро до стената?

— Да, ще ви го покажа. — Чармиън стана и се приближи до писалището. Вдигна капака. Вътре имаше преградки за писма и малки чекмеджета. Отвори една вратичка в средата и докосна някаква пружина в лявото чекмедже. Чу се щракане и дъното на малката ниша в центъра се плъзна напред. Чармиън го изтегли и под него се откри отвор. Той бе празен.

— Е, това ако не е съвпадение! — възкликна мис Марпл. — Чичо Хенри имаше същото писалище като това, само че неговото не беше махагоново, а орехово.

— Във всеки случай — обади се Чармиън, — както сама можете да се уверите, вътре няма нищо.

— Предполагам — продължи мис Марпл, — че вашият дърводелец е бил млад човек. Не всичко му е известно. Хората в онези години са били много изобретателни, когато са правели скривалища. Съществува едно нещо, което се нарича „тайна в тайната“.

Тя изтегли от стегнатия си сребрист кок един фуркет. Изправи го и го мушна в малка точица, която приличаше на дупка от дървояд, от едната страна на скривалище. С известно затруднение тя изтегли малко чекмедже. Вътре имаше сноп избелели писма и сгънат лист хартия.

Едуърд и Чармиън се нахвърлиха едновременно върху находката. С разтреперани пръсти Едуърд разгъна листа хартия. И с вик на

отчаяние го захвърли.

— Готварска рецепта! Печен бут.

В това време Чармиън развързваше панделката, с която бяха вързани писмата. Изтегли едното и го погледна.

— Любовни писма!

Мис Марпл самодоволно и победоносно заяви:

— Колко интересно! Може би това е била причината чичо ви никога да не се ожени?

Чармиън зачете на глас:

— „Мой навеки скъп Матю, трябва да призная, че откакто получих последното ти писмо, времето ми се стори наистина много дълго. Старая се да се занимавам със задълженията, с които съм натоварена, и често си повтарям всъщност колко би трябвало да съм щастлива, че имам възможност да видя толкова много от света, макар, когато тръгнах за Америка, съвсем да не предполагам, че ще пътувам до такива далечни острови.“

Чармиън прекъсна четенето.

— Откъде е писмото? О, Хавай! — После продължи:

— „За съжаление тукашните жители са все още далеч от просветлението. Те са голи и диви и повечето време плуват, танцуват и се кичат с венци от цветя. Мистър Грей покръсти неколцина, но това е трудна работа и двамата с мисиз Грей са сериозно обезсърчени. Правя всичко, което е по силите ми, да ги окуражавам, но самата аз често пъти съм тъжна по причини, за които можеш да се досетиш, скъпи Матю. За съжаление раздялата е жестоко изпитание за едно любещо сърце. Твоите обещания за вяроност и уверения в любов страшно ме радват. Сега и завинаги преданото ми и вяроно сърце ти принадлежи, скъпи Матю. Оставам твоя вярна любима

Вяра Взор

П. П. Адресирам писмото както обикновено до общата ни приятелка Матилда Грейвз, за прикритие. Надявам се, че небето ще ми прости тази малка хитрина.“

Едуърд подсвирна.

— Мисионерка! Значи, това е бил романът на чичо Матю. Питам се, защо никога не са се оженили?

— Тя, изглежда, е обиколила света — обади се Чармиън, преглеждайки писмата. — Остров Мавриций и какви ли не места. Вероятно е умряла от жълта треска или нещо подобно.

Тихичък смях ги накара да подскочат. Очевидно мис Марпл много се забавляваше.

— Да, да — каза тя. — Представете си само! Тя четеше рецептата за печен бут. Като забеляза въпросителните им погледи, прочете на глас:

— „Печен бут със спанак. Вземете хубаво парче бут, набодете го със скилидки чесън и го посипете с кафява захар. Печете го в слаба фурна. Сервирайте го с пюре от спанак.“

— И какво мислите за това?

— Мисля, че звучи отвратително — каза Едуърд.

— Не, не, всъщност е много вкусно, но какво мислите за цялата работа?

Внезапен лъч на просветление озари лицето на Едуърд.

— Мислите, че това е шифър, някаква криптограма? — И той сграбчи листа. — Погледни тук, Чармиън, може и да е така. Какъв смисъл има иначе да се слага готварска рецепта в тайно чекмедже?

— Точно така — потвърди мис Марпл. — Много, много показателно.

Чармиън се обади:

— Зная какво е — симпатично мастило! Да го нагреем. Едуърд, запали електрическата камина.

Едуърд я запали. Но никакви следи от текст не се появиха след обработката. Мис Марпл се изкашля.

— Знаете ли, мисля си, че вие твърде усложнявате нещата. Рецептата е само указание, така да се каже. Според мен писмата са важни.

— Писмата?

— Особено подписът — поясни мис Марпл.

Но Едуърд едва ли я чу. Той се провикна развълнувано:

— Чармиън! Ела тук! Тя е права. Виж, пликите са много стари, а писмата са писани доста по-късно.

— Именно — съгласи се мис Марпл.

— Те са направени да изглеждат овехтели. Обзалагам се, на каквото искате, че старият чичо Матю сам ги е фалшифицирал...

— Абсолютно вярно — съгласи се мис Марпл. — Цялата работа е измислица. Никога не е съществувала мисионерка. Трябва да е шифър.

— Мили мои деца, наистина няма нужда да усложняваме толкова нещата. Чичо ви в действителност е най-обикновен човек. Просто се е пошегувал и това е всичко.

За първи път се обърнаха към нея с цялото си внимание.

— Какво точно искате да кажете, мис Марпл? — попита Чармиън.

— Искам да кажа, скъпа, че в тази минута вие фактически държите парите в ръце.

Чармиън се втренчи в ръката си.

— Подписът, скъпа. Той обяснява всичко. Рецептът е само насока. Като махнете скилидките чесън, кафявата захар и всичко останало, какво остава от рецептата? Добре, пушен бут и спанак, ясно! Пушен бут и спанак! Значи, глупости! Ето защо ясно е, че писмата са важните. И после ако вземете пред вид какво е направил чичо ви непосредствено преди да издъхне. Казахте, че чукнал окото си. Добре, ето ви ключа, разбирате ли?

Чармиън заяви:

— Или ние не сме с ума си, или вие!

— Не сте ли чували, мила, за израза, който означава, че нещо не е така, както изглежда, или той съвсем не се употребява в днешно време: „Вярвай на очите си.“

Едуърд зяпна и очите му се сведоха към писмото в ръката му.

— Вярва Взор...

— Разбира се, мистър Роситър, както току-що сам казахте, тя не съществува и не е съществувала. Писмата са писани от чичо ви и, смея да ви уверя, че много се е забавлявал, докато ги е съчинявал. Както

забелязахте, написаното на плика е много по-старо и пликите, така или иначе, не могат да съответстват на писмата, защото марката на плика, който държите в ръка, е от 1851 година. — Тя млъкна. После повтори натъртено: — 1851 година. А това обяснява всичко, нали?

— Във всеки случай на мен не — заяви Едуърд.

— Е, разбира се — съгласи се мис Марпл. — Признавам, че и аз едва ли щях да се досетя, ако не бе племенникът ми Лайънъл. Много мило момченце и страстен колекционер на марки. Знае всичко за марките. Той ми е разказвал за редки и скъпи марки и веднъж спомена, че на някакъв търг се появила чудесна находка. Помня само, че каза нещо за 1851 година, синя, два цента. Предполагам, че марките и на другите пликите са така скъпи. Без съмнение чичо ви ги е купил чрез посредници и внимателно е „замаскирал следите си“, както се изразяват в детективските романи.

Едуърд изохка. Седна и зарови лице в ръцете си.

— Какво ти е? — попита Чармиън.

— Нищо. Само като си помисля, че ако не беше мис Марпл, можехме чудесно да изгорим тези писма.

— Е — забеляза мис Марпл, — ето това е, което тези стари, влюбени в шегите си стари джентълмени никога не разбират. Помня, че чичо ми Хенри изпрати на любимата си племенница банкнота от пет лири като подарък за Коледа. Сложил я в коледна картичка, залепил двете страници и на гърба написал: „С обич и най-добри пожелания. Боя се, че това е всичко, което мога да направя тази година.“ Бедното момиче, ядосано от мръсния номер, за какъвто го помислила, хвърлила картичката в огъня. И тогава, разбира се, той трябваше да ѝ изпрати още една банкнота.

Чувствата на Едуърд към чичо Хенри бяха претърпели рязка и коренна промяна.

— Мис Марпл — каза той, — ще донеса бутилка шампанско. И всички ще приемем за здравето на вашия чичо Хенри.

СЛУЧАЯТ С БЕЗУКОРНАТА ПРИСЛУЖНИЦА

— О, моля, госпожо, мога ли да поговоря с вас за миг?

Човек би помислил, че молбата сама по себе си е абсурдна, тъй като Една, дребната прислужничка на мис Марпл, разговаряше в момента с господарката си.

Мис Марпл обаче схвана смисъла на израза и веднага отвърна:

— Разбира се, Една. Влез и затвори вратата. Какво има?

Като затвори покорно вратата, Една пристъпи навътре и докато диплеше края на престилката си, преглътна един-два пъти.

— Е, Една? — обади се мис Марпл окуражително.

— О, моля, госпожо, за братовчедка ми Гледис се отнася. Загубила е мястото си.

— Боже мой, съжалявам, че чувам такова нещо. Тя беше в Оулд хол, нали, при госпожица... госпожици Скинър?

— Да, госпожо, точна така. И Гледис е много разстроена, наистина много разстроена.

— Гледис сменяше местата си доста често преди това, нали?

— О, да, госпожо. Гледис е човек, който обича промените. Тя като че никога не се застоява, ако разбирате какво искам да кажа. Но винаги първа е предупреждавала за това, разбирате ли?

— А този път стана обратното, така ли? — попита сухо мис Марпл.

— Да, и това страшно много разстрои Гледи.

Мис Марпл изглеждаше леко изненадана. Спомняше си, че Гледис, която бе идвала понякога да пие чай в кухнята през почивните си дни, бе здраво, засмяно момиче, с твърде уравновесен характер.

Една продължи:

— Знаете ли, госпожо, ето какво е станало. Поне мис Скинър смята, че така се е случило.

— Какво — попита търпеливо мис Марпл — смята мис Скинър, че се е случило?

И Една разказа всичко от началото до края:

— О, госпожо, това беше такъв удар за Гледи. Една от брошките на мис Емили изчезна; вдигнал се небивал шум, а, разбира се, никой не обича да се случват подобни неща; човек много се разстройва, госпожо, ако разберете какво искам да кажа. Гледи помогнала да претърсят навсякъде, а мис Лавиния споменала, че ще се обади в полицията за това, и изведнъж брошката се появила отново, мушната в дъното на едно чекмедже на тоалетката, и Гледи била много доволна.

А на следващия ден Гледи счупила една чиния и мис Лавиния веднага дотърчала и съобщила на Гледи, че след един месец трябва да напусне. Гледи разбира, че не може да е заради чинията, просто мис Лавиния използвала случая като предлог, а всъщност е заради брошката и те смятат, че тя я е взела и после, като споменали полицията, я върнала обратно, а Гледи не би направила такова нещо никога; и тя се страхува, че ще се разчуе и ще заговорят лошо за нея, а това, както знаете, госпожо, е много важно за една прислужница.

Мис Марпл кимна. Макар да не харесваше много едрата, своенравна Гледис, тя бе съвсем сигурна в присъщата на момичето честност и можеше да си представи колко я е разстроила тази история.

Една продължи тъжно:

— Предполагам, че нищо не можете да направите по този въпрос, госпожо?

— Нека да не става глупава — каза твърдо мис Марпл. — Ако не е взимала брошката, в което съм сигурна, няма защо да се разстройва.

— Ще се разчуе — каза Една унило.

Мис Марпл продължи:

— Аз... хм... имам път натам днес следобед. Ще разменя няколко думи с госпожиците Скинър.

— О, благодаря ви, госпожо — отвърна Една.

Оулд хол бе голяма сграда във викториански стил, заобиколена с парк. Тъй като се бе оказало, че няма кой да я наеме, нито кой да я купи, предприемчив спекулант я бе разделил на четири апартамента с централно отопление, а земята около сградата се предоставяше на всички наематели. Експериментът бе успял. Богата и ексцентрична възрастна дама бе наела с прислужницата си единия апартамент. Старата жена имаше слабост към птици и всеки ден даваше угощения на пернатите си любимци. Индус, пенсиониран съдия, и жена му

заемаха втория апартамент. Една съвсем млада двойка, наскоро женени, живееше в третия, а четвъртият само преди два месеца бе нает от две госпожици на име Скинър. Наемателите и на четирите жилища поддържаха възможно най-хладни отношения едни с други, тъй като нямаха абсолютно нищо общо. Хазаинът бе казал, че това е чудесно. Той се страхуваше от приятелство, последвано от охладняване, което пък щеше да доведе до оплаквания пред него.

Мис Марпл се познаваше с всички наематели, макар с нито един от тях да не бе близка. По-възрастната мис Скинър, Лавиния, бе, така да се каже, трудовият елемент в семейството. Мис Емили, по-младата, прекарваше по-голяма част от времето в леглото си, оплаквайки се от най-различни страдания, които според жителите на Сейнт Мери Мийд бяха главно плод на въображението ѝ. Само мис Лавиния искрено вярваше в мъченичеството и търпеливото страдание на сестра си и охотно изпълняваше поръчки, като припикаше нагоре-надолу из селото за неща, които „на сестра ми изведнъж се приискаха“.

В Сейнт Мери Мийд се говореше, че ако мис Емили страдаше само от половината неща, за които говореше, отдавна щеше да изпрати за доктор Хейдок. Но когато ѝ намекваха за това, мис Емили високомерно затваряше очи и измърморваше, че нейният случай не е така прост, че и най-добрите специалисти в Лондон са претърпели неуспех и че някакъв не много известен човек ѝ е назначил съвсем ново лечение, вследствие на което тя искрено се надява, че здравето ѝ ще се поправи. А един селски лекар надали ще може да проумее нейното заболяване.

— И по мое мнение — заяви прямата мис Хартнъл, — много е хитра, че не го вика. Милият доктор Хейдок с неговия сприхав нрав ще ѝ каже, че нищо ѝ няма, да става и да не вдига повече шум. А това би било полезно за нея.

Недопускайки да ѝ предпишат такова категорично лечение, мис Емили продължаваше да лежи по диваните, заобикаляйки се със странни малки кутийки с хапчета, да отхвърля почти всичко, което ѝ се готви, и да иска нещо друго — обикновено трудно за намиране.

На мис Марпл отвори Гледис, която имаше далеч по-съкрушен вид, отколкото мис Марпл предполагаше, че е възможно. Във всекидневната, която представляваше една четвърт от бившата гостна, разделена сега на трапезария, гостна, баня и долап, в който

прислужницата да държи нещата за чистене, стана да я посрещне мис Лавиния.

Лавиния Скинър бе висока, слаба и кокалеста жена на петдесет години. Имаше дрезгав глас и резки движения.

— Приятно ми е да ви видя — започна тя. — Емили лежи, не се чувства добре, бедното същество. Надявам се да ви приеме, това ще я ободри, но има моменти, когато няма желание да вижда никого. Горката, тя е удивително търпелива.

Мис Марпл изрази любезно съчувствие. Прислужниците бяха основна тема за разговор в Сейнт Мери Мийд, така че не бе трудно да поведе разговора в тази посока. Мис Марпл каза, че е чула, че това мило момиче, Гледис Холмз, напускала.

Мис Лавиния кимна.

— След една седмица, считано от следващата сряда. Чупи, знаете ли. Не може да продължава така.

Като въздъхна, мис Марпл забеляза, че всички трябва да се примирим с нещата в днешно време. Толкова е трудно да се намерят момичета, които да дойдат на село. Смята ли мис Скинър, че е разумно да се раздели с Гледис?

— Зная, трудно е да се намери прислужничка — призна мис Лавиния. — Семейство Девъроу не могат да намерят, но не се учудвам, вечни скандали, цяла нощ джаз, ядене по всяко време, тази млада жена нищо не разбира от домакинство. Съжалявам съпруга ѝ! Прислужничката на Ларкинсънови също напусна. И как няма да напусне, съдията с този характер и неговата Шоута хазри^[1], както го нарича, всяка сутрин в шест, а мисиз Ралин е вечно недоволна, никак не се учудвам. Дженит на мисиз Кармайкъл се застоя, разбира се, но по мое мнение е извънредно неприятна и непрекъснато тормози старата дама.

— В такъв случай не смятате ли, че можете да обмислите наново решението си относно Гледис? Тя наистина е добро момиче. Познавам цялото ѝ семейство: много честни и добри хора.

Мис Лавиния тръсна глава.

— Имам си причини — заяви тя важно.

Мис Марпл промърмори:

— Липсвала ви брошка, разбрах...

— Кой може да се е разбърбил? Предполагам, че е момичето. Откровено казано, почти съм сигурна, че тя я взе. А после се изплаши и я върна, но, разбира се, човек не може нищо да каже, ако не е положителен. — Тя промени темата на разговор. — Елате да видите Емили мис Марпл. Сигурна съм, че ще ѝ се отрази добре.

Мис Марпл покорно я последва до вратата, на която мис Лавиния почука; поканиха ги да влязат и гостенката бе въведена в най-хубавата стая на апартамента, в която полуспуснатите щори не допускаха почти никаква светлина. Мис Емили лежеше и очевидно се наслаждаваше на полумрака и на собствените си неопределени страдания.

При слабата светлина се виждаше, че тя е крехко, плахо същество, с гъста сивкаворуса коса, небрежно завита около главата ѝ; тук-там се показваше по някоя къдрица и всичко това приличаше на птиче гнездо, с което никоя уважаваща себе си птица не би се гордяла. В стаята се носеше дъх на одеколон, застояли бисквити и камфор.

С притворени очи и слаб и тънък глас Емили Скинър обясни, че „това е един от лошите ѝ дни“.

— Най-неприятното за хората с разклатено здраве — каза мис Емили меланхолично — е, че съзнават какво бреме са за околните. Лавиния е толкова добра с мен. Лави, мила, много мразя да създавам трудности, но ако можеше бутилката ми с топла вода да бъде напълнена както аз искам; прекалено напълнена ми тежи, от друга страна, ако не е достатъчно пълна, изстива веднага.

— Съжалявам, мила. Подай ми я. Ще излея малко.

— Ако ще го правиш, по-добре напълни я отново. В къщи, предполагам, няма сухари — не, не, няма значение. Мога и без тях. Малко слаб чай с парче лимон. Нямаме лимон? Не, наистина. Не мога да пия чай без лимон. Стори ми се, че млякото беше малко вкиснато тази сутрин. Не ми се ще да слагам мляко в чая. Няма значение. Ще мина и без чай. Толкова слаба се чувствавам. Казват, че стридите са хранителни. Питам се, дали бих могла да си позволя няколко? Не, не, трудно е да се намерят толкова късно през деня. Мога да попостя до утре.

Лавиния излезе от стаята, като си мърмореше неясно, че ще отиде с велосипед до селото.

Мис Емили се усмихна вяло на гостенката и я увери, че много мрази да създава грижи на когото и да било.

Същата вечер мис Марпл заяви на Една, че за съжаление мисията ѝ е завършила безуспешно.

Тя не на шега се разтревожи, като разбра, че слуховете за нечестността на Гледис бяха тръгнали из селото.

В пощата я подхвана мис Уедърби:

— Скъпа моя Джейн, дали са ѝ препоръка, в която пише, че е отзивчива, сериозна и порядъчна, но за честността ѝ не става дума. Това ми изглежда много знаменателно. Чух, че станала някаква неприятност с брошка. Мисля, че трябва да е вярно, защото човек не освобождава прислужничка в наши дни освен, ако не е нещо сериозно. Ще видят колко е трудно да намерят друга. Момичетата просто няма да ходят в Оулд хол. Много са неспокойни, когато се прибират след почивния си ден. Ще видите, че сестрите Скинър няма да намерят друга и тогава може би тази ужасна хипохондричка ще трябва да се понадигне и да свърши нещо.

Голямо бе разочарованието на цялото село, когато стана известно, че госпожици Скинър са наели чрез някаква агенция нова прислужничка, която по всички сведения била истински образец.

— В характеристиката от мястото, където е работила „три години“, пише, че я препоръчват най-горещо, но самата тя предпочитала провинцията, а и иска по-малка заплата от Гледис. Мисля, че имаме голям късмет.

— Е, наистина — съгласи се мис Марпл, на която всички тези подробности бяха съобщени от мис Лавиния в рибарския магазин. — Но изглежда твърде хубаво, за да е вярно.

В Сейнт Мери Мийд сметнаха, че образцовата прислужничка ще се откаже в последния момент и няма да дойде.

Тези предвиждания не се сбъднаха обаче и селото имаше възможност да наблюдава как безценната прислужница на име Мери Хигинз пристигна в Оулд хол с такси. Трябваше да се признае, че видът ѝ вдъхваше доверие. Съвсем прилична жена, много спретнато облечена.

Следващия път, когато мис Марпл посети Оулд хол във връзка с набирането на кандидати за участие в базара по време на увеселението, организирано от свещеника, Мери Хигинз ѝ отвори вратата. Със сигурност може да се каже, че тя бе прислужничка, много порядъчна на вид, на около четиридесет години, с прибрана черна

коса, розови бузи, закръглена, с дискретна черна рокля и бяла престилка и шапчица — съвсем като добрите „едновременшни прислужнички“, както обясни по-късно мис Марпл, с тих и кротък глас, така различен от високия, грубоват глас на Гледис.

Мис Лавиния изглеждаше далеч по-малко изморена от обикновено и макар да съжаляваше, че няма да може да застане на щанда на благотворителната разпродажба поради голямата си заетост и грижи около сестра си, тя предложи да даде своя принос във вид на прилична сума и обеща да изработи дузина чистачки за перодръжки от плат и няколко чифта бебешки чорапки.

Мис Марпл отбеляза колко добре изглежда тя.

— Наистина чувствавам, че много дължа на Мери. Толкова съм доволна, че взех решение да се отърва от другото момиче. Мери е направо безценна. Готви чудесно, сервира прекрасно и грижливо поддържа чистота в малкото ни жилище, всеки ден обръща дюшеците. А и превъзходно се грижи за Емили.

Мис Марпл побърза да се осведоми за Емили.

— О, тя милата беше много зле напоследък. Не е виновна, разбира се, но понякога наистина създава много трудности. Искане да й се сготви нещо, а когато е готово, казва, че в момента не й се яде, поисква го след половин час, когато то вече е изстинало и трябва отново да се приготвя. Това струва труд, разбира се, но за щастие като че ли Мери не се дразни. Казва, че е свикнала да се грижи за болни и ги разбира. Това е такова удобство!

— Боже мой — възкликна мис Марпл, — колко сте щастлива.

— Да, наистина. Вярвам, че Мери е била изпратена в отговор на някоя молитва.

— Всичко това — забеляза мис Марпл — ми изглежда твърде хубаво, за да е вярно... На ваше място бих... бих била по-внимателна.

Лавиния Скинър сякаш не разбра смисъла на тази забележка.

— Уверявам ви, правя всичко, за да се чувствава Мери добре. Не зная какво бих сторила, ако напусне — каза тя.

— Не вярвам да напусне, преди да се приготви за това — заяви мис Марпл, като не отделяше острия си поглед от домакинята.

Мис Лавиния продължи:

— Когато човек няма грижи за домакинството, голям товар пада от плещите му, нали? Как се държи вашата малка Една?

— Много добре. Е, не като вашата Мери. Но зная всичко за Една, защото тя е от селото.

На излизане в антрето тя чу гласа на болната, която раздражено викаше:

— Този компрес е оставен да изсъхне съвсем; доктор Алертън изрично подчерта, че влагата трябва да се поддържа непрекъснато. Хайде, хайде, оставете. Искам чаша чай и варено яйце, да е варено само три минути и половина, не забравяйте, и пратете мис Лавиния при мен.

Изпълнителната Мери се появи от спалнята и съобщи на Лавиния:

— Мис Емили ви вика, госпожо. — И се упъти да отвори вратата пред мис Марпл, помогна ѝ да си облече палтото и подаде чадъра по най-безупречен начин.

Мис Марпл взе чадъра, изпусна го, опита се да го вдигне и изпусна чантата си, която се изсипа. Мери услужливо събра дреболиите: носна кърпичка, бележник, старомодно кожено портмоне, два шилинга, три пенса и една ментова пръчка на черти.

Мис Марпл я пое с известно стеснение.

— О, боже, това трябва да е на момченцето на мисиз Клемънт. То я смучеше, сега си спомням, и взе чантата ми да си играе с нея. Трябва да я е мушнало вътре. Ужасно лепне, нали?

— Да я взема ли, госпожо?

— О, моля ви. Много ви благодаря.

Мери се наведе да вдигне и последното паднало нещо — малко огледало. Поемайки го, мис Марпл развълнувано възкликна:

— Какво щастие, че не се счупи.

После си отиде. Мери застана любезно на вратата с ментовата пръчка в ръка и със свършено безизразно лице.

Цели десет дена Сейнт Мери Мийд търпеливо слушаше за „безценното съкровище“ на мис Лавиния и мис Емили.

На единайсетия ден селото се събуди крайно възбудено.

Мери, образецът, бе изчезнала. Не беше спала в леглото си, а входната врата бе намерена отворена. Беше се измъкнала тихичко през нощта.

Но не беше изчезнала само Мери! Две брошки и пет пръстена на мис Лавиния, три пръстена, медальон, гривна и четири брошки,

принадлежащи на мис Емили, също бяха изчезнали!

Това бе началото на серия от бедни.

На младата мисиз Девъроу ѝ липсваха диамантите, които държеше в незаклучено чекмедже, а също и няколко скъпи кожи, които бе получила като сватбен подарък. На съдията и жена му също бяха откраднати бижута и известна сума пари. Най-много бе пострадала мисиз Кармайкъл. Бяха ѝ изчезнали не само няколко много скъпи бижута, но и много голяма сума пари, която тя държала в къщи. Предната вечер Дженит била свободна и както обикновено господарката ѝ се разхождала по здрач из градината, като събирала птиците и им хвърляла трохи. Стана ясно, че Мери, безукорната прислужничка, имала ключове за всички апартаменти.

Трябва да се признае, че жителите на Сейнт Мери Мийд доста злорадстваха. Мис Лавиния се бе хвалила толкова много с нейната превъзходна Мери.

— И през цялото време, мила, една най-обикновена крадла!

Последва и друго интересно разкритие. Мери не само бе изчезнала в неизвестна посока, но агенцията, която е бе изпратила и бе гарантирала за нейните качества, с тревога откри, че тази Мери Хигинз, която се бе свързала с тях и чиито препоръки те бяха приели на доверие, фактически не е съществувала. Това бе името на действително съществуваща прислужничка, работеща при действително съществуваща сестра на свещеник, но истинската Мери Хигинз си живееше мирно и тихо в Корнуъл.

— Хитро измислено — бе принуден да признае инспектор Слек. — Ако питате мен, тази жена не работи сама. Много сходен с този случай имаше преди година в Нортъмбърленд. Задигнатото не бе намерено. Ние обаче ще се справим по-добре, отколкото в Мъч Бенъм.

На инспектор Слек не му липсваше самоувереност.

Независимо от това седмици минаваха и Мери Хигинз победоносно се разхождаше на свобода. Инспектор Слек^[2] напразно удвояваше усилията си, нещо, което опровергаваше името му.

Мис Лавиния не спираше да плаче. Мис Емили бе така разстроена и разтревожена за състоянието си, че наистина изпрати за доктор Хейдок.

Цялото село гореше от нетърпение да научи какво мисли той за нейните оплаквания, но естествено не можеше да го попита.

Задоволителни сведения по този въпрос обаче се получиха от мистър Мийк, покощник-аптекаря, който ходеше на срещи с Клара, прислужничката на мисиз Прайс-Ридли. Стана известно, че доктор Хейдок е предписал микстура от валериан и асфитида^[3], която по мнението на мистър Мийк била лек, който се дава на кръшкачите в армията.

Скоро всички научиха, че мис Емили не е останала доволна от лечението и е заявила, че при това здравословно състояние тя смята за необходимо да бъде близо до лондонския специалист, който познава нейната болест. Така, каза тя, щяло да бъде по-добре и за Лавиния.

Апартаментът бе обявен за даване под наем.

Няколко дена след това мис Марпл, твърде зачервена и развълнувана, посети полицейския участък в Мъч Бенъм и поиска да се срещне с инспектор Слек.

Инспектор Слек не обичаше мис Марпл. Но му беше ясно, че полицейският началник полковник Мелчит не споделя мнението му. Ето защо той я прие макар и неохотно.

— Добър ден, мис Марпл, с какво мога да ви бъда полезен?

— О, боже — започна мис Марпл, — страхувам се, че бързате.

— Имам много работа — каза инспекторът, — но мога да ви отделия няколко минути.

— О, боже — продължи мис Марил, — надявам се, че ще мога да изложа всичко както трябва. Толкова е трудно човек да се изразява както трябва, не мислите ли? Не, за вас може би не е трудно. Но разбирате нали когато човек не е образован по новому, само с гувернантка, която учи децата кога са живели английските крале и някои общи познания — как се правят игли например и други подобни неща. Безсистемно, разбирате ли? А не са научили човека да може да изложи основната си мисъл. Това именно което искам да направя сега. Става дума за Гледис, прислужничката на мис Скинър.

— Мери Хигинз?

— Да, това беше втората им прислужничка. Но аз имам пред вид Гледис Холмз, доста своеволно и самоуверено момиче, но наистина извънредно честно, а това е толкова важно, че трябва да се признае.

— Срещу нея няма обвинение, доколкото ми е известно — каза инспекторът.

— Да, зная, че няма обвинение, но това прави нещата по-лоши. Защото хората продължават да си мислят разни работи. Ох, божичко... Знаех си, че няма да се изразя точно. Всъщност искам да кажа, че е важно да се открие Мери Хигинз.

— Несъмнено — съгласи се инспектор Слек. — Имате ли някаква идея по този въпрос?

— Да, имам — отвърна мис Марпл. — Мога ли да ви задам един въпрос? Не са ли ви нужни отпечатъци от пръсти?

— О — възкликна инспектор Слек, — ето тук тя е била малко похитра от нас. Изглежда, е вършела повечето от работата си с гумени ръкавици. А е била и внимателна — избърсала е всичко в стаята си и около умивалника. Нито един отпечатък не може да се открие в къщата.

— Ако имате отпечатъците ѝ, ще ви бъдат ли от полза?

— Ще бъдат, мадам. В Ярда сигурно ги имат. Това не е първият ѝ случай, бих казал.

Мис Марпл кимна енергично. Отвори чантата си и извади малка картонена кутия. Вътре, увито в памук, имаше малко огледало.

— От ръчната ми чанта е — поясни мис Марпл. — Отпечатъците на прислужничката са на него. Смятам, че ще свършат работа — я пипна преди това нещо крайно лепкаво.

Инспекторът Слек се окори.

— Нарочно ли взехте отпечатъците ѝ?

— Разбира се.

— Тогава вие сте я подозирали?

— Да, направи ми впечатление, че беше прекалено образцова. Всъщност аз предупредих мис Лавиния. Но тя просто не пожела да разбере намека ми. Вие знаете, че не вярвам в образцовите неща. Повечето от нас имат своите недостатъци, а домакинската работа ги изважда на показ много скоро.

— Добре — продума инспектор Слек, след като дойде на себе си. — Много съм ви задължен наистина. Ще ги изпратим в Ярда и ще видим какво ще кажат там.

Той млъкна. Мис Марпл бе наклонила главата си на една страна и го наблюдаваше твърде многозначително.

— Инспекторе, не бихте ли се огледали преди всичко тук, наоколо?

— Какво искате да кажете, мис Марпл?

— Много е трудно да се обясни, на когато човек попадне на нещо особено, той го забелязва. Макар че често пъти особените неща са просто дреболии. Усещах го през цялото време, знаете ли; имам пред вид случая с Гледис и брошката. Тя е честно момиче; не е взела брошката. Тогава защо мис Скинър мисли, че я е взела. Мис Скинър далеч не е глупава. Тогава защо толкова много ще иска да се отърве от момиче, което е добра прислужничка, след като е толкова трудно да се намери нова! Странно беше, разбирате ли? Ето защо се учудих. Много се учудих. И забелязах друго особено нещо. Мис Емили е хипохондричка, но тя е първият хипохондрик, който не праща да викат лекар веднага. Хипохондриците обичат лекарите. Мис Емили не ги обича.

— За какво намеквате, мис Марпл?

— Намеквам, че мис Лавиния и мис Емили са особени хора. Мис Емили прекарва повечето от времето си в тъмна стая. И ако тази нейна коса не е перука, аз... аз ще изям собствената си изкуствена плитка. А това, което твърдя, е следното: напълно възможно е една слаба, бледа, сивокоса, вечно хленчеща жена да бъде в същото време и висока чернокоса жена с розови бузи. А и никой поне доколкото можах да разпитам, не е видял мис Емили и Мери Хигинз заедно. Имало е достатъчно време да вземат отпечатащи от всички ключове, достатъчно време да разберат всичко за другите наематели и после да се отърват от местното момиче. Мис Емили бързо прекосява полето една нощ и пристига на следващия ден на гарата като Мери Хигинз. А после в определения момент Мери Хигинз изчезва, а търсенето ѝ се прекратява. Ще ви кажа къде да я откриете, инспекторе. На дивана на мис Емили Скинър! Вземете отпечатащи от пръстите ѝ, ако не ми вярвате, но ще видите, че съм права! Две много умни крадли, ето какви са тези сестри, и безсъмнено имат много добър пласъор на плячката или както там го наричате. Но този път няма да се измъкнат! Няма да разреши да се отнеме честното име на едно наше селско момиче. Гледис Холмз е честна и всеки трябва да го научи! Довиждане!

Мис Марпл си излезе гордо, преди инспектор Слек да дойде на себе си.

— Пфу — промърмори той. — Питам се дали е права.

Той скоро откри, че мис Марпл отново бе права. Полковник Мелчит поздрави Слек за неговата старателност, а мис Марпл покани Гледис заедно с Една на чай и сериозно поговори с нея да престане да се мести и когато попадне на подходящо място, да се установи постоянно.

[1] Лека храна, която се яде рано сутрин (англ.-инд.). — Б. пр. ↑

[2] На английски значи бавен, бездеен. — Б. пр. ↑

[3] Смола с миризма на чесън, употребявана в медицината. — Б. пр. ↑

ЧЕТИРИМА ПОД ПОДОЗРЕНИЕ

Разговаряха за неразкрити и ненаказани престъпления. Всеки изказваше своето мнение: полковник Бентри, пълничката му симпатична съпруга, Джейн Хелиър, доктор Лойд и дори мис Марпл. Единствен между присъстващите, който не вземаше участие и който според повечето хора имаше най-голямо право от всички да каже какво мисли, бе сър Хенри Клидъринг, бивш комисар от Скотлънд ярд. Той седеше мълчаливо и сучеше или по-скоро поглаждаше мустаците си, като леко се усмихваше на някаква своя, очевидно забавна мисъл.

— Сър Хенри — обади се мисиз Бентри най-накрая, — ако не продумате, ще почна да викам. Остават ли много престъпления неразкрити, или не?

— Имате пред вид заглавията във вестниците ли, мисиз Бентри? „Нов неуспех на Скотлънд ярд“ и следва списък от неразрешени загадки.

— Които, мисля, наистина представляват твърде малък процент — рече доктор Лойд.

— Така е. За стотиците разкрити престъпления и наказани виновници рядко се оповестява. Но не това е спорният въпрос, нали? Когато говорите за неоткрити престъпления и неразгадани престъпления, говорите за две различни неща. В първата категория влизат всички престъпления, за които не е известно на Скотлънд ярд, престъпленията, за които никой не знае, че са били извършени.

— Предполагам, че те не са чак толкова много? — попита мисиз Бентри.

— Така ли мислите?

— Сър Хенри! Не искате да кажете, че са много, нали?

— Струва ми се — забеляза замислено мис Марпл, — че са доста на брой.

Приятната възрастна дама, винаги невъзмутима на вид, направи своето изявление с напълно спокоен тон.

— Но скъпа моя мис Марпл — обади се полковник Бентри.

— Разбира се — продължи мис Марпл, — глупаци има много. А глупакът, каквото и да прави, бива открит. Но има много хора, които не са глупави, и човек настръхва, като си помнели какво биха могли да извършат, ако не бяха здраво вкоренените им принципи.

— Да — съгласи се сър Хенри, — има много хора, които не са глупави. Колко престъпления излизат на бял свят само поради някой пропуск и всеки път човек си задава въпроса: ако не беше този пропуск, дали някой щеше да узнае?

— Но това е много сериозно, Клидъринг — заяви полковник Бентри, — много сериозно, наистина.

— Смятате ли?

— Как тъй „смятате ли“? Разбира се, че е сериозно.

— Казвате, че престъплението остава ненаказано, но така ли е в действителност? Ненаказано от закона може би, но причината и следствието действуват извън закона. Да се каже, че всяко престъпление носи в себе си своето наказание, е банално и все пак, по мое мнение, няма нищо по-вярно от това.

— Може би, може би — обади се полковник Бентри, — но то не променя сериозността... хм... сериозността... — Той млъкна твърде объркан.

Сър Хенри Клидъринг се усмихна.

— От сто души деветдесет и девет без съмнение мислят като вас — рече той. — Но знаете ли, всъщност не вината е важна, а невинността. Ето това никой не иска да разбере.

— Не разбирам — обади се Джейн Хелиър.

— Аз разбирам — намеси се мис Марпл. — Когато мисиз Трент откри, че от чантата ѝ липсват два шилинга и половина, човекът, който пострада най-много, бе приходящата прислужничка, мисиз Артър. Семейство Тернт, разбира се, смяташе, че тя ги е взела и тъй като бяха мили хора и знаеха, че тя има голямо семейство и мъжът ѝ е пияница, естествено не искаха да се стига до крайност. Но държането им към нея се промени, не я оставяха сама в къщи, когато излизаха, което обиждаше много жената; а и други хора се настроиха срещу нея. И после изведнъж се оказа, че гувернантката била виновна. Мисиз Трент я видяла в едно огледало, в което се отразявала отворена врата. Чиста случайност — макар че аз предпочитам да го нарека провидение. И мисля, че това искаше да каже сър Хенри. Повечето хора ще се

интересуват само от това — кой е взел парите, а се оказва, че е този, за който най-малко се предполага — точно както става в детективските истории. Но тази, за която нещата наистина бяха въпрос на живот и смърт, бе бедната мисиз Артър, която нищо не бе сторила. Това искахте да кажете, нали, сър Хенри?

— Да, мис Марпл, разбрали сте съвършено точно същността на това, което исках да кажа. В случая, който разказахте, жената е имала късмет. Невинността ѝ е била доказана. Но има хора, които през целия си живот носят съкрушителното бреме на подозрението, което всъщност е несправедливо.

— Имате пред вид някой конкретен случай ли, сър Хенри? — попита мисиз Бентри хитро.

— Всъщност, мисиз Бентри, да. Много любопитен случай. Бяхме сигурни, че е извършено престъпление, но без никакъв шанс да го докажем.

— Отрова, предполагам — промълви Джейн. — Без следи.

Доктор Лойд се раздвижи неспокойно и сър Хенри поклати глава.

— Не, скъпа госпожо. Не стрела с неизвестната отрова, на южноамериканските индианци. Бих искал да беше нещо такова. Имахме работа с нещо много по-прозаично — толкова прозаично всъщност, че няма никаква надежда да уловиш каквато и да е следа от виновника. Възрастен джентълмен, който пада по стълбите и си счупва врата; онези трагични нещастия, които се случват всеки ден.

— Но какво е станало всъщност?

— Кой може да каже? — Сър Хенри сви рамене. — Удар отзад? Или връв, вързана над стълбището и внимателно махната после? Това никога не ще узнаем.

— Но вие действително смятате, че не е било нещастен случай, така ли? И защо? — попита докторът.

— Това е много дълга история, но... ние наистина бяхме абсолютно сигурни. Както казах, нямаше никакво основание да отнесем злодеянието към когото и да било — няхме достатъчно доказателства. Съществува обаче и друга страна — страна, за която говорих преди малко. Имаше четирима души, които биха могли да го сторят. Един е виновен, а другите трима са невинни. Ако наистина не се открие, другите трима ще останат в ужасната сянка на съмнението.

— Мисля — предложи мисиз Бентрп, — че е по-добре да ни разкажете вашата дълга история.

— Всъщност не е нужно да я разказвам толкова подробно — каза сър Хенри. — Мога да посъкратя поне началото. Става дума за една германска тайна организация — „Шварце ханд“^[1], подобна на Камора (или поне както повечето хора си представят Камора). С програма за шантаж и тероризъм.

Организацията се сформира веднага след войната и нарасна удивително много. Безброй хора станаха нейни жертви. Официалните власти не можаха да се справят с нея, защото тайната ѝ ревниво се пазеше и бе почти невъзможно да се намери поне един човек, който можеше да бъде накаран да издаде нещо.

В Англия не се знаеше много за организацията, но в Германия тя имаше парализиращ ефект. Най-накрая организацията бе ликвидирана и разпръсната от един човек, доктор Розен, който на времето бил много известен с дейността си в Тайната служба. Става член на организацията, прониква между най-вътрешните ѝ хора и както казах вече, той бе човекът, който допринесе най-много за ликвидирането ѝ.

Следователно той вече бе белязан и беше разумно да напусне Германия — поне за известно време. В Англия пристигна с препоръчителни писма от берлинската полиция. Имах лична среща с него. Той гледаше на нещата спокойно и с примирение. Не хранеше никакви илюзии за бъдещето си.

— Те ще ме открият, сър Хенри — заяви той пред мен. — Това е безсъмнено. — Розен бе едър хубав мъж с много плътен глас, само едва доловима гърлена интонация издаваше националността му. — Краят ми е неизбежен, но аз съм готов. Поех големия риск още когато се заех с тази работа. Направих каквото трябваше. Организацията никога няма отново да се възстанови. Но много нейни членове са на свобода и единственият начин, по който могат да отмъстят, е да ме унищожат. Това е само въпрос на време, но ми се ще този момент да дойде колкото се може по-късно. Събирам и издавам някои много интересни материали — резултат от работата през целия ми живот. Бих искал да мога да завърша задачата си.

Той говореше много просто, с известна внушителност, на която не можех да не се възхитя. Заявих, че ще вземем всички предпазни мерки, но той отказа.

— Някой ден, рано или късно, ще ме намерят — повтори той. — Когато този ден настане, не се тревожете. Не се съмнявам, че ще направите всичко, което е по силите ви.

И той продължи да излага плана си, който бе съвсем прост. Предложи да се засели в малка вила в провинцията, където ще може да живее тихо и да продължи работата си. Накрая избра едно село в Съмърсет — Кингз Гнейтън, на седем мили от железопътната спирка, недокоснато от цивилизацията. Купи там чудесна вила, направи много подобрения и промени и се настани напълно доволен. Домакинството се състоеше от племенницата ум, Грета, един секретар, стара прислужничка, немкиня, която му бе служила вярно в продължение на близо четиридесет години, и градинар, който вършеше и дребни услуги, местен жител.

— Четиримата под подозрение — обади се тихо доктор Лойд.

— Точно така. Четиримата заподозрени. Няма кой знае колко повече за разказване. В продължение на пет месеца животът в Кингз Гнейтън течеше мирно и тогава дойде ударът. Една сутрин доктор Розен паднал надолу по стълбите и около половин час по-късно бе намерен мъртъв. По времето, когато нещастие то трябва да се е случило, Гертруд е била в кухнята, вратата е била затворена и тя нищо не е чула — така твърди тя. Фройлайн Грета е била в градината да седи някакви луковици — пак според нейните думи. Градинарят Добз се е намирал в малкия разсадник, искал да позакуси — както той казва. А секретарят се разхождал навън и отново налице са само неговите собствени думи. Никой няма алиби, никой не може да потвърди думите на другия. Едно е сигурно обаче. Външен човек не може да го е сторил, защото не е възможно в малкото селце Кингз Гнейтън един чужд човек да остане незабелязан. И предната, и задната врата са били заключени, всеки от дома е имал свой ключ. И тъй разбирате, че всичко се свежда до тези четиримата. И въпреки това всеки един от тях като че е извън подозрение. Грета е дете на собствения му брат. Гертруд е служила вярно четиридесет години. Добз никога не е излизал от Кингз Гнейтън. А Чарлз Темплтън...

— Да... — обади се полковник Бентри — а той? На мен той ми се струва подозрителен. Какво знаете за него?

— Това, което знаех за него, напълно го изключваше от играта, поне тогава — произнесе сериозно сър Хенри. — Чарлз Темплтън бе

един от моите хора.

— О! — възкликна полковник Бентри доста слисан.

— Да. Исках да има някой там, а в същото време не исках да се разочува за това в селото. Розен наистина се нуждаеше от секретар. Аз поставих Темплтън на тази работа. Той с джентълмен, говори немски свободно и изобщо е много кадърен човек.

— Но тогава кого от тях подозирате? — попита мисиз Бентри объркана. — За нито един не изглежда... допустимо.

— Да, така изглежда. Но тази история може да се погледне и от друга страна. Фройлайн Грета бе негова племенница и много мило момиче, но войната ни показа още веднъж, че брат може да се обърне срещу сестра си или баща — срещу сина си и така нататък, а много приятни и нежни момичета направиха такива удивителни неща... Същото се отнася и за Гертруд и кой може да знае какви други подбуди могат да действуват в нейния случай? Например скарване с господаря й, растящо с времето негодувание, подсилено от продължителните години вярна служба. Възрастните жени от тази класа могат да бъдат забележително ожесточени понякога. А Добз? Може ли да го изключим само защото няма никаква връзка със семейството? Парите правят много неща. Добз би могъл да бъде подкупен от някого отвън.

— Едно нещо е сигурно. Съобщение или нареждане е дошло отвън. Иначе как ще си обясним петмесечната неприкосновеност. Не, агентите на тайното общество не са бездействали. Не напълно убедени в предателството на Розен, те са отлагали, докато следите на измяната доведат безсъмнено до него. Тогава, отхвърлили всяко колебание, изпращат съобщение на шпионина си зад оградата. Съобщение, което гласи: „Убивай“.

— Колко коварно — каза Джейн Хелиър и потръпна.

— Но как бе дошло съобщението? Ето върху какво се опитвах да хвърля светлина — единствената надежда да разреши загадката. С един от тези четирима са се свързали по някакъв начин. Действали са бързо, уверен съм; веднага щом нареждането е пристигнало, то е било изпълнено. Това бе типично за „Шварце ханд“.

— Запознах ви със случая по начин, който вероятно ви се е сторил смешно подобрен. Кой е идвал във вилата същата сутрин? Не съм пропуснал никого. Ето списъка.

Той извади един плик от джоба си и избра един от листовете вътре:

— Месарят, донесъл малко овнешки врат. Проучен, счетен за невинен.

— Бакалинът, донесъл пакет царевично брашно, два килограма захар, половин килограм масло и половин килограм кафе. Също проучен и счетен за невинен.

— Пощаджията, донесъл два каталога за фройлайн Розен, писмо за Гертруда от селото, три писма за доктор Розен, едно от които с чуждестранна марка, и две писма за мистър Темплтън, едното също с марка от чужбина.

Сър Хенри спря и извади купчина документи от плика.

— Може би ще ви е интересно сами да видите. Дадох ми ги различни хора, било заинтересова ни, било такива, чиито имена узнахме от хартиите в кошчето за отпадъци. Едва ли има нужда да казвам, че бяха проверени за симпатично мастило и т.н.

Всички се струпаха около сър Хенри. Каталогите бяха от един пепинерист^[2] и от добре известна кожарска фирма в Лондон. Двете сметки, адресирани до доктор Розен, бяха от местен търговец на семена и от лондонска фирма за канцеларски принадлежности. Писмото до доктор Розен гласеше следното:

„Драги Розен,

Онзи ден, когато се връщах от доктор Хелмут Спат, срещнах Едгър Джексън. Той и Амос Пери току-що се бяха върнали от Тсингтао^[3]? Казвам ти съвсем честно, никак не им завиждам за това пътуване. Чакам в най-скоро време да чуя новини от теб. Както казах и преди — бъди особено предпазлив с онази личност. Знаеш за кого става дума, макар да не си съгласен с мен.

Твоя Даляя“

— Кореспонденцията на мистър Темплтън се състоеше от тази сметка, която, както виждате, е от шивача му, и от едно писмо от негов приятел в Германия — продължи сър Хенри. — Писмото за съжаление

той скъсал, докато се разхождал. И накрая ето писмото, получено от Гертруд:

„Скъпа мисиз Шварц,

Иска ни се да вярваме, че ще можете да дойдете на сбирката в петък вечер. Пасторът каза, че сигурно ще дойдете — всички са добре дошли. Рецептът за шунката беше много хубава и ви благодаря за нея. Като се надявам, че сте в добро здраве и ще ви видим в петък, оставам искрено ваша

Ема Грийн“.

Доктор Лойд и мисиз Бентри се поусмихнаха на това писмо.

— Смятам, че последното писмо можем да сметнем във от играта — забеляза доктор Лойд.

— И аз помислих същото — съгласи се сър Хенри, — но се погрижих да се уверя, че мисиз Грийн съществува и че е имало събрание. Човек не може да си разреши да пропусне и най-незначителната подробност.

— Точно това винаги ни уверява и нашата мис Марпл — каза доктор Лойд с усмивка. — Вие се отдадохте на мечти, мис Марпл. За какво мислите?

Мис Марпл се сепна.

— Колко глупаво от моя страна — каза тя, — тъкмо се питах защо в писмото до доктор Розен думата „честно“ бе написана с главна буква.

Мисиз Бентри взе листа.

— О, точно така!

— Да, мила — продължи мис Марпл, — мислех, че сте го забелязали!

— В писмото има съвсем ясно предупреждение — обади се полковник Бентри. — Това беше първото нещо, което привлече вниманието ми. Да, ясно предупреждение, но срещу кого?

— Има нещо много любопитно около това писмо — поясни сър Хенри. — Според Темплтън доктор Розен отворил писмото на закуска и му го прехвърлил през масата, като заявил, че не познава подателя.

— Но подателят не е мъж — обади се Джейн Хелиър. — Подписът е „Далия“.

— Това още нищо не значи — рече доктор Лойд. — Би могъл да бъде и мъж. Прави ми впечатление, че почеркът е мъжки.

— Знаете ли, интересно е това — забеляза полковник Бентри, — че е подал писмото през масата, правейки се, че не знае нищо. Може би е искал да види реакцията върху нечие лице? Чие лице — на момичето или на мъжа?

— Или може би на готвачката — предположи мисиз Бентри. — Може да е била в стаята да донесе закуската. Но това, което не разбирам... много е странно...

Тя смръщи лице над писмото. Мис Марпл се приближи и докосна листа с пръст. Двете си зашепнаха.

— Но защо секретарят е скъсал другото писмо? — неочаквано попита Джейн Хелиър. — Струва ми се — о, не зная... изглежда ми странно, че получава писма от Германия. Макар, разбира се, ако е извън подозрение, както казвате...

— Но сър Хенри не е казал такова нещо — бързо се намеси мис Марпл, като се откъсна от тихия си разговор с мисиз Бентри. — Той каза, че четирима са под подозрение. Това показва, че той включва мистър Темплтън. Права ли съм, или не, сър Хенри?

— Да, мис Марпл. От горчив опит научих едно нещо. Никога не бъди сигурен, че някой е извън подозрение. Току-що ви изложих причините защо трима от тях могат в края на краищата и да са виновни, макар това да изглежда малко вероятно. Първоначално по отношение на мистър Темплтън не приложих същия метод. Но все пак накрая го сторих, следвайки правилото, което току-що споменах. И бях принуден да призная следното: всяка армия, всяка флота и всяка полиция имат в редиците си известен брой предатели, колкото и да ни е неприятно да го признаем. И аз съвсем безпристрастно разгледах случая срещу Чарлз Темплтън.

— Зададох си същия въпрос, който зададе мис Хелиър. Защо той единствен от всички в къщата не можа да покаже писмото, което е получил — още повече писмо с немска марка. Защо получава писма от Германия?

— Последният въпрос бе съвсем невинен и аз му го поставих. Отговорът бе съвсем прост. Сестрата на неговата майка била женена за

немец. Писмото било от негова немска братовчедка. Не знаех преди, че Чарлз Темплтън има роднини в Германия. И това определено го нареди в списъка на заподозрените. Съвсем сигурно. Той е един от моите хора — младеж, на когото винаги много съм вярвал и когото съм харесвал. Но което си е право, трябва да призная, че той основателно застана начело на списъка на заподозрените.

— Е това е... не зная! Не зная... И по всяка вероятност никога няма да узная. Става въпрос вече не за наказване на убиец, а, струва ми се, за нещо стотици пъти по-важно. Може би за опропастване на цялата кариера на един честен човек... поради подозрение, което не се осмелявам да отхвърля.

Мис Марпл се изкашля меко и каза:

— В такъв случай, сър Хенри, ако съм ви разбрала правилно, именно за младия Темплтън вие най-много се тревожите в случай на несправедливо подозрение.

— В известен смисъл да. Теоретично би трябвало да е така и за четиримата, но в действителност нещата стоят по-иначе. Добз например — в себе си аз мога да го подозирам, но това не би му попречило в живота. Никой в селото няма и най-малка представа, че смъртта на стария Розен е нещо друго освен нещастен случай. Гертруд е малко по-засегната. Би могло да се отрази например върху отношението на фройлайн Розен към нея. Но възможно е за Гертруд това да не е толкова важно.

Колкото до Грета Розен, ето ни пред основния проблем. Грета е много хубаво момиче, а Чарлз Темплтън е красив млад мъж и в продължение на пет месеца са били заедно, без никакви развлечения. Случило се неизбежното. Влюбили се — дори и да не са си го признали един на друг.

Тогавата идва катастрофата. Преди три месеца, няколко дни след като се върнах, ме посети Грета Розен. Бе продала вилата, уредила бе работите на чичо си и възнамеряваше да се върне в Германия. Макар да знаеше, че съм се пенсионирал, дойде при мен, искаше да ме види по личен въпрос. Отначало говореше със заобикалки, но накрая всичко излезе наяве. Какво съм смятал? Това писмо с немската марка я тревожело и продължавало да я тревожи, писмото, което Чарлз бе скъсал. Всичко ли било наред? Сигурно е наред! Тя, разбира се,

повярвала на неговото обяснение, но... о, само да можела да разбере. Ако със сигурност знаела?

Виждате ли? Също като мен тя иска да му вярва, но не може да се избави от ужасното, упорито загнездило се в съзнанието ѝ съмнение. Говорих с нея напълно откровено и я помолих за същото. Попитах я дали е била увлечена в Чарлз и той в нея.

„Така ми се струва — отговори тя. — О, да, уверена съм, че беше така. Бяхме много щастливи. Дните минаваха толкова приятно. Знаехме... и двамата го знаехме. Защо да бързаме, пред нас бе целият живот. Някой ден щеше да ми признае, че ме обича и щях да му кажа, че аз също... О! Но вие навярно сам се досещате! Сега всичко се промени. Черен облак застана между нас, объркани сме, когато се срещнем, не знаем какво да си кажем. Може би с него е същото, както и с мен... И двамата си повтаряме: «Да можех да съм сигурен!» Ето защо, сър Хенри, моля ви да ми кажете: «Можете да сте сигурна, че който и да е убил вашия чичо, това не е Чарл Темплтън!» Кажете ми го! О, кажете ми го! Моля ви! Моля ви!“

Не можах да ѝ го кажа. Те ще се отчуждават все повече и повече от това подозрение, застанало като призрак между тях, призрак, който не може да се успокои.

Той се облегна назад в стола си; лицето му изглеждаше уморено и мрачно. Поклати обезверено един-два пъти глава.

— И нищо повече не може да се направи освен, ако... — Той отново се изправи в стола, а по устните му се плъзна лека, несигурна усмивка. — Ако мис Марпл ни помогне. Не можете ли, мис Марпл? Струва ми се, че вашата сила са писмата. Например това за събранието в черквата. Не ви ли напомня за нещо или някой, който може да изясни нещата? Не можете ли да сторите нещо, което да помогне на двама млади хора да бъдат щастливи?

Той изрази своеобразната си молба с особена настойчивост. Имаше вече много високо мнение за умствените способности на тази дребна възрастна госпожица. И сега я гледаше с поглед, в който се четеше надежда.

Мис Марпл се поизкашля и приглади тантелата си с ръка.

— Напомня ми малко на Ани Поултни — призна тя. — Писмото, разбира се, е съвсем ясно — и на мен, както и на мисиз Бентри. Нямам пред вид писмото за събранието в черквата, а другото. Вие сте живели

твърде дълго в Лондон и тъй като не се занимавате с градинарство, сър Хенри, не бихте могли да забележите.

— Какво да забележа? — попита сър Хенри.

Мисиз Бентри протегна ръка и взе един каталог.

Отвори го и зачете с увлечение:

„Доктор Хелмут Спат“ — светлолилаво, красиво цвете, с дълго и твърдо стебло. Много подходящо за стайна и градинска декорация. Новост с изключителна красота.

„Едгър Джексън“ — красиво хризантемоподобно цвете с керемиденочервен цвят.

„Амос Пери“ — красиво червено, изключително декоративно растение.

„Тсингтао“ — красиво, оранжезочервено, ефектно и трайно декоративно цвете.

„Хонести“

— Забележете, с главна буква „Х“ — измърмори мис Марпл.

„Хонести“. Розово или бяло, едро, с красива форма цвете.

Мисиз Бентри захвърли каталога на масата и крайно възбудено и патетично допълни:

— Даляя!

— Началните букви на цветята образуват думата DEATH^[4] — поясни мис Марпл.

— Но писмото е адресирано до самия доктор Розен — възрази сър Хенри.

— Тъкмо това е най-хитрото — каза мис Марпл. — Както и предупреждението в писмото. Какво би сторил доктор Розен, когато получи писмо от непознат, изпълнено с неизвестни за него имена? Разбира се, ще го подаде на секретаря си.

— В такъв случай, значи...

— О, не! — продължи мис Марпл. — Не е секретарят. Именно това изяснява напълно, че не е той. Иначе той никога не би допуснал писмото да попадне в други ръце. А не би и унищожил писмо с немска марка. Всъщност неговата невинност е, ако ми разрешите да използвам думата, направо кристална.

— Тогава кой?

— Изглежда ми почти сигурно, толкова, колкото може да е сигурно нещо на този свят. На масата е имало още един човек и той

съвсем естествено, при създалите се обстоятелства, може да протегне ръка и да прочете писмото. И така трябва да е било. Спомнете си, че Грета Розен е получила градинарски каталог със същата поща.

— Грета Розен — промълви бавно сър Хенри. — В такъв случай нейното явяване при мен...

— Мъжете никога не могат да прозрат какво стои зад тези неща — каза мис Марпл. — И се боя, че те често пъти ни оприличават нас, възрастните жени... на котки, затова че сме така подозрителни. Но е така. Човек винаги познава по-добре представителите на своя пол — за нещастие. Ни най-малко не се съмнявам, че между тях се е издигнала преграда. Младежът е изпитал внезапна, необяснима антипатия. Той е подозирал само инстинктивно и не е могъл да скрие съмнението си. И съм убедена, че посещението на момичето при вас е било продиктувано от чиста злоба. Тя всъщност не е в опасност, но си поставя за цел да насочи подозренията ви определено към горкия мистър Темплтън. Вие не сте били убеден в неговата вина до момента на нейното посещение.

— Сигурен съм, че тя нищо съществено не каза. — започна сър Хенри.

— Мъжете — рече мис Марпл спокойно — никога не прозират тези неща.

— А това момиче... — Той млъкна. — Извършва хладнокръвно убийство и се измъква безнаказано.

— О, не, сър Хенри — успокои го мис Марпл. — Не безнаказано. И вие, както и аз сме убедени в това. Спомнете си какво казахте сам преди малко. Не. Грета Розен няма да избегне наказанието. Преди всичко тя очевидно е свързана с една група от доста съмнителни хора — изнудвачи и терористи, нейните съучастници, а от тях тя няма да види нищо добро и те вероятно ще я доведат до гибелен край. Както сам казахте, не бива да мислим за виновния — важен е невинният. А това, че мистър Темплтън, който, смея да ви уверя, ще се ожени за своята братовчедка немкиня, е скъсал писмото ѝ, ми се струва... е, струва ми се, подозрително, използвам думата в съвсем друг смисъл от този, в който я споменавахме цяла вечер. Той като че малко се е страхувал другото момиче да не забележи писмото и да поиска да го види. Да, мисля, че там трябва да е имало някакъв малък роман. Колкото до Добз, съгласна съм с това, което казахте, че цялата работа

надали е от значение за него. Похапването като че е всичко, за което той мисли. А старата, бедна Гертруд — тя ми напомня на Ани Поултни. Горката Ани Поултни. След петдесет години вярна служба да я заподозрат, че е откраднала завещанието на мис Лемб, макар нищо да не можа да се докаже. Това почти съсипа вярното сърце на бедното същество. И когато почина, завещанието се появи на бял свят — в едно тайно чекмедже в някаква кутийка за чай, където самата мис Лемб го била скрила за по-сигурно. Но беше вече твърде късно за нещастната Ани.

— Ето кое ме тревожи толкова за тази стара германка. Когато човек остарее, се огорчава много лесно. За нея ми е по-мъчно, отколкото за мистър Темплтън, който е млад и хубав и очевидно харесван от жените. Ще ѝ пишете, нали, сър Хенри, и просто ще я уверите, че невинността ѝ е установена без никакво съмнение. Скъпият ѝ господар е починал, а тя се смята за заподозряна... О, трудно е да се понесе дори само мисълта за това!

— Ще ѝ пиша, мис Марпл — успокои я сър Хенри. Той я гледаше учудено. — Знаете ли, никога няма да мога да ви разбера напълно. Гледището ви е винаги различно от това, което очаквам.

— Гледището ми, страхувам се, е твърде тясно — каза скромно мис Марпл. — Много рядко излизам от Сейнт Мери Мийд.

— И въпреки това разрешихте загадката от, така да се каже, международен мащаб — каза сър Хенри. — Защото вие я разрешихте. Няма спор по това.

Мис Марпл се изчерви, после малко навири глава.

— Бях, смятам, добре образована за изискванията на моето време. Сестра ми и аз имахме гувернантка-немкиня — фройлайн. Много сантиментално същество. Тя ни учеше на езика на цветята — забравена в днешно време наука, но изключително забавна. Жълто лале например значи „безнадеждна любов“, а астра — „умирам от ревност във вашите крака“. Това писмо бе подписано „Далия“, а мисля, че и на немски също се казва „далия“, което, разбира се, обяснява всичко. Бих искала да си спомня какво значеше „далия“ на езика на цветята, но за съжаление не мога. Паметта ми вече не е такава, каквато беше.

— Във всеки случай не значи „смърт“.

— О, не. Ужасно е, нали? Има толкова тъжни неща по света.

— Да, наистина — съгласи се мисиз Бентри с въздишка. — Щастливи са тези, които имат цветя и приятели.

— Забелязахте ли, нас ни сложи накрая — обади се доктор Лойд.

— Един мъж ми изпращаше всяка вечер в театъра червени орхидеи — каза Джейн замечтано.

— „Очаквам вашата благосклонност“ — това значат те — поясни оживено мис Марпл.

Сър Хенри се изкашля някак особено и обърна глава встрани. Мис Марпл изведнъж възкликна:

— Спомних си. Далията означава предателство и притворство.

— Удивително! — каза сър Хенри. — Направо удивително. — И въздъхна.

[1] Черната ръка (нем.). — Б. пр. ↑

[2] Човек, притежаващ разсадник за млади дръзчета. — Б. пр. ↑

[3] Пристанище в Източен Китай, германска база през Първата световна война. — Б. пр. ↑

[4] Death — смърт (англ.) Б. пр. ↑

СМЪРТОНОСНАТА ПОДПРАВКА

— Хайде, мисиз Би — обади се насърчително сър Хенри Клидъринг.

Домакинята, мисиз Бентри, го изгледа с хладен укор.

— Вече ви казах да не ме наричате мисиз Би. Несериозно е.

— Тогава Шехерезада.

— И още по-малко съм Ше... Как ѝ беше името? Никога не мога да разкажа нещо както трябва; питайте Артър, ако не ми вярвате.

— Във фактите те бива, Доли — забеляза полковник Бентри, — но си зле с оцветяването им.

— Така е. — И тя удари с ръка по каталога за луковици, който лежеше на масата пред нея. — Слушах всички ви и направо се чудя как го правите: „Той каза, тя каза, ти се питаше, те мислеха, всички предполагаха.“ Е; просто не мога така. Освен това не зная нищо, което да разкажа.

— Не ни се вярва, мисиз Бентри — заяви доктор Лойд. Той поклати закачливо посивялата си глава, изразявайки недоверие.

И възрастната мис Марпл се обади с тихия си глас:

— Наистина, мила...

Мисиз Бентри все така упорито отказваше, като клатеше глава.

— Грижи около прислужниците, около намирането на момиче за съдовете, ходене до града за облекло и на зъболекар, ежегодните конни състезания в Аскът, които Артър ненавижда, и най-сетне градината...

— А! — обади се доктор Лойд. — Градината! Всички знаем кое ви е най-скъпо на сърцето, мисиз Бентри.

— Сигурно е приятно човек да има градина забеляза Джейн Хелиър, красивата млада актриса. — При условие, че не трябва да копаеш и да захабяваш ръцете си. Толкова обичам цветя.

— Градината! — повтори сър Хенри. — Не можем ли да почнем оттук? Хайде, мисиз Би. Отровна луковица, опасните нарциси, смъртоносната подправка.

— Добре, че споменахте — каза мисиз Бентри. — Тъкмо ме подсетихте. Артър, нали помниш онази история в Клодъръм корт? Със стария сър Амброуз Бърси. Спомняш ли си за какъв изискан, очарователен старец го мислехме?

— Да, разбира се. Да, това беше странна история. Продължавай, Доли.

— По-добре ти я разкажи, мили.

— Глупости, продължавай. Всеки сам да си кара колата. Аз току-що приключих.

Мисиз Бентри си пое дълбоко дъх. Сключи ръце, а по лицето ѝ се изписа силно напрежение. Заговори бързо и леко.

— Всъщност няма много за разказване. Смъртоносната подправка — така е останало в съзнанието ми, макар в себе си да го наричам пелин и лук.

— Пелин и лук ли? — попита доктор Лойд.

Мисиз Бентри кимна.

— Ето как стана — започна тя. — Артър и аз прекарахме известно време при сър Амброуз Бърси в Клодъръм корт и един ден по погрешка (твърде нелепа, според мен) с пелина били откъснати и доста листа от напръстниче. Патиците за вечеря бяха гарнирани с тях и всички се почувствувахме много зле, а едно момиче, на което сър Амброуз бе настойник, почина, горкото.

Тя спря.

— Боже мой — каза мис Марпл, — колко трагично.

— Нали?

— Е — попита сър Хенри, — и после?

— После нищо — отговори мисиз Бентри. — Това е всичко.

Всички ахнаха. Макар да бяха предварително предупредени, не бяха очаквали толкова къс разказ.

— Скъпа госпожо — възрази сър Хенри, — не може да е всичко. Това, което казахте, е трагично събитие, но в никакъв случай не е загадка.

— Е, разбира се, че има още — съгласи се мисиз Бентри, — но ако ви разкажа, ще отгатнете.

Тя погледна предизвикателно присъстващите и додаде огорчено:

— Казах ви, че не мога да украсявам и да представям нещата така, че да приличат на истински разказ.

— Аха! — възкликна сър Хенри. Той се изправи в стола си и намести монокъла си. — Много добре знаете, Шехерезада, че това е най-забавното. Предизвиквате нашата находчивост. Не съм уверен, че не сте го направили нарочно, за да събудите любопитството ни. Мисля, че ни предстоят няколко бързи тура на „Двадесет въпроса“. Мис Марпл, ще започнете ли?

— Бих искала да зная нещо за готвачката — каза мис Марпл. — Трябва или да е била твърде глупава, или много неопитна.

— Тя просто беше глупава — заяви мисиз Бен-три. — След нещастията много плака и твърдеше, че са ѝ донесли листата в кухнята и откъде тя е можела да знае, че не са пелин?

— Очевидно не е човек, който мисли за себе си — забеляза мис Марпл. — Навярно е била възрастна жена и, предполагам, много добра готвачка?

— Превъзходна — потвърди мисиз Бентри.

— Ваш ред е, мис Хелиър — обади се сър Хенри.

— О! Искате да кажете да задам въпрос? — Докато Джейн мислеше, настана тишина. Накрая тя безпомощно призна: — Наистина... не знам какво да попитам.

Хубавите ѝ очи гледаха умолително сър Хенри. — Защо не за *dramatis personae*^[1], мис Хелиър? Тя продължаваше да гледа объркано.

— Героите по реда на появяването им — поясни меко сър Хенри.

— О, да — съгласи се Джейн. — Това е добра идея.

Мисиз Бентри започна набързо да изброява на пръсти хората:

— Сър Амброуз, Силвия Киин (момичето, което почина), нейна приятелка, Мод Уай, която също гостуваше там, едно от онези мургави грозновати момичета, които успяват някак да направят впечатление — не знам как го постигат. После мистър Кърл, който бе дошъл да разговаря за книги със сър Амброуз — нали знаете, редки стари книги на латински, пергаменти, целите плесенявали. Беше също и Джери Лоримър, съсед, който живее в непосредствена близост. Неговият дом, „Феърлис“, граничи с имението на сър Амброуз. И най-накрая мисиз Карпинтър, жена на средна възраст — една от онези хитри котани, които, изглежда, винаги успяват да се настанят удобно някъде. Струва ми се, тя беше и нещо като *dame de compagnie* на Силвия.

— Ако е дошъл моят ред — обади се сър Хенри, — а мисля, че е дошъл, тъй като седя до мис Хелиър, ще питам много. Искам кратък устен портрет на всички гореспоменати, моля ви, мисиз Бентри.

— О! — разколебано възкликна мисиз Бентри.

— Сър Амброуз например — продължи сър Хенри. — Започнете с него. Какъв бе той?

— О, той бе на вид много изискан старец — и не чак толкова възрастен, всъщност не повече от шейсет, предполагам. Но беше доста болнав: имаше слабо сърце, много се уморяваше по стълби — изкачваше се с почивки — и това го правеше да изглежда по-възрастен от годините си. Много приятни обноски — изискан, това е точната дума, която го характеризира най-добре. Никога няма да го видите ядосан или разтревожен. Имаше красива бяла коса и особено приятен глас.

— Добре — каза сър Хенри. — Сър Амброуз си го представям. Сега момичето Силвия — как казахте беше името ѝ?

— Силвия Киин. Тя бе хубава — наистина много хубава. Русокоса и с чудесна кожа. Може би не особено умна. В действителност малко глупава.

— О, хайде, Доли — запротестира съпругът ѝ.

— Артър, разбира се, не мисли така — сухо продължи мисиз Бентри. — Но тя бе глупава, никога не каза нещо, което си заслужаваше да се чуе.

— Едно от най-изящните същества, които някога съм виждал — забеляза топло полковник Бентри. — Гледах я как играе тенис — пленителна, направо пленителна. И с чувство за хумор — много забавно младо същество. И толкова приятни обноски имаше. Обзалагам се, че всички младежи мислеха същото.

— Точно тук ти е грешката — обади се мисиз Бентри. — Младостта не е чак толкова привлекателна за днешните млади мъже. Само старчоци като тебе, Артър, се захласват по млади момичета.

— Не е достатъчно да си млад — намеси се Джейн. — Трябва да имаш и С.А.

— Какво е това С. А.? — попита мис Марпл.

— Сексапил — отвърна Джейн.

— О, да — каза мис Марпл. — Това по мое време наричаха „да играят пламъчета в очите ти“.

— Описанието не е лошо — каза сър Хенри. — А тази *dame de compagnie* я представихте като „котана“, нали, мисиз Бентри?

— Вижте, нямах пред вид котка — поясни мисиз Бентри. — Това е съвсем друго. Просто голям, мек, бял мъркащ човек. Винаги много мила. Ето каква беше Аделаид Карпинтър.

— Горещо-долу колко годишна?

— О! Бих казала, около четиридесет. Живееше там от известно време — всъщност откак Силвия бе навършила единадесет години, мисля. Много тактична. От онези изпаднали вдовици с много роднини сред аристократите, но без собствени пари. Аз лично не я харесвах, но никога не съм харесвала хора с дълги, бели ръце. А не обичам и котки.

— Мистър Кърл?

— О, обикновен възрастен попрегърбен мъж. Толкова често се срещат, че е трудно да ги различиш един от друг. Единственото, което го вълнуваше, бяха плесенясалите му книги и нищо извън тях. Не мисля, че сър Амброуз го познаваше отблизо.

— А съседът Джери?

— Наистина очарователен младеж. Беше сгоден за Силвия. И поради това бе така жалко.

— Мисля си... — започна мис Марпл и после млъкна.

— Какво?

— Нищо, мила.

Сър Хенри с любопитство погледна възрастната дама. После замислено продължи:

— Значи, тези двама млади хора бяха сгодени? Отдавна ли?

— От около година. Сър Амброуз се бе възпротивил под предлог, че Силвия е твърде млада. Но след цяла година годеж бе отстъпил. Сватбата щеше да стане съвсем скоро.

— Да! А имаше ли младата дама някакво имущество?

— Почти никакво — някакви си сто-двеста лири годишно.

— Изпод този храст няма да изскочи заек, Клидъринг — обади се полковник Бентри и се засмя.

— Ред е на доктора да зададе въпрос — каза сър Хенри, — аз се оттеглям.

— Моят интерес е главно професионален — започна доктор Лойд. — Бих искал да знам какви бяха данните от медицинските

изследвания за причините на смъртта — ако домакинята ни си спомня или знае, разбира се.

— Приблизително — отговори мисиз Бентри. — Отравяне с дигиталин — правилно ли е?

Доктор Лойд кимна.

— Напръстничето или „дигиталисът“ влияе активно на сърцето. Това е наистина много ценно лекарство при някои форми на сърдечни заболявания. Този случай е доста интересен, общо взето. Никога не бих повярвал, че консумирането на сварени листа от напръстниче би могло да бъде фатално. Разказите за отровни плодове и листа са много преувеличени. Малко са хората, които знаят, че главният елемент или алкалоид трябва да се извлече много внимателно и след дълга обработка.

— Онзи ден мисиз Макартър изпратила няколко особени луковици на мисиз Тууми — обади се мис Марпл. — Готвачката на мисиз Тууми ги помислила за лук и после всички в семейството бяха наистина много зле.

— Но не умряха от това — каза доктор Лойд.

— Не, не умряха — призна мис Марпл.

— Моя позната почина от отравяне с птомаин — каза Джейн Хелиър.

— Да продължим с разследването на престъплението — предложи сър Хенри.

— Престъпление? — сепна се Джейн. — Мислех, че е нещастен случай.

— Ако беше нещастен случай — поясни меко сър Хенри, — не мисля, че мисиз Бентри щеше да разкаже тази история. Не, доколкото разбирам, то само привидно е нещастен случай — зад него стои нещо по-зловещо. Спомням си следния случай — гостите, поканени в един дом, разговарят след вечеря. Стените били украсени с всякакъв вид стари оръжия. Съвсем на шега един от гостите грабва някакъв стар пищов, който някога носели конниците, насочва го към един от присъстващите и натиска спусъка. Оръжието било заредено, гръмва и убива човека. В този случай трябваше да установим, първо: кой бе заредил тайно пищова и, второ: кой бе повел разговора така, че грубата шега да има този край — защото човекът, който бе натиснал спусъка, бе свършено невинен.

Струва ми се, че задачата ни сега е подобна. Дигиталисовите листа нарочно са били смесени с листата на пелина, знаейки се какъв ще е резултатът. Тъй като оправдахме готвачката — оправдахме я, нали? — възниква въпросът: кой е набрал листата и ги е занесъл в кухнята?

— На това лесно може да се отговори — каза мисиз Бентри. — Поне на последната част. Самата Силвия занесла листата в кухнята. В ежедневните ѝ задължения бе задачата да набира салатата, подправки и пресни моркови — изобщо всякакъв вид зеленчук, нещо, което градинарите никога не правят както трябва. Те мразят да дават крехки и малки растения, чакат ги да станат като за изложба. Силвия и мисиз Карпинтър обикновено имаха грижа за тези неща. И наистина в единия край на градината сред пелина растеше много напръстниче, така че грешката бе съвсем естествена.

— Но наистина ли самата Силвия ги бе набрала?

— Това никой никога не може да разбере. Предположи се, че е така.

— Предположенията — забеляза сър Хенри — са опасно нещо.

— Зная, че не ги е набрала мисиз Карпинтър — заяви мисиз Бентри. — Защото, когато това се случи, тя се разхожда цяла сутрин на терасата с мен. Излезнахме там след закуска. Времето бе необикновено хубаво за ранна пролет. Силвия слезе в градината сама, но по-късно я видях да се разхожда под ръка с Уай.

— Значи, бяха големи приятелки, така ли? — попита мис Марпл.

— Да — потвърди мисиз Бентри. Тя като че искаше да каже още нещо, но замълча.

— Мод Уай дълго време ли прекара там? — запита мис Марпл.

— Около две седмици — отвърна мисиз Бентри. В гласа ѝ имаше нотка на безпокойство.

— Вие не харесвахте мис Уай, нали? — предположи сър Хенри.

— Не я харесвах. Да, не я харесвах. Безпокойството в гласа ѝ бе нараснало.

— Нещо скривате, мисиз Бентри — с укор каза сър Хенри.

— И аз си помислих... — обади се мис Марпл — но реших да премълча.

— Кога си помислихте?

— Когато казахте, че младите били сгодени. Казахте, че точно затова било жалко. Гласът ви, знаете ли, звучеше някак особено — не беше убедителен.

— Какъв ужасен човек сте — призна мисиз Бентри. — Вие като че всичко знаете. Да, мислех за нещо. Но не знам дали да го кажа, или не.

— Трябва — заяви сър Хенри. — Каквито и съмнения да имате, не бива да ги криете.

— Добре, става дума за следното — съгласи се мисиз Бентри. — Една вечер, всъщност вечерта преди трагедията, не бяхме седнали още да вечеряме и аз случайно излезнах на терасата. Прозорецът на гостната стая бе отворен и аз видях Джери Лоримър и Мод Уай. Той... той я целуваше. Разбира се, не знаех дали това е случайно, или... е, човек не може да бъде сигурен. Знаех, че сър Амброуз никога не бе харесвал истински Джери Лоримър — може би е знаел какъв младеж е той. В едно съм сигурна обаче, че Мод Уай истински го обичаше. Само да бяхте видели как го гледаше, когато не беше предпазлива. А мисля също така, че те двамата си подхождаха повече, отколкото той и Силвия.

— Ще побързам да задам въпрос, преди мис Марпл да е успяла да ме изпревари — каза сър Хенри. — Искам да знам дали след трагедията Джери Лоримър се ожени за Мод Уай.

— Да — потвърди мисиз Бентри, — ожени се. Шест месеца по-късно.

— О, Шехерезада, Шехерезада! — възкликна сър Хенри. — Като си помисля как ни разказахте тази история първоначално. Само скелет наистина, а колко месо открихме вече по него.

— Не говорете такива жестокости — възрази мисиз Бентри. — И не употребявайте думата месо. Така говорят вегетарианците. Винаги казват: „Никога не ям месо“ по начин, от който хубавият ти малък бифтек ти се отщява. Мистър Кърл бе вегетарианец. На закуска обикновено ядеше нещо особено, което приличаше на трици. Тези възрастни прегърбени мъже с бради са такива чудаци. А и носят бельо — техен патент.

— За бога, Доли — възкликна съпругът ѝ, — нима познаваш бельото на мистър Кърл?

— Не — отвърна с достойнство мисиз Бентри. — Просто предполагам.

— Искам да коригирам предишното си твърдение — заяви сър Хенри. — Смятам, че действащите лица във вашия разказ са много интересни. Започвам да си ги представям — е, мис Марпл?

— Човешката природа винаги е интересна, сър Хенри. Странно е как определени типове винаги се стремят да действуват по един и същ начин.

— Две жени и един мъж — обади се сър Хенри. — Вечният стар триъгълник. Той ли е в основата на загадката? Склонен съм да мисля, че е така.

Доктор Лойд се изкашля да прочисти гърлото си.

— Мислех си нещо — започна той малко притеснено. — Нали казахте, мисиз Бентри, че на вас също ви е било зле?.

— Да. На Артър — също. На всички им стана зле.

— Ето — на всички — повтори докторът. — Разбирате ли какво искам да кажа? Този, който е замислил цялата работа, е действал много странно, или сляпо е вярвал в шанса, или съвсем не го е било грижа за човешкия живот. Трудно ми е да повярвам, че някой е способен преднамерено да отрови осем души, за да унищожи един от тях.

— Разбирам ви — каза сър Хенри замислено. — Признавам, че и аз трябваше да се сетя за това.

— А не е ли могло и той също да се отрови? — попита Джейн.

— Липсваше ли някой на вечерята? — попита мис Марпл.

Мисиз Бентри поклати глава.

— Всички бяха налице.

— Предполагам, с изключение на мистър Лоримър, мила. Той не живееше в къщата, нали?

— Да, но беше поканен на вечеря — отвърна мисиз Бентри.

— О! — с променен глас се обади мис Марпл. — Това е вече нещо съвсем друго.

Тя се намръщи, ядосана на себе си.

— Много съм била глупава — измърмори тя. — Наистина много глупава.

— Признавам, че забележката ви ме тревожи, Лойд — каза сър Хенри. — Как може човек да е сигурен, че момичето, само момичето ще поеме фаталната доза?

— Няма как — отговори докторът. — Това ме кара да заключа следното: че предвидената жертва не е била момичето.

— Какво?

— При всички случаи на отравяне с храна ефектът е много несигурен. Няколко души се хранят. Какво се случва? Един, двама са леко неразположени; други двама — да кажем, са зле; един — умира. Така става — няма никъде нищо сигурно. Но има случаи, когато може да се включи и друг фактор. Дигиталинът е лекарство, което действа направо на сърцето, както вече казах, и се предписва при някои случаи на сърдечно страдание. В къщата в момента има човек със сърдечни оплаквания. Да предположим, че той е избраната жертва. Това, което за другите няма да е фатално, за него ще е — или убиецът би могъл поне да разсъждава така. Това, че нещата са се развили по друг начин, е само доказателство на онова, което току-що казах — не може да си сигурен за ефекта на лекарствата върху различни човешки организми.

— Сър Амброуз? — попита сър Хенри. — Смятате, че той е бил на прицел? Да, да, а смъртта на момичето е грешка.

— Кой наследи парите на сър Амброуз след неговата смърт? — запита Джейн.

— Много хубав въпрос, мис Хелиър. Един от първите въпроси, който се задава в професията, която доскоро практикувах — каза сър Хенри.

— Сър Амброуз имаше син — обясни спокойно мисиз Еентри. — Той се бе скарал с него преди много години. Мисля, че момчето било по-буйно. Въпреки това не беше във властта на сър Амброуз да го лиши от наследство — Клодеръм корт се предава по семейна линия. На Мартин Бърси се падаха титлата и имението. Извън имението сър Амброуз притежаваше значително богатство, което можеше да остави на когото си иска, и той го завеща на Силвия. Зная това, защото сър Амброуз почина по-малко от година след събитията, за които ви говоря, и дори не си бе направил труда да напише ново завещание след смъртта на Силвия. Мисля, че парите отидоха в държавата или може би в сина му — като най-близък роднина на починалата. Наистина не помня.

— Значи, това е било в интерес само на сина, който не е присъствал, и на момичето, което умира, за да бъде отстранено — забеляза сър Хенри замислено. — Не изглежда много обещаващо.

— Другата жена не получи ли нещо? — попита Джейн. — Тази, която мисиз Бентри нарече жената-котка.

— За нея в завещанието не ставаше дума — отговори мисиз Бентри.

— Мис Марпл, вие не слушате — обърна се сър Хенри. — Вие сте някъде далеч.

— Мислех за стария мистър Беджър, аптекаря — каза мис Марпл. — Той имаше млада икономка, толкова млада, че можеше да му бъде не само дъщеря, но и внучка. Роднините му — куп племенници и племеннички, били пълни с очаквания. А когато почина, не знам ще повярват ли, оказа се, че бил женен за икономката от две години. Разбира се, мистър Беджър беше аптекар, обикновен, грубоват човек, а сър Амброуз Бърси — изискан джентълмен, както каза самата мисиз Бентри, но човешката природа е еднаква.

Настъпи тишина. Сър Хенри бе вперил поглед в мис Марпл, а и тя не сваляше от него сините си очи, в които се четеше лека насмешка. Джейн Хелиър наруши тишината.

— Мисиз Карпентър хубава ли беше? — попита тя.

— Да, без да е фрапантна. Нищо особено.

— Имаше много приятен глас — допълни полковник Бентри.

— Мъркане — ето как го наричам аз — каза мисиз Бентри. — Мъркане!

— Ти самата можеш да бъдеш наречена котка някой ден, Доли.

— Харесва ми да съм котка, но в домашен кръг — отвърна мисиз Бентри. — Така или иначе, много не обичам жените и ти го знаеш. Обичам мъже и цветя.

— Чудесен вкус — похвали я сър Хенри. — Особено щом слагате мъжете на първо място.

— Това беше от любезност — поясни мисиз Бентри. — А сега какво стана с малката задача, която ви възложих? Смятам, че играх честно. Артър, не мислиш ли, че е така?

— Да, мила. Едва ли може да има съмнение в твоята добросъвестност.

— Първи! — каза мисис Бентри, като посочи с пръст сър Хенри.

— Ще се разпротра нашироко. Защото не можах да стигна до нищо сигурно по въпроса. Първо сър Амброуз. Той не би използвал такъв оригинален начин за самоубийство, а, от друга страна, сигурно е,

че той нищо не печели със смъртта на повереницата си. Сър Амброуз отпада. Мистър Кърл. Никакъв мотив за смъртта на момичето. Ако сър Амброуз е бил набелязаната жертва, Кърл е могъл да задигне един-два редки ръкописа, чиято липса никой не би забелязал. Много прозрачно и малко вероятно. Ето защо мисля, че независимо от подозренията на мисиз Бентри, мистър Кърл е невинен. Мис Уай. Мотив за смъртта на сър Амброуз — никакъв. Мотив за смъртта на Силвия — съвсем сериозен. Тя желае годеника на Силвия, и то твърде силно — по думите на мисиз Бентри. Същата сутрин е била със Силвия в градината и е имала възможност да откъсне листата. Не, не можем така лесно да отхвърлим мис Уай. Младият Лоримър. Той има мотив и в двата случая. Ако се освободи от любимата си, може да се ожени за другото, момиче. Макар че изглежда малко драстично да я убие — какво е в наши дни развалянето на годеж? Ако сър Амброуз умре, той ще се ожени за богато момиче вместо за бедно. Това може да бъде важно или маловажно, в зависимост от финансовото му състояние. Ако знам, че имението му е ипотекано и че мисиз Бентри умишлено го е скрила, ще обявя играта за нечестна. А сега мисиз Карпинтър. Имам известни подозрения по отношение на нея. Тези бели ръце, от една страна, и превъзходното ѝ алиби по време на брането на листата, от друга. Никога не съм вярвал на алибитата. А имам и друга причина да я подозирам, която ще премълча. Общо взето, ако трябва да избирам, ще посоча мис Уай, защото срещу нея има повече доказателства, отколкото срещу всеки друг.

— Втори номер — каза мисиз Бентри и посочи доктор Лойд.

— Мисля, Клидъринг, че грешите, като се придържате към версията, че отравянето е било предназначено за момичето. Убеден съм, че убиецът е имал намерение да си разчисти сметките със сър Амброуз. Смятам, че младият Лоримър няма нужните познания и сведения. Склонен съм да вярвам, че мисиз Карпинтър е виновната. Била е дълго време със семейството, знае всичко за здравето на сър Амброуз и лесно би могла да направи така, че това момиче Силвия (която, сама казвате, била твърде глупава) да откъсне точно тези листа. Мотив, признавам си, не виждам; но се осмелявам да предположа, че преди време сър Амброуз е направил завещание, в което и тя е била спомената. Това е, което мога да измисля.

Пръстът на мисиз Бентри се спря на Джейн Хелиър.

— Не знам какво друго да кажа — започна Джейн — освен това: защо момичето само да не го е направило. В края на краищата тя сама е занесла листата в кухнята. А и вие казахте, че сър Амброуз упорито се е противопоставял на женитбата ѝ. Ако той умре, тя ще наследи парите и ще може веднага да се омъжи. Знаела е за здравословното състояние на сър Амброуз точно толкова, колкото и мисиз Карпинтър.

Пръстът на мисиз Бентри бавно се насочи към мис Марпл.

— А сега нашият специалист.

— Сър Хенри разказа всичко много ясно, наистина много ясно. А и доктор Лойд бе твърде прав. Те, изглежда, са си изяснили много добре нещата. Не мисля обаче, че доктор Лойд съвсем си е изяснил една страна от нещата, за които говорях. След като не е бил медицински съветник на сър Амброуз, той не може да знае точно какъв вид сърдечно заболяване е имал сър Амброуз, нали?

— Не мога да разбера какво искате да кажете, мис Марпл — обади се доктор Лойд.

— Приемате, че сър Амброуз е имал такова сърдечно заболяване, което би се повлияло неблагоприятно от дигиталина, нали така? Но няма никакво доказателство за това. Може да е точно обратното.

— Обратното?

— Вие споменахте, че той често се предписва за сърдечни заболявания.

— Да, но не разбирам, мис Марпл, какво значение би могло да има това?

— Не би ли значело, че сър Амброуз може съвсем естествено да има дигитални, без да дава обяснения за него. Имам пред вид (винаги се изразявам толкова зле) следното: да предположим, че искаш да отровиш някого със смъртоносна доза дигиталин. Не е ли най-лесно и просто да направиш така, че всички наистина да се отровят с листа от дигиталис? Във всеки случай това няма да е фатално, разбира се, но и никой не би се учудил, ако има смъртен случай, защото както каза доктор Лойд, тези неща са много несигурни. Никой не може да знае дали момичето наистина не е погълнало смъртоносна доза дигитални или нещо подобно. Той може да го е сипал в коктейла ѝ или в кафето ѝ или дори да я е накарал да го изпие като освежителна напитка.

— Искате да кажете, че сър Амброуз е отровил очарователното момиче, което обичаше?

— Точно така — потвърди мис Марпл. — Както мистър Беджър и младата му икономка. Не ме убеждавайте, че е невъзможно мъж на шейсет да се влюби в двайсетгодишно момиче. Случва се всеки ден, а предполагам, че такъв деспотичен човек като сър Амброуз може и да се побърка от това! Понякога тези неща се превръщат в лудост. Той не може да понесе мисълта, че тя ще се омъжи, прави всичко възможно да се противопостави, не успява. Безумната му ревност стига дотам, че предпочита да я убие, но да не ѝ разреши да се свърже с младия Лоримър. Трябва да е мислил затова от преди, защото семената на напръстничето са били засети между пелина. Сам е набрал листата, когато моментът е дошъл, и я е изпратил с тях в кухнята. Ужасно е, като си го помислиш, но нека бъдем колкото се може по-снизходителни. Понякога господа на тази възраст стават много странни, що се отнася до млади момичета. Последният ни органст... но хайде да не клюкарствувам.

— Мисиз Бентри — обади се сър Хенри, — така ли е?

— Да. Отначало нямах и представа за това — не съм и помисляла, че може да с нещо друго освен нещастен случай. После след смъртта на сър Амброуз получих писмо. Бе оставил нареждания да ми бъде изпратено. В него ми съобщаваше цялата история. Не знам защо, но ние с него винаги много добре сме се разбирали.

В тишината, настанала за миг, тя като че почувствува неизречен упрек и бързо продължи:

— Мислите, че съм издала поверената ми тайна, но грешите. Смених всички имена. Всъщност той не се казваше сър Амброуз Бърси. Не видяхте ли как глупаво се ококори Артър, когато произнесох името. В началото не разбра. Всичко измених. Както казват в списанията и книгите: „Всички личности в тази история са напълно измислени.“ Никога няма да научите кои бяха те в действителност.

[1] Действащи лица (лат.). — Б. пр. ↑

СВИДЕТЕЛ НА ОБВИНЕНИЕТО

Мистър Мейхърн намести пенснето си и с кратко, сухо изкашляне, така типично за него, прочисти гърлото си. После отново погледна мъжа срещу себе си, мъжа, обвинен в предумишлено убийство.

Мистър Мейхърн бе дребен човек с отмерени движения, спретнато, да не кажем, контешки облечен с хитри, проникателни сиви очи. Явно бе, че не е глупав. И наистина репутацията му на адвокат бе много добра. Докато разговаряше с клиента, гласът му бе сух, но не и лишен от съчувствие.

— Трябва още веднъж да подчертая, че ви грози много сериозна опасност и е наложителна абсолютната ви искреност.

Ленърд Воул, който се бе втренчил като замаян в празната стена отсреща, премести поглед към адвоката.

— Знам — започна той отчаяно. — Вие постоянно ми го казвате. Но аз, изглежда, все още не мога да осъзная, че съм обвинен в убийство... убийство. В такова подло престъпление.

Мистър Мейхърн бе човек на фактите, а не на емоциите. Той отново се изкашля, свали пенснето си, грижливо избърса стъклата и пак го постави на носа си.

— Да, да, да. Сега, скъпи ми мистър Воул, ще се опитаме да направим сериозно усилие да ви измъкнем, и ще успеем. Ще успеем! Но трябва да имам всички факти. Трябва да знам точно колко опасно може да бъде обвинението срещу вас. Тогава ще определим най-добрия път за защита.

Младият човек го гледаше все така замаяно и отчаяно. За мистър Мейхърн делото изглеждаше твърде безнадеждно, а вината на задържания — безспорна. Сега за първи път той се усъмни.

— Вие смятате, че съм виновен — започна тихо Ленърд Воул. — Но, за бога, кълна се, не съм! Знам, че положението изглежда съвсем безизходно. Чувствам се като уловен в мрежа. Накъдето и да се обърна,

тя се затяга около мен като примка. Но не съм го извършил, мистър Мейхърн, не съм го извършил.

На мистър Мейхърн бе известно, че човек в подобно положение естествено ще твърди, че е невинен. И все пак не можа да не се развълнува. В края на краищата възможно бе Ленърд Воул да бе невинен.

— Прав сте, мистър Воул — започна той сериозно. — Случаят наистина изглежда безизходен. Независимо от това приемам уверението ви. А сега нека се заемем с фактите. Искам да ми разкажете как точно се запознахте с мис Емили Френч.

— Това стана на Оксфърд стрийт. Видях една възрастна дама да пресича улицата. Тя носеше много пакети. В средата на платното ги изпусна, опита се да ги събере и в този момент един автобус се зададе срещу нея. Смутена и обърквана от виковете на хората наоколо, тя едва успя да се добере здрава и читава до тротоара. Събрах пакетите ѝ, изчистих ги, доколкото можах, от калта, завързах отново единия и ѝ ги върнах.

— И не стана дума за това, че сте ѝ спасили живота?

— О, не! Аз проявих само най-обикновена учтивост. Тя беше крайно признателна, топло ми благодари и спомена нещо за обноските ми, които се различавали от тези на голяма част от младото поколение — не мога да си спомня точно думите ѝ. Вдигнах шапка за поздрав и продължих. Изобщо не предполагах, че ще я видя отново. Но животът е пълен със съвпадения. Същата вечер съвсем случайно я срещнах на едно събиране в дома на мой приятел. Тя веднага ме позна и поиска да ѝ бъда представен. Тогава разбрах, че се казва Емили Френч и живее в Криклуд. Поговорихме известно време. Мисля, че беше дама, която внезапно и силно се увлича по някого. Бях ѝ се понравил заради съвършено обикновена постъпка, която всеки би могъл да извърши. На раздяла тя сърдечно стисна ръката ми и ме покани да я посетя. Разбира се, отговорих, че ще ми бъде много приятно, и тя настоя да определя деня. Нямах особено желание да отида, но би било нелюбезно да откажа, и определих следващата събота. След като тя си отиде, научих от приятелите ми някои неща за нея. Богата, ексцентрична жена, която живее сама с една прислужничка и има не по-малко от осем котки.

— Разбирам — каза мистър Мейхърн. — Въпросът за нейното благосъстояние възникна още тогава, така ли?

— Ако искате да кажете, че съм се интересувал... — започна разпалено Ленърд Воул, но мистър Мейхърн го спря с махване на ръка.

— Трябва да видя как ще бъде представен случаят от обвинението. Обикновеният наблюдател не би предположил, че мис Френч е състоятелна жена. Тя е живеела скромно, почти бедно. Ако не са ви казали противното, по всяка вероятност щяхте да смятате, че тя е със скромни възможности, поне на първо време. Кой точно ви съобщи, че е богата?

— Приятелят ми Джордж Харви, у когото се бяхме събрали.

— Дали той ще си спомни, че го е казал?

— Не знам. Вече мина доста време оттогава.

— И така, мистър Воул, първата задача на обвинението ще бъде да установи, че сте закъсали финансово, вярно е, нали?

Ленърд Воул се изчерви.

— Да — потвърди той с тих глас. — Точно тогава дяволски не ми вървеше.

— И така — повтори мистър Мейхърн, — както се изразих: закъсали сте финансово, срещате богата стара дама и усърдно се залавяте да превърнете познанството в приятелство. Ако сме в състояние да докажем, че вие не сте имали представа, че тя е богата и че сте я посещавали от любезност...

— Както и беше...

— Сигурно. Не оспорвам. Разглеждам въпроса от външната му страна. Много зависи от паметта на мистър Харви. Има ли вероятност той да си спомни този разговор? Би ли се смутил, ако бъде посъветван да смята, че разговорът е станал по-късно?

Ленърд Воул се замисли за няколко минути. После заговори твърдо, макар лицето му да бе много бледо:

— Не мисля, че тази идея би имала успех, мистър Мейхърн. Няколко души от присъстващите чуха забележката му и двама от тях ме закачиха за успеха ми пред богатата стара дама.

Адвокатът се опита да скрие разочарованието си, като махна с ръка.

— Жалко — каза той. — Но ви поздравявам за откровеността, мистър Воул. От вас очаквам да ме водите. Преценката ви е съвсем вярна. Придържането към идеята, за която споменах, би било пагубно. Трябва да изоставим тази възможност. Запознахте се с мис Френч,

посетихте я, познанството се задълбочи. Необходима е основателна причина за това. Защо вие, млад, тридесет и три годишен красив мъж, който обича спорта, популярен сред приятелите си, посвещавате толкова много от времето си на възрастна дама, с която едва ли имате много общи интереси?

Ленърд Воул разпери нервно ръце.

— Не мога да ви кажа, наистина не мога да обясня. След първата визита тя настоя да отида пак, каза, че била самотна и нещастна. Трудно ми беше да ѝ откажа. Така явно показва привързаността и нежността си към мен, че се почувствувах в много неудобно положение. Вижте, мистър Мейхърн, аз съм слаб по природа, пасивен съм и съм от онези хора, които не могат да кажат „не“. Ако искате, вярвайте, ако искате, недейте, след третото или четвъртото посещение започнах да усещам, че искрено обиквам старото същество. Майка ми почина, когато бях малък, отгледа ме една леля, която също умря, преди да навърша петнайсет години. Ако ви кажа, че ми правеше истинско удоволствие да се отнасят към мен майчински и да ме гледат, предполагам, ще се изсмеете.

Мистър Мейхърн не се изсмя. Вместо това свали отново пенснето и избърса стъклата — което за него бе знак, че мисли задълбочено.

— Приемам обяснението ви, мистър Воул — проговори той накрая. — От психологична гледна точка вярвам, че е възможно. Дали съдът ще го приеме, е друг въпрос. Моля, продължете разказа си. Кога мис Френч за първи път ви помоли да надникнете в деловите ѝ въпроси?

— След третата или четвъртата визита. Тя разбираше твърде малко от парични въпроси и се тревожеше за някои инвестиции.

Мистър Мейхърн го погледна изпитателно.

— Внимавайте, мистър Воул. Прислужничката Дженит Макензи заяви, че господарката ѝ била умна, делова жена и ръководела всичките си сделки и това бе потвърдено от показанията на bankerите ѝ.

— Възможно е — отговори Воул уверено. — Аз ви предавам собствените ѝ думи.

Мистър Мейхърн го погледа минута-две мълчаливо. Макар да нямаше намерение да го казва гласно, увереността му, че Ленърд Воул

е невинен, в този момент се засили. Той знаеше нещичко за настроенята на възрастните жени. Представи си мис Френч, увлечена по хубавия млад мъж, търсеца претекст да го доведе в къщи. Какво по-подходящо от това да се извини с невежество в деловите въпроси и да го помоли за помощ при уреждане на финансите ѝ. Като опитна светска жена тя е знаела, че всеки мъж се чувства леко поласкан от такова признание на неговото превъзходство. Ленърд Воул наистина е бил поласкан. Може би тя също не е имала нищо против този млад човек да узнае, че е богата. Емили Френч е била волева стара жена, която е искала да заплати за това, което получава. Тези мисли бързо минаха през съзнанието на мистър Мейхърн, но той с нищо не се издаде и вместо това продължи с въпросите:

— А вие заехте ли се с нейните дела, както ви бе помолила?

— Заех се.

— Мистър Воул — започна адвокатът, — ще ви задам много сериозен въпрос и е от жизнено значение отговорът, който ще ми дадете, да е правдив. Бяхте зле материално. Във ваши ръце е уреждането на деловите въпроси на възрастна жена, която според собствените ѝ думи разбира малко или нищо от финанси. Използвахте ли лично за себе си в някой момент, по някакъв начин ценните книжа, които ви бяха поверени? Обвързахте ли се в своя полза с някоя сделка, която не бива да се яви на бял свят? — Той възпря отговора на другия. — Почакайте минута, преди да отговорите. Имаме две възможности. Можем да подчертаем вашата честност и неподкупност при водене на делата ѝ, като изтъкнем колко невероятно е да извършите убийство, за да вземете пари, с които бихте могли да се сдобиете по такъв безкрайно лесен начин. Ако, от друга страна, има нещо в сделките ви, което обвинението може да открие и... е, направо казано, че сте мамили някак старата дама, трябва да възприемем линията, че нямате мотив за убийство, тъй като тя вече е била изгоден източник на средства за вас. Схващате разликата, нали? Сега ви моля да размислите, преди да ми отговорите.

Но Ленърд Воул отговори веднага:

— Работата с делата на мис Френч беше съвършено честна и открита. — Действах в неин интерес, според способностите си, и всеки, който надникне там, ще го установи.

— Благодаря — каза мистър Мейхърн. — Много ме облекчихте. Поздравявам ви. Накарайте ме да повярвам, че сте твърде умен, за да ме лъжете по този толкова важен въпрос.

— Разбира се — възкликна Воул, — най-силният ми коз е липсата на мотив. Ако допуснем, че съм поддържал приятелство с богатата стара дама с надеждата да получа пари от нея, така разбрах същността на думите ви преди малко, нали нейната смърт би осуетила всичките ми надежди?

Адвокатът го изгледа продължително. После бавно повтори неволната си привичка с пенснето. И докато не го сложи отново здраво на мястото му, не продължи.

— Мистър Воул, знаете ли, че мис Френч е оставила завещание, според което вие сте главният наследник?

— Какво? — Задържаният скочи на крака. Объркването му бе явно и непринудено. — Боже мой! Какво говорите? Оставила е парите си на мен?

Мистър Мейхърн бавно поклати глава. Воул се отпусна пак на стола и обхвана главата си с ръце.

— Правите се, че не знаете нищо за това завещание?

— Да се правя? Няма за какво да се правя. Нищо не знам за това.

— Какво ще кажете, ако ви съобщя, че прислужничката, Дженит Макензи, се кълне, че вие сте знаели. Според думите ѝ господарката ѝ открито ѝ е казала, че се е съветвала с вас по този въпрос и ви е съобщила намеренията си.

— Какво да кажа? Тя лъже! Не, отивам твърде далеч. Дженит е възрастна жена. Тя беше вярно куче на господарката си и не ме обичаше. Ревнуваше ме и ме подозираше. Навярно мис Френч ѝ е доверила намеренията си и Дженит или не е разбрала думите ѝ, или вътрешно е била убедена, че аз съм склонил старата дама да го направи. Предполагам, тя самата си е повярвала, че мис Френч наистина ѝ го е казала.

— Не смятате ли, че тя дотолкова не ви обича, че нарочно лъже по този въпрос?

Ленърд Воул изглеждаше възмутен и поразен.

— Не, разбира се, защо ще лъже?

— Не знам — отвърна мистър Мейхърн замислено. — Но тя е много ожесточена срещу вас.

Нещастният млад мъж простена отново.

— Започвам да разбирам — промърмори той. — Това е чудовищно. Принудил съм я, това ще кажат, накарал съм я да направи завещание, според което оставя парите си на мен, тогава отивам в дома ѝ през нощта, а там няма никого, намират я на следващия ден... о, боже, това е ужасно!

— Грешите, ако мислите, че в къщата не е имало никой — започна мистър Мейхърн. — Дженит, както си спомняте, е трябвало да излезе вечерта. Така и направила, но около девет и половина се върнала да вземе кройката за ръкав на блуза, която обещала на своя приятелка. Влязла през задната врата, качила се горе, взела кройката и отново слязла долу. Чула гласове в дневната и макар да не разбрала какво се говори, е готова да се закълне, че това били гласовете на мис Френч и някакъв мъж.

— В девет и половина — повтори Ленърд Воул. — В девет и половина... — Той скочи. — Спасен съм, спасен...

— Какво искате да кажете с това „спасен“? — извика мистър Мейхърн учудено.

— В девет и половина си бях в къщи! Жена ми може да го потвърди. Напуснах мис Френч в девет без пет. В къщи пристигнах около девет и двацет. Жена ми ме чакаше. Ох, слава богу! И да бъде благословена кройката за ръкав на Дженит Макензи.

В изблика си на чувства той не забеляза, че мрачното изражение не слизаше от лицето на адвоката. Думите му обаче с един удар го свалиха на земята.

— Кой тогава според вас е убил мис Френч?

— Как кой? Крадец, разбира се, както се смяташе в началото. Помните, че прозорецът беше разбит. Тя бе убита със силен удар с лост и той бе намерен на пода до тялото. Липсваха и някои неща. Ако не бяха нелепите подозрения и омразата на Дженит към мен, полицията никога нямаше да се отклони от върнатата следа.

— Това не е съвсем сигурно, мистър Воул — започна адвокатът. — Липсващите предмети са просто дреболии без стойност, взети за заблуда. А следите по прозореца не са никак убедителни. Освен това разсъдете сам. Твърдите, че в девет и половина не сте били вече в дома ѝ. Кой тогава е бил мъжът, с когото Дженит е чула мис Френч да

разговаря в дневната? Тя едва ли би водила любезен разговор с някой крадец.

— Не — промълви Воул. — Не... — Той изглеждаше объркан и обезкуражен. — Но във всеки случай — допълни той с ново оживление — това ме измъква. Имам алиби. Трябва да се срещнете с Ромен, жена ми, незабавно.

— Непременно — неохотно се съгласи и адвокатът. — Щях да съм се срещнал вече с мисиз Воул, ако тя не отсъствуваше по време на арестуването ви. Веднага изпратих телеграма до Шотландия и разбрах, че тя ще се прибере тази вечер. Имам намерение да я посетя, щом излезна оттук.

Воул кимна, а по лицето му се разля израз на голямо задоволство.

— Да, Ромен ще ви каже. Боже мой! Каква щастлива случайност!

— Извинете ме, мистър Воул, но вие много ли обичате жена си?

— Разбира се.

— А тя вас?

— Ромен е предана съпруга. Тя би направила всичко на този свят за мен.

Той говореше с ентузиазъм, но сърцето на адвокатата леко се сви — показанията на предана съпруга, — ще им повярват ли?

— Никой друг ли не ви видя да се връщате в девет и двадесет? Прислужничката например?

— Нямаме прислужничка.

— Не срещнахте ли някого по улицата, като се прибирахте?

— Никой, когото да познавам. Част от пътя изминах с автобус. Кондукторът може да си спомни.

Мистър Мейхърн поклати глава със съмнение.

— Няма ли някой, който да потвърди показанията на жена ви?

— Не. Но смятате ли, че ще е необходимо?

— Предполагам, че не. Предполагам — припряно отвърна мистър Мейхърн. — А сега има само още едно нещо. Знаеше ли мис Френч, че сте женен?

— О, да.

— И въпреки това никога не заведохте жена си да я посети. Защо?

За първи път отговорът на Ленърд Воул бе неуверен и колеблив:

— Ами... не знам.

— Дженит Макензи твърди, че господарката ѝ ви смятала за ерген, възнамерявала в бъдеще да се омъжи за вас.

Воул се засмя.

— Глупости! Разликата между нас е четиридесет години.

— Това се е случвало — заяви сухо адвокатът. — Фактът остава. Значи, жена ви никога не се е срещала с мис Френч?

— Не... — последва притеснен отговор.

— Ще си позволя да ви кажа, че не разбирам поведението ви в случая.

Воул се изчерви, поколеба се и чак тогава заговори:

— Ще ви изповядам всичко. Бях притеснен материално, както знаете. Надявах се, че мис Френч може да ми даде малко пари назаем. Тя ме обичаше, но ни най-малко не се интересуваше от неволите на едно младо семейство. Още в началото разбрах, че тя допуска, че жена ми и аз не се разбираме и живеем разделени. Мистър Мейхърн, имах нужда от пари заради Ромен. Не казах нищо и оставих старата дама да си мисли, каквото си иска. Говореше, че съм бил неин осиновен син. Никога не е ставало въпрос за брак. Дженит просто си го е измислила.

— Това ли е всичко?

— Да, това е всичко.

Дали нямаше сянка на колебание в думите му? Или на адвоката така му се стори. Той стана и протегна ръка.

— Довиждане, мистър Воул. — Мейхърн се взря в измъченото младо лице и заговори с внезапен порив: — Вярвам в невинността ви независимо от многото факти срещу вас. Надявам се да я докажа и напълно да ви оправдая.

Воул му се усмихна в отговор.

— Ще видите, че алибито ми е наред — ведро му каза той.

И отново той не забеляза, че другият не му отговори.

— Всичко зависи твърде много от показанията на Дженит Макензи — забеляза мистър Мейхърн. — Тя ви мрази. Поне това е ясно.

— Едва ли може да ме мрази — възрази младият мъж.

Адвокатът поклати глава на излизане. „А сега към мисиз Воул“, си каза той. Така, както се очертаваха нещата, те действително будеха тревога.

Семейство Воул живееше в малка, занемарена къща до Педингтън грийн. Натам се отпрати мистър Мейхърн.

В отговор на позвъняването му на вратата се появи едра, неугледна жена, очевидно приходяща чистачка.

— Мисиз Воул? Върна ли се вече?

— Прибра се преди час. Ама не знам дали ще ви приеме.

— Ако ѝ занесете визитната ми картичка — тихо отговори мистър Мейхърн, — сигурен съм, че ще го направи.

Жената го погледна със съмнение, обърса ръка в престилката си и взе картичката. После затвори вратата под носа му и го остави вън на стълбите.

След няколко минути обаче се върна, леко променила държането си.

— Влезте, моля.

Тя го въведе в малка гостна. Мистър Мейхърн тъкмо разглеждаше някаква рисунка, закачена на стената, когато изведнъж трепна, виждайки една висока жена, с бледо лице, която бе влязла така тихо, че той не бе чул.

— Мистър Мейхърн? Вие сте адвокат на моя съпруг, нали? Оттам ли идвате? Моля, седнете.

Чак когато заговори, той разбра, че е чужденка. Като я разгледа по-отблизо, видя високите скули, наситения синьочерен цвят на косата и едно много леко движение с ръцете, което не беше присъщо на англичаните. Тя беше странна, много спокойна жена. Толкова спокойна, че караше човек да се чувства неудобно. От самото начало мистър Мейхърн разбра, че се намира пред нещо, което му е непонятно.

— Е, скъпа мисиз Воул — започна той, — не бива да се предавате...

Той спря. Беше съвършено ясно, че Ромен Воул няма никакво намерение да се предава. Тя бе изключително спокойна и сдържана.

— Бихте ли ми разказали? — помоли тя. — Трябва всичко да знам — и най-лошото. — Поколеба се и с по-тих глас, като странно наблягаше, което бе необяснимо за адвоката, повтори: — Искам да знам и най-лошото.

Мистър Мейхърн разказа за срещата си с Ленърд Воул. Тя внимателно слушаше, като от време на време кимваше с глава.

— Разбирам — започна тя, щом той свърши. — Той иска от мен да потвърдя, че онази вечер се е прибрал в девет и двадесет?

— Нима той не си дойде по това време? — остро попита мистър Мейхърн.

— Работата не е там — отговори тя хладно. — Ако аз потвърдя, това ще го оправдае ли? Ще ми повярват ли?

Мистър Мейхърн бе поразен. Тя бе стигнала до същността на нещата толкова бързо!

— Ето какво искам да знам — заяви тя. — Достатъчно ли ще е? Може ли някой друг да потвърди показанията ми?

В държането ѝ имаше сдържано нетърпение, което го накара да почувствува необяснимо неудобство.

— Засега няма друг — неохотно каза той.

— Разбирам — отвърна Ромен Воул.

За минута-две тя седя напълно неподвижна. Лека усмивка заигра по устните ѝ. Тревогата на адвокатата се засилваше.

— Мисиз Воул... — започна той — знам какво чувствате...

— Така ли? — обади се тя. — Учудвам се.

— При тези обстоятелства...

— При тези обстоятелства имам намерение да действам сама.

Той я погледна смутено.

— Но, скъпа мисиз Воул, вие сте развълнувана. Щом сте така предана на мъжа си...

— Моля?

Остротата в гласа ѝ го накара да се сепне. Той повтори разколебано:

— Вие сте така предана на съпруга си...

Ромен Воул кимна бавно, а от устните ѝ не слизаше все същата усмивка.

— Той ли ви каза, че съм му предана? — тихо попита тя. — О, да! Разбирам, че е той. Колко глупави са мъжете! Глупави, глупави, глупави!

Тя внезапно се изправи. Цялото напрежение, което адвокатът бе усетил в атмосферата; сега бе концентрирано в гласа ѝ.

— Мразя го, казвам ви! Мразя го! Мразя го! Мразя го! Бих искала да го видя как увисва на въжето!

Адвокатът се ужаси от нея и от затаената омраза в погледа ѝ.

Тя пристъпи една крачка към него и продължи яростно:

— А може би ще го видя обесен. Ако ви кажа, че онази нощ не се прибра в девет и двацет, а в десет и двацет? Пред вас е твърдял, че нищо не е знаел за парите, които ще получи, нали? А ако ви кажа, че той знаеше и разчиташе на тях и извърши убийство, за да ги получи? Ако ви кажа, че като се върна онази нощ, той ми призна какво е направил? И че имаше кръв по сакото му? Тогава? Ако се изправя в съда и кажа всички тези неща?

Очите ѝ като че го предизвикваха. С усилие той прикри нарастващото си възмущение и се опита да заговори със спокоен тон.

— Никой не може да иска от вас да дадете показания срещу съпруга си...

— Той не ми е съпруг!

Отговорът дойде така бързо, че той помисли, че не я е разбрал.

— Моля? Аз...

— Той не ми е съпруг.

Настана такава тишина, че игла да паднеше, щеше да се чуе.

— Бях актриса във Виена. Съпругът ми е жив, но е в лудница. Ето защо не можехме да се оженим. И сега съм доволна, че не можахме. — Тя тръсна глава пренебрежително.

— Бих искал да ми кажете едно-нещо — започна мистър Мейхърн. Той се стараяше да изглежда както винаги хладен и спокоен. — Защо сте така ожесточена срещу Ленърд Воул?

Като поклати глава, тя леко се усмихна.

— Да, искате да знаете. Но няма да ви кажа. Ще запазя тайната си.

Мистър Мейхърн се изкашля сухо и стана.

— Изглежда, няма смисъл да продължаваме този разговор — забеляза той. — Ще ви се обадя, след като вляза във връзка с клиента си.

Тя още повече се доближи до него, като не отделяше чудесните си черни очи от неговите.

— Кажете ми, но честно — започна тя, — като идвахте насам, вярвахте ли, че е невинен?

— Вярвах — отвърна мистър Мейхърн.

— Бедният човечец — изсмя се тя.

— И все още вярвам — заключи адвокатът. — Лека нощ, госпожо.

Той напусна стаята, отнасяйки в паметта си учуденото ѝ изражение. „Това е дяволска работа“ — каза си мистър Мейхърн, като крачеше по улицата.

Необикновена е цялата тази история. Удивителна жена. Много опасна. Жените са самият дявол, когато ти забиват ножа.

Какво да се прави? Този нещастен млад човек няма и къс твърда земя, на която да стъпи. Разбира се, възможно е и да е извършил престъплението. „Не — помисли си Мейхърн, — не, има твърде много доказателства срещу него. Не вярвам на тази жена. Тя измисля цялата история. Но никога няма да я изнесе в съда.“

Щеше му се да е по-убеден в последното.

Процедурата в полицейския съд бе кратка и драматична. Главните свидетели на обвинението бяха: Дженит Макензи, прислужничка на убитата, и Ромен Хайлгер, австрийска поданица, любовница на задържания.

Мистър Мейхърн седеше в залата и слушаше изобличаващия разказ на последната. Тя се основаваше на нещата, за които бе споменала в разговора им.

Подсъдимият поддържаше показанията си и бе предаден на съда.

Мистър Мейхърн не знаеше какво да прави. Делото срещу Ленърд Воул беше неизказано безизходно. Дори прочутият старши адвокат, който бе нает да води защитата, нямаше много надежда.

— Ако можем да оборим показанията на тази австрийка, вероятно ще постигнем нещо — каза той неуверено. — Но работата е лоша.

Мистър Мейхърн бе съсредоточил усилията си в една посока. Ако приемеше, че Ленърд Воул говори истината и е напуснал дома на убитата в девет часа, кой е бил мъжът, когото Дженит Макензи е чула да говори с мис Френч в девет и половина?

Единственият лъч светлина можеше да дойде от някакъв непрокопсан племенник, който преди години с подмилквания и заплахи бе измъквал пари от леля си. Дженит Макензи, както адвокатът подразбра, винаги бе имала слабост към този младеж и не бе преставала да отстоява неговите права пред господарката си.

Възможно бе този племенник да е бил с мис Френч, след като Ленърд Воул е излезнал, още повече, че не бе намерен в нито едно от старите му свърталища.

Издирванията на адвоката във всички останали посоки бяха безрезултатни. Никой не бе видял Ленърд Воул да влиза в дома си или да напуска къщата на мис Френч. Никой не бе видял някой друг да влиза или излиза от дома на Криклуд. Всички запитвания бяха безполезни.

В навечерието на процеса мистър Мейхърн получи писмо, което отправи мисълта му в съвсем друго направление.

То пристигна с пощата в шест часа. Неграмотни драсканици, написани на обикновена хартия, пъхната в мръсен плик, с накриво залепена марка.

„Драги мистър,

Дето си адвокат на онуй приятелче. Ако искаш да спиш онази вапцана чужда уличница, дето толкоз лъже, ела тази вечер на Шоуз рентс 16 в Степни. Ще ти струва две стотачки. Питай за мисиз Могсън.“

Адвокатът четеше и препрочиташе това странно писмо. Би могло, разбира се, да бъде номер, но колкото премисляше, все повече се убеждаваше, че е истинско, а също и че то е единствената надежда на подсъдимия. Показанията на Ромен Хайлгер го проваляха напълно, а насоката, която защитата смяташе да поддържа — че на показанията на жена, която по общо признание води неморален живот, не може да се вярва, — беше крайно несигурна.

Мистър Мейхърн се реши. Негов дълг бе да спаси клиента си на всяка цена. Трябваше да отиде на Шоуз рентс.

Не беше лесно да намери къщата, порутена сграда в миришещ на лошо бедняшки квартал. Когато попита за мисиз Могсън, изпратиха го в една стая на третия етаж.

При второто почукване отвътре се чуха провлечени стъпки, след малко вратата предпазливо се откряна и една приведена фигура надникна през процепа.

Изведнъж жената, защото това бе жена, се изкиска и отвори по широко вратата.

— А, това си ти, миличък — рече тя с хриплив глас. — Няма никой с теб, нали? Не ми ли играеш номер? Е, добре. Можеш да влезеш, влез.

Адвокатът неохотно прекрачи прага и влезе в малка мръсна стая, осветена от мъждееща петромаксова лампа. В единия ъгъл имаше неоправено легло, проста чамова маса и два разнебитени стола. Едва сега мистър Мейхърн можа да разгледа обитателката на това противно жилище. Тя бе жена на средна възраст, прегърбена, с невчесана пивяла коса, а лицето и бе полузакрито от шал. Като забеляза, че той я разглежда, тя отново се закиска със същия странен, беззвучен смях.

— Чудиш се защо крия красотата си ли, миличък? Хи, хи, хи. Страхуваш се да не те прелъстя ли? Но ще видиш, ще видиш.

Тя дръпна назад шала и адвокатът неволно отстъпи при вида на безформеното алено петно. Жената отново върза шала си.

— Значи, не искаш да ме целунеш, а, миличък? Хи, хи, не се учудвам. А някога бях хубаво момиче. И то не беше толкова отдавна, колкото си мислиш. Сярна киселина, миличък, сярната киселина свърши тази работа.

Тя го заля с истински поток от отвратителни псувни, който мистър Мейхърн напразно се опитваше да спре. Най-накрая тя млъкна, но ръцете ѝ не преставаха нервно да се свиват и отпускат.

— Хайде стига — забеляза остро адвокатът. — Дойдох тук, защото имам основание да вярвам, че можете да ми дадете сведения, които ще оправят клиента ми, Ленърд Воул. Така ли е?

Очите ѝ проблеснаха злокобно.

— А парите, миличък? — изхриптя тя. — Двеста лири, ако си спомняш.

— Ваш дълг е да дадете показания и може да ви повикат да го направите.

— Няма да го бъде, миличък. Аз съм стара жена и нищо не знам. Но ти ще ми дадеш двеста и може би ще ти помогна с това-онова. Разбра ли?

— С какво например?

— Какво ще кажеш за едно писмо? Писмо от нея. Няма значение как съм го взела. То си е моя работа. Но си искам моите двеста лири.

Мистър Мейхърн я погледна хладно и каза решително:

— Ще ви дам десет лири и нищо повече. И то само ако писмото е такова, за каквото го представяте.

— Десет лири? — изписка тя яростно.

— Двайсет, и това е последната ми дума.

Той стана като че си тръгва. После, наблюдавайки я внимателно, извади портфейла си и преброи двадесет и една лири в банкноти.

— Виждате, че това е всичко, което имам в мен. Можете да ги вземете или не.

Но той вече знаеше, че при вида на парите тя няма да издържи. Жената яростно изруга в безсилието си, но накрая се предаде. Отиде до леглото и измъкна нещо изпод парцаливия дюшек.

— Дръж, господ да те убие! — изръмжа тя. — Най-горното е това, което ти трябва.

Тя му хвърли връзка писма, а мистър Мейхъри ги развърза и както си му беше обичаят, спокойно и подробно ги разгледа. Жената напрегнато го наблюдаваше, без да може да разбере нищо от невъзмутимата му физиономия.

Той изчете всяко писмо, след което се върна на най-горното, и повторно го прочете. После внимателно завърза цялата връзка.

Това бяха любовни писма, писани от Ромен Хайлгер, а мъжът, до когото бяха адресирани, не бе Ленърд Воул. Най-горното писмо носеше датата на ареста на последния.

— Не те излъгах, миличък, нали? — изхленчи жената. — Това писмо ще ѝ види сметката, а?

Мистър Мейхърн сложи писмата в джоба си и попита:

— Как се добрахте до тази кореспонденция?

— Няма да кажа — ухили се тя. — Но знам и още нещо. Чух в съда какво каза тази никаквица. Открих къде е била в десет и дваайсет, времето, в което тя каза, че е била в къщи. Попитай в киното на Лайън роуд. Ще си спомнят — толкова хубава и стройна — проклета да е!

— Кой е мъжът? — попита мистър Мейхърн. — Споменава са само малкото му име.

Гласът ѝ стана груб и плътен, а ръцете ѝ се свиха в юмрук и се отпуснаха. Накрая вдигна едната ръка към лицето си.

— Той е мъжът, който ми направи това. Преди години. Тя ми го отне — момиче и половина беше тя тогава. А когато тръгнах подире му

и отидох да си го върна, той хвърли онова проклето нещо по мен! И тя се смееше, проклетницата! От години ѝ имам зъб. Преследвах я, шпионирах я. А сега ми падна. Ще си получи заслуженото, нали, господин адвокат? Ще си изпати, нали?

— Вероятно ще я осъдят за лъжесвидетелство — тихо отговори мистър Мейхърн.

— Да я затворят, това искам. Нали ще го направите? Къде са ми парите? Къде са хубавите парички?

Без да отрони дума, мистър Мейхърн остави парите на масата. После, като си пое дъх, се обърна и излезе от бедняшката стая. Хвърляйки последен поглед назад, видя старата жена да се навежда над парите.

Без да губи време, той лесно намери киното на Лайън роуд, показва снимката на Ромен Хайлгер на портиера, който веднага я позна. През въпросната вечер бе дошла малко след десет с някакъв мъж. Не бе обърнал особено внимание на кавалера, но си спомняше дамата, която го бе попитала за филма. Стояли вътре около час — до края на прожекцията.

Мистър Мейхърн бе удовлетворен. Показанията на Ромен Хайлгер бяха изтъкани от лъжи от началото до края. Бе ги съчинила, тласкана от горещата си омраза. Адвокатът се чудеше дали щеше някога да разбере какво стои зад тази ненавист. Какво ли ѝ бе сторил Ленърд Воул? Той като че онемя, когато адвокатът му разказа за нейното държане. Енергично бе заявил, че това не може да е вярно; и все пак на мистър Мейхърн му се бе сторило, че след първоначалната му изненада протестите му не бяха така искрени.

Воул знаеше. Мейхърн бе сигурен в това. Знаеше, но нямаше намерение да разкрива истината. Тайната между двамата остана неразбулена. Мистър Мейхърн се питаше дали някой ден ще я научи.

Адвокатът погледна часовника си. Късно беше, но не биваше да се губи време. Повика такси и даде адреса.

— Сър Чарлз трябва да научи всичко това веднага — измърмори си той и се качи.

Процесът срещу Ленърд Воул, обвинен в убийството на Емили Френч, събуди широк интерес. Преди всичко заподозреният бе млад и хубав, освен това бе обвинен в необикновено подло престъпление, а личността на главния свидетел на обвинението, Ромен Хайлгер,

допринесе за още по-големия интерес. Нейни снимки се бяха появили в много вестници, придружени с измислени истории за произхода и живота ѝ.

Заседанието на съда започна доста спокойно. Първо бяха изнесени някои формални сведения. След това бе призована Дженит Макензи. Тя повтори в основни линии това, което бе заявила и преди. Защитникът обаче успя чрез кръстосан разпит да я накара да влезе в противоречие със собствените си думи по отношение на връзката между Ленърд Воул и мис Френч; той изтъкна факта, че макар същата вечер свидетелката да бе чула в дневната мъжки глас, с нищо не може да се докаже, че именно Воул е бил там, и успя да внуши на присъстващите, че в основата на по-голяма част от показанията ѝ лежат ревност и неприязън.

Призован бе и вторият свидетел.

— Името ви е Ромен Хайлгер?

— Да.

— Поданство — австрийско?

— Да.

— През последните три години сте живели с обвиняемия и сте се представяли за негова съпруга?

За миг очите на Ромен Хайлгер се срещнаха с тези на мъжа на скамейката. На лицето ѝ се четеше странно и неразгадаемо изражение.

— Да.

Започнаха въпросите. Дума по дума изобличаващите факти излизаха наяве. Въпросната вечер обвиняемият взел със себе си лост. Прибрал се в десет и двадесет и ѝ признал, че е убил старицата. Изцапаните с кръв ръкавели изгорил в кухненската печка. Със заплахи и закани я принудил да мълчи.

Докато тя говореше, слабата симпатия към подсъдимия, която цареше в залата, се обърна срещу него. Той седеше с наведена глава и унило изражение, сякаш знаеше, че е обречен.

Трябва да отбележим, че адвокатът на Ромен правеше опити да обуздае ненавистта ѝ. Той като че предпочиташе тя да е по-безпристрастна.

Защитникът се изправи, огромен и внушителен.

Той заяви, че разказаното от нея е злобна измислица от началото до края, че тя дори не е била у дома си по това време, че има връзка с

друг мъж и цели, според него, да изпрати на смърт Воул за престъпление, което той не е извършил.

Ромен отрече тези твърдения с пълно безочие.

Тогава настъпи неочакваната развързка, показването на писмото. То бе прочетено сред гробната тишина, настанала в залата.

„Макс, любими,

Орисниците предадоха съдбата му в наши ръце. Арестуван е за убийство, да, за убийство на възрастна жена. Ленърд Воул, който не може да убие и муха! Най-накрая ще му отмъстя. Бедното момче! Ще кажа, че се е прибрал окървавен, че той сам ми е признал. Ще го кача на бесилката, Макс, и увисвайки, ще знае, че Ромен го е изпратила на смърт. И тогава ще сме щастливи, любими! Най-после щастливи!“

В залата имаше специалисти, готови да заявят под клетва, че почеркът е на Ромен Хайлгер, но това не бе необходимо. Още при появата на писмото Ромен не издържа и всичко си призна. Бе съчинила цялата история, за да го съсипе.

Провалът на Ромен Хайлгер бе провал на обвинението. Сър Чарлз разпита свидетелите си, самият обвиняем застана на свидетелското място и разказа всичко смело и открито, несмущаван от кръстосания разпит.

Обвинението направи опит да се окопоти, но без голям успех. Заключение на съдията не бе напълно в полза на обвиняемия, но реакцията вече бе налице и на съдебните заседатели не бе нужно много време, за да обмислят решението си.

— Считаеме обвиняемия за невинен.

Ленърд Воул бе свободен!

Дребничкият мистър Мейхърн забързано стана. Трябваше да поздрави клиента си.

Улови се, че усилено бърше пенснето си, и веднага престана. Жена му предната вечер му бе обърнала внимание, че това му става навик. Странно нещо са това навиците. Човек никога не знае, че ги има.

Интересно дело, много интересно. И тази жена, Ромеи Хайлгер, също.

Той все още бе под въздействието на необикновената личност на Ромен. В къщата на Педингтън тя му се бе сторила тиха, бледа жена, а в съдебната зала бе запламтяла като тропическо цвете сред спокойната обстановка.

Ако затвореше очи, щеше да я види — висока, енергична, прелестното ѝ тяло леко приведено напред, а дясната ѝ ръка през цялото време се свива и отпуска несъзнателно.

Странно нещо са това навиците. Това движение с ръката трябва да ѝ е навик. Съвсем неотдавна бе видял и някой друг да прави същото. Но кой ли? Съвсем наскоро...

Когато си спомни, дъхът му секна от удивление. Жената на Шоуз рентс...

Главата му се завъртя. Не е възможно. Не, не е възможно... Все пак Ромен Хайлгер бе актриса.

Старши адвокатът се приближи зад него и го потупа по рамото.

— Поздравихте ли вече нашия човек? На косъм се измъкна. Елате да го видим.

Но дребният адвокат се освободи от ръката му.

Единственото нещо, което искаше, бе да се срещне лице в лице с Ромен Хайлгер.

Известно време след това той я видя на друго място.

— Значи, се досетихте — каза тя, когато той сподели с нея всичко, което мислеше. — Лицето? О, това никак не бе трудно, а и светлината на петромаксовата лампа бе твърде слаба, за да разберете, че е грим.

— Но защо, защо...

— Защо действах самостоятелно ли? — Тя леко се усмихна, очевидно си спомни последния път, когато бе казала същите думи.

— Толкова сложна комедия!

— Приятелю... трябваше да го спася. Показания на предана нему жена нямаше да са достатъчни, вие сам намекнахте пред мен за това. Психиката на тълпата ми е позната отчасти. Ако показанията ми бъдеха изтръгнати от мен като признание което да ме изобличи в очите на закона, веднага щеше да се създаде благоприятно за обвиняемия настроение.

— А връзката с писмата?

— Само едно, решаващото, можеше да изглежда като... как му казвате вие — нагласена работа.

— А Макс?

— Никога не е съществувал, приятелю.

— Продължавам да мисля — забеляза малко тъжно мистър Мейхърн, — че можехме да го спасим и по... е, по легалния път.

— Не смеех да рискувам. Разбирате ли, вие смятахте, че е невинен.

— Вие също, нали? Да, разбирам ви — съгласи се мистър Мейхърн.

— Скъпи мистър Мейхърн — обърна се Ромен, — нищо не разбирате. Аз знаех, че не е невинен.

КОГАТО ИМА ЗАВЕЩАНИЕ

— Преди всичко избягвайте тревоги и вълнения — заяви доктор Мейнъл по типичния за лекарите начин да успокояват.

Мисиз Хартър, както често се случва с пациенти, които чуват тези утешителни, но лишени от смисъл думи изглеждаше по-скоро смутена, отколкото успокоена.

— Налице е известна сърдечна слабост — продължи докторът, — но няма основания за тревога. И все пак — допълни той — не би било зле да се постави асансьор. Е? Какво ще кажете?

Мисиз Хартър имаше разтревожен вид.

Доктор Мейнъл, обратно, изглеждаше доволен от себе си. Причината, поради която предпочиташе да се грижи за богати пациенти, отколкото за бедни, бе, че даваше воля на живота си въображение, когато им препоръчваше лечение.

— Да, асансьор — повтори мистър Мейнъл, опитвайки се да измисли нещо друго, още по-фрапантно и рядко. — В такъв случай ще избегнем всяко излишно усилие. При хубаво време — всекидневни разходки по равно, без изкачване по стръмнини. И най-вече много развлечения за ума. Не мислете постоянно за здравето си!

На племенника на възрастната дама, Чарлз Риджуей, лекарят обясни по-подробно.

— Не ме разбирайте погрешно — започна той. — Леля ви може да живее още години и вероятно ще живее. В същото време силен шок или преумора могат като нищо да я отнесат. Трябва да води много спокоен живот. Без напрежение. Без умора. Но, разбира се, не бива да ѝ се разрешава да мисли твърде много. Да се поддържа веселото ѝ настроение и да се развлича добре.

— Да се развлича — повтори Чарлз Риджуей замислено.

Чарлз бе сериозен младеж. Младеж, който държеше да развие наклонностите си, когато е възможно.

Същата вечер той предложи да поставят радиоапарат. Мисиз Хартър, вече сериозно разтревожена от мисълта за асансьора, се

разстрои и отказа. Чарлз настояваше.

— Не съм убедена, че тези нововъведения ме интересуват — жално запротестира мисиз Хартър. — Вълните, нали знаеш, електрическите вълни. Може да ми навредят.

Покровителствено и търпеливо Чарлз ѝ изтъкна несериозността на тази идея.

Мисиз Хартър, чиято осведоменост по въпроса бе съвършено мъглява, упорито остстояваше твърдението си и не позволяваше да я убедят.

— Всичкото това електричество — измърмори тя плахо. — Можеш да казваш, каквото си искаш, Чарлз, но на някои хора то влияе зле. Винаги преди гръмотевична буря имам ужасно главоболие. Знам добре. — Тя победоносно кимна с глава.

Чарлз бе търпелив младеж. Беше също и упорит.

— Скъпа лельо Мери — започна той отново, — нека ти обясня.

Той бе доста компетентен по въпроса. Изнесе почти цяла лекция на тази тема; взел присърце задачата си, той заговори за светли и матови радиолампи, за висока честотност, ниска честотност, вълново разпространение и кондензатори.

Потопена в море от непонятни за нея думи, мисиз Хартър се предаде.

— Разбира се, Чарлз — промълви тя, — ако наистина смяташ...

— Тъкмо това ти е необходимо — ентузиазирано възкликна Чарлз, — за да не изпадаш в униние.

Предписаният от доктор Мейнъл асансьор бе скоро поставен и едва не стана причина за смъртта на мисиз Хартър, тъй като, подобно на много възрастни жени, у нея дълбоко бе загнездена неприязън към чужди хора в дома ѝ. Подозираше всички до един, че кроят планове да отмъкнат старото ѝ сребро.

След асансьора пристигна и радиопаратът. Мисиз Хартър бе оставена да съзерцава този противен предмет: голяма, неугледна кутия с копчета.

Чарлз трябваше да употреби целия си ентузиазъм, за да я накара да се примири; просто беше в стихията си: въртеше копчетата и убедително обясняваше.

Мисиз Хартър седеше търпеливо и любезно в креслото си с висока облегалка и наблюдаваше, обзета от непоклатимото убеждение,

че тези нововъведения са ни повече, ни по-малко чиста досада.

— Чуй, лельо Мери, хванахме Берлин! Нали е прекрасно? Чуваш ли го този приятел?

— Не чувам нищо друго освен бръмчене и пръщане — заяви мисиз Хартър.

Чарлз продължаваше да върти копчетата.

— Брюксел! — обяви той с ентузиазъм.

— Така ли? — попита мисиз Хартър с едва доловим интерес.

Чарлз отново завъртя копчетата и страхотен вой изпълни стаята.

— Сега май хванахме кучешкия пансион — обади се мисиз Хартър. Тя бе старица, на която не липсваше духовитост.

— Ха ха — засмя се Чарлз, — пак ще започнеш да се шегуваш, нали, лельо? Това е много хубаво!

Мисиз Хартър не се сдържа и му се усмихна. Тя бе много привързана към Чарлз. Няколко години бе живяла с племенницата си, Мириъм Хартър. Смяташе да направи момичето своя наследница. Но от това нищо не излезе. Мириъм беше раздражителна и очевидно се отегчаваше от компанията на леля си. Непрестанно излизаше „да търси развлечения“, както казваше мисиз Хартър. В крайна сметка се бе заплеснала по едно момче, което леля ѝ никак не харесваше. Мириъм бе върната на майка ѝ с кратко писмо, като че бе стока за одобряване. Омъжила се беше за въпросния младеж, а мисиз Хартър всяка година за Коледа ѝ пращаше кутия носни кърпи или покривчица за маса.

Като се убеди, че племенничките не оправдават очакванията, мисиз Хартър прехвърли вниманието си към племенниците. От самото начало Чарлз се бе оказал явен успех. Винаги бе любезно почтителен към леля си, слушаше спомените за нейната младост с подчертан интерес. В това отношение той бе пълна противоположност на Мириъм, която искрено се отегчаваше и не се опитваше да го скрие. На Чарлз никога не му доскучаваше и бе вечно в добро настроение, бе винаги весел. Всеки ден многократно повтаряше, че тя наистина е чудесна възрастна дама.

Напълно удовлетворена от новата си „придобивка“, мисиз Хартър бе писала на адвокатата си писмо, в което изявяваше желание да направи ново завещание. То и бе изпратено, съответно одобрено и подписано от нея.

И сега дори по въпроса за радиото имаше вероятност Чарлз скоро да спечели нови лаври.

Мисиз Хартър, в началото враждебна, после примирена, накрая бе очарована. Наслаждаваше се на радиото далеч по-добре, когато Чарлз го нямаше. Лошото при него беше, че той не оставяше апарата на мира. Мисиз Хартър можеше да седи удобно в креслото си и да слуша симфоничен концерт или беседа за живота на Лукреция Борджия, или за живота на водните обитатели и да е много доволна и съвършено спокойна. Не беше така с Чарлз. Докато запалено се опитваше да хване някоя чужда станция, благозвучията се раздираха от нестройни писъци. Но вечерите, когато Чарлз вечеряше във с приятели, мисиз Хартър се наслаждаваше истински на радиото. Завърташе две копчета, сядаше в удобното си кресло и с удоволствие изслушваше вечерната програма.

Около три месеца след поставянето на радиото се случи първата мистерия. Чарлз бе отишъл да играе бридж.

Същата вечер предаваха концерт от балади. Прочуто сопрано изпълняваше „Ани Лори“, когато по средата на песента се случи нещо странно. Музиката прекъсна, чу се бръмчене, прещракване, след малко и това изчезна. Настана тишина, след което в стаята се разнесе тихо жужене.

Без сама да знае защо, на мисиз Хартър се стори, че апаратът лови много далечна станция, а после ясно и отчетливо заговори мъжки глас с лек ирландски акцент:

— Мери, чуваш ли ме, Мери? Аз съм Патрик. Скоро ще дойда за теб. Ще бъдеш готова, нали, Мери?

Почти миг след това звуците на „Ани Лори“ изпълниха стаята.

Мисиз Хартър седеше неподвижно на стола си, ръцете ѝ здраво стискаха дръжките. Сън ли беше? Патрик! Неговият глас! Гласът на Патрик тук, в тази стая. Не, сигурно е сънувала или може би халюцинира. Трябва да е задрямала за минута-две. Странен сън! Покойният ѝ съпруг да ѝ говори по ефира. Тя не се уплаши много. Какво ѝ бе казал?

„Скоро ще дойда за теб. Ще бъдеш готова, нали, Мери?“

Дали беше... можеше ли това да бъде предзнаменование? Сърдечна слабост. Сърцето ѝ. В края на краищата тя е жена на години.

— Предупреждение — ето какво е — каза гласно мисиз Хартър, надигайки се бавно и с мъка от креслото, и върна на себе си, добави: — Толкова пари отидоха на вятъра за асансьор!

На никого не каза за случилото се, но следващите няколко дни бе замислена и разсеяна.

Не след дълго мистерията се повтори. Пак бе сама в стаята. Радиото, което предаваше избрани оркестрови пиеси, замлъкна така внезапно, както и преди. Отново настъпи тишина, отново същото чувство за отдалеченост и накрая се разнесе гласът на Патрик, не такъв, какъвто бе приживе, а отекващ, далечен, странно призрачен:

— С теб говори Патрик, Мери. Ще дойда за теб много скоро...

Последва познатото прещракване, бръмчене и избраните оркестрови пиеси зазвучаха с пълна сила.

Мисиз Хартър вдигна поглед към часовника. Не, по това време нямаше навик да заспива. Будна и с пълно съзнание бе чула гласа на Патрик. Не беше халюцинация, убедена бе. Смутена, тя се опита да си спомни всичко, което Чарлз ѝ бе казал за теорията на радиовълните.

Възможно ли беше наистина Патрик да ѝ бе говорил? Можеше ли истинският му глас да долети през пространството? Сети се, че Чарлз бе споменал за „празници по скалата“. Може би липсващите вълни обясняваха всички тези психологически явления? Не, няма причина да не е така. Чула бе Патрик. Той се бе възползвал от възможностите на съвременната наука, за да подготви жена си за това, което предстоеше скоро да се случи.

Мисиз Хартър позвъни на прислужничката си Елизъбет.

Тя бе висока, суха, шейсетгодишна жена. Зад строгата си външност криеше премного обич и нежност към господарката си.

— Елизъбет — започна мисиз Хартър, когато преданата прислужница се появи. — Спомняш ли си какво ти бях казала? Горното ляво чекмедже на моя скрин. Заключено е с дългия ключ с бяло етикетче. Всичко е готово.

— Готово за какво, госпожо?

— За погребението ми — изсумтя мисиз Хартър. — Много добре знаеш за какво, Елизъбет. Ти самата ми помогна да сложа там нещата.

Лицето на Елизъбет се раздвижи особено.

— О, госпожо — простена тя. — Не мислете за такива неща. Намирам, че видът ви е по-добър.

— Всички ние все някога ще трябва да си отидем — заяви делово мисиз Хартър. — Минах седемдесетте, Елизъбет. Хайде, хайде, не бъди глупачка. Ако ще ревеш, излез и плачи някъде другаде.

Елизъбет се оттегли, като не спираше да подсмърча.

Мисиз Хартър гледаше след нея, изпълнена с обич.

— Милата стара глупачка, но е вярна и предана. Трябва да видя колко съм ѝ оставила — петдесет или сто лири. Редно е да са сто.

Този въпрос разтревожи възрастната жена и на следващия ден тя писа на адвокатата си, като го молеше да ѝ изпрати завещанието, за да може да го прегледа. Същия ден по време на обедата Чарлз ѝ зададе на масата въпрос, който я сепна.

— Впрочем, лельо Мери — започна той, — кой е онзи смешен тип в стаята за гости? Имам пред вид портрета над камината. Старото конте с брада и бакенбарди.

Мисиз Хартър му хвърли хладен поглед.

— Това е чичо ти Патрик на младини — рече тя.

— О, виж ти! Ужасно съжалявам, лельо Мери. Не исках да бъда груб.

Мисиз Хартър прие извинението с гордо кимване.

Чарлз доста разколебан продължи:

— Просто се чудех. Разбираш ли...

Той замлъкна нерешително и мисиз Хартър остро попита:

— Е? Какво щеше да кажеш?

— О, нищо — побърза да отклони отговора Чарлз. — Не е нещо важно.

За момента старата жена не каза нищо повече, но когато останаха сами, тя отново повдигна въпроса:

— Чарлз, искам да ми кажеш, какво те накара да ме попиташ за портрета на чичо ти?

Чарлз изглеждаше притеснен.

— Вече ти казах, лельо Мери. Нищо освен глупавата ми фантазия... нищо сериозно.

— Чарлз — обърна се към него мисиз Хартър с най-властния си тон, — настоявам да ми кажеш!

— Добре, мила лельо, щом настояваш. Въобразих си, че го видях, човека от портрета, искам да кажа, да гледа въвн през крайния прозорец, когато се връщах с колата. Предполагам, било е светлинен

ефект. Чудех се кой, за бога, може да бъде, лицето беше като... като човек, живял през първите години от царуването на кралица Виктория, ако разбираш какво имам пред вид. Елизабет ми каза, че в къщата няма нито гостенин, нито непознат, а по-късно вечерта случайно се отбих в стаята за гости и тогава видях портрета над камината. На него бе нарисован същият човек, когото видях да гледа през прозореца. Навярно е лесно обяснимо. С подсъзнанието и така нататък. Преди това трябва да съм видял платното, без да съм го осъзнал, а после просто да съм си представил лицето от портрета.

— Крайния прозорец ли? — запита мисиз Хартър рязко.

— Да, защо?

— Просто така.

Все пак тя бе уплашена. Тази стая в миналото беше тоалетната стая на съпруга ѝ.

Същата вечер Чарлз отново отсъстваше. Мисиз Хартър слушаше радио с трескаво нетърпение. Ако за трети път чуеше загадъчния глас, щеше да е сигурна, и то без сянка от съмнение, че наистина е в контакт с друг свят.

Макар сърцето ѝ да биеше ускорено, тя не се изненада, когато чу познатото прекъсване и след обичайната пауза от гробна тишина слабият, идващ отдалече глас на ирландец отново заговори:

— Мери, вече бъди готова... В петък ще дойда за теб... Петък в девет и половина... Не се страхувай, няма да боли!... Бъди готова!

Шумните нестройни звуци на оркестъра почти прекъснаха последната дума.

За минута-две мисиз Хартър остана съвсем неподвижна. Лицето ѝ бе побеляло, а устните ѝ бяха сини и сбръчкани.

Не след дълго тя стана, отиде до писалището си и с леко разтреперана ръка написа следното:

„Тази вечер в девет и половина ясно чух гласа на покойния ми съпруг. Съобщи ми, че ще дойде за мен в петък в девет и половина. Ако умра в този ден и час, бих искала фактите да станат известни като неподлежащо на съмнение доказателство за възможността за контакт със света на духовете.

Мисиз Хартър прочете написаното, запечата го в плик и написа адреса. После позвъни и Елизабет веднага се появи. Мисиз Хартър стана от писалището и подаде току-що написаната бележка на възрастната жена.

— Елизабет — каза тя, — ако в петък вечерта умра, бих искала това писмо да бъде предадено на доктор Мейнъл. Не — спря тя протестите на жената, — недей да спориш! Често си ми казвала, че вярваш в предчувствия. Сега аз имам предчувствие. И още нещо. В завещанието си съм ти оставила петдесет лири. Искам да получиш сто. Ако не съм в състояние да отида до банката, преди да умра, мистър Чарлз ще се погрижи.

И както по-рано мисиз Хартър прекъсна протестите на обляната в сълзи Елизабет. Решена да изпълни намеренията си, възрастната жена каза на племенника си на следващата сутрин:

— Чарлз, помни, че ако с мен се случи нещо, за Елизабет трябва да има петдесет лири допълнително.

— Много си мрачна тези дни, лелю Мери — бодро отвърна Чарлз. — Какво има да ти се случва? Според доктор Мейнъл след около двацет години ще празнуваме стотния ти рожден ден.

Мисиз Хартър му се усмихна с обич, но не отговори. След минута попита:

— Какво ще правиш в петък вечер, Чарлз?

Чарлз изглеждаше малко учуден.

— Всъщност семейство Юингз ме поканиха на бридж, но ако предпочиташ да остана в къщи...

— Не — решително отказа мисиз Хартър. — Попитах, защото от всички вечери точно тази най-много държа да съм сама.

Чарлз я погледна с любопитство, но мисиз Хартър не го удостои с по-нататъшна информация. Тя бе смела и решителна старица. Чувствуваше, че трябва сама да премине през необичайното си преживяване.

Петък вечерта завари къщата смълчана. Както обикновено мисиз Хартър седеше във високото си кресло, дръпнато до камината. Бе направила всичките си приготовления. Сутринта бе ходила до банката

да изтегли петдесет лири и бе връчила банкнотите на Елизабет въпреки сълзите и протестите на жената. Бе подредила всичките си вещи и на едно-две бижута бе закачила бележки с имената на приятели и роднини. Приготвила бе и списък с наставления за Чарлз: уестърският чаен сервиз — за братовчедката Ема, севърският порцелан за младия Уилям и т.н.

Сега гледаше дългия плик в ръката си и извади от него един сгънат документ. Това беше завещанието ѝ, изпратено по нейно искане от мистър Хопкинсън. Вече го бе чела внимателно, но сега отново го преглеждаше, да си припомни някои неща. Документът бе кратък. На Елизабет Маршал — посмъртен дар от петдесет лири за вярната ѝ служба; на сестра си и първата си братовчедка завещаваше по петстотин лири и останалото оставяше на любимия си племенник Чарлз Риджуей.

Мисиз Хартър поклати няколко пъти глава. Чарлз ще бъде много богат, когато тя умре. Да, с нея се държеше като добро и мило момче. Винаги сърдечен, винаги нежен и постоянно я забавляваше с веселите си шеги.

Тя погледна часовника. Оставаха три минути до девет и половина. Е, добре, готова е. Беше спокойна, съвсем спокойна. Макар последното изречение да си го повтори няколко пъти, сърце го и биеше особено и неравномерно. Едва ли го съзнаваше, но напрегнатите ѝ нерви бяха опънати до краен предел.

Девет и половина. Радиото бе пуснато. Какво ли щеше да чуе? Познат глас, съобщаващ прогнозата за времето, или онзи далечен глас на мъжа, починал преди двадесет и пет години.

Не чу нито едното, нито другото. Долови познат шум, който знаеше добре, но който тази вечер я накара да почувствува как ледена ръка ляга върху сърцето ѝ. Шум пред входната врата.

След малко отново се повтори. Като че ледено студен вятър мина през стаята. Сега мисиз Хартър не се съмняваше в чувствата си. Тя се страхуваше. Това бе нещо повече от страх, това бе ужас.

През ума ѝ внезапно мина мисълта: „Двадесет и пет години са много време. За мен Патрик е чужд човек.“

Ужас! Обземаше я ужас.

Навън се чуваха тихи стъпки... тихи, несигурни стъпки. После вратата безшумно се отвори...

Мисиз Хартър залитна, олюля се, с очи, вперени в отворената врата. Нещо се плъзна между пръстите ѝ и падна в огъня.

Чу се сподавен вик, който замря в гърлото ѝ. На прага в полумрака се изправи позната фигура с кестенява брада, бакенбарди и старомодно викторианско палто.

„Патрик бе дошъл за нея!“

Сърцето ѝ подскочи от страх и спря. Тя се свлече безжизнена на пода.

Там я намери един час по-късно Елизъбет.

Веднага бе повикан доктор Мейнъл, а Чарлз Риджуей бързо бе призован от играта на бридж. Нищо не можеше да се направи. Нямаше човешко същество, което да бе в състояние да помогне на мисиз Хартър.

Едва два дни по-късно Елизъбет си спомни за бележката, дадена от господарката ѝ. Доктор Мейнъл я прочете с голям интерес и я показа на Чарлз Риджуей.

— Много странно съвпадение — забеляза той. — Леля ви е имала халюцинации и е чувала гласа на покойния си съпруг. Трябва така да се е напредила, че вълнението се е оказало фатално, а когато моментът е дошъл, тя е починала от шока.

— Самовнушение?

— Нещо подобно. Ще ви съобщя данните от аутопсията колкото може по-скоро, макар да съм убеден в резултата. При тези обстоятелства аутопсията е желателна, макар да е чиста формалност.

Чарлз кимна в знак, че е разбрал.

Предишната нощ, когато всички си бяха легнали, той бе извадил от задната страна на кутията на радиоапарата една жица, която стигаше до неговата спалня на горния етаж. Тъй като вечерта бе мразовита, бе помолил Елизъбет да запали огъня в стаята му и там бе изгорил изкуствена кестенява брада и бакенбарди. Няколкото одежди с викторианска кройка, принадлежащи на покойния му чичо, бе върнал обратно в миришещия на камфор сандък на тавана.

Смяташе, че е в пълна безопасност. Планът, който, макар и неоформен, за първи път се бе очертал в съзнанието му, когато доктор Мейнъл бе споменал, че леля му при добри грижи може да живее много години, чудесно бе успял. „Силен шок“ — бе казал доктор

Мейнъл. Чарлз, нежният младеж, любимецът на възрастни дами се усмихна.

Когато докторът си отиде, той машинално продължи заниманията си. Трябваше да се уредят някои подробности по погребението. Да се посрещнат на гарата роднини, идващи отдалеч. Един-двама щяха да останат да нощуват. Чарлз подготвяше всичко делово и систематично, а в същото време мислите му течаха.

„Добре изпипана работа“, бе обобщеният им смисъл. Никой, най-малко покойната му леля, не знаеше в какво затруднено положение бе изпаднал. Развлеченията му, внимателно укривани от света, бяха го докарали до положение, от което пред себе си виждаше само очертанията на затвора.

Ако до няколко месеца не намереше значителна сума, щеше да бъде разобличен и разорен. А сега всичко беше наред. Чарлз само се усмихна. Благодарение на, нека го наречем — „грубата шега“, в която нямаше нищо престъпно, той бе спасен. Сега беше много богат. Не се тревожеше ни най-малко, защото мисиз Хартър никога не бе скривала намеренията си.

Като потвърждение на мислите му прозвуча съобщението на Елизабет, която надникна в стаята да каже, че мистър Хопкинсън е дошъл и иска да го види.

— Най-сетне — помисли Чарлз, като едва подтисна желанието си да свирне, след което придаде на лицето си подходящо сериозно изражение и отиде в библиотеката. Поздрави изискания стар джентълмен, който повече от четвърт век бе юридически съветник на покойната мисиз Хартър.

След поканата на Чарлз адвокатът седна, покашля се сухо и навлезе в деловите въпроси.

— Не разбрах много добре писмото ви до мен, мистър Риджуей. Изглежда, вие считате, че завещанието на покойната мисиз Хартър се пази при нас?

Чарлз се втренчи в него.

— А нима не е... Чувал съм леля ми да твърди, че е у вас.

— О, точно така. То беше на съхранение при нас.

— Беше?

— Точно така. Мисиз Хартър миналата седмица ми писа с молба да ѝ изпратя документа.

Чарлз се разтревожи. Обзе го предчувствие за бъдещи неприятности.

— Без съмнение то ще се окаже някъде из книгата ѝ — продължи спокойно адвокатът.

Чарлз не отговори. Страхуваше се да си отвори устата. Вече бе прегледал съвсем подробно документите на мисиз Хартър; достатъчно добре, за да е напълно сигурен, че между тях няма никакво завещание. Минута-две по-късно, вече успял да се овладее, обясни това на адвоката. Собственият му глас му звучеше неестествено и имаше усещането, че по гърба му се стича струйка студена вода.

— Прегледал ли е някой личните ѝ вещи?

Чарлз отговори, че Елизабет, прислужничката ѝ, го е сторила. Мистър Хопкинсън пожела да я извикат. Мрачна и строга, тя дойде, без да се бави, и отговори на зададените ѝ въпроси.

Прегледала бе всички дрехи и вещи. Беше абсолютно сигурна, че между тях не е имало никакъв юридически документ, подобен на завещание. Тя имала представа как изглежда едно завещание — бедната ѝ господарка го държала в ръцете си сутринта, преди да почине.

— Сигурна ли сте? — остро попита адвокатът.

— Да, сър. Тя сама каза какво е това. И ме накара да приема петдесет лири в банкноти. Завещанието бе в дълъг син плик.

— Точно така — потвърди мистър Хопкинсън.

— Сега започвам да разбирам — продължи Елизабет, — същият син плик лежеше на тази маса сутринта след... но празен. Оставих го на писалището.

— Спомням си, че го виждах там — потвърди Чарлз.

Той стана и отиде до бюрото. Минута-две след това се върна, като носеше в ръка плик, който подаде на мистър Хопкинсън. Той го огледа и кимна.

— Този е пликът, в който изпратих завещанието миналия вторник.

И двамата мъже погледаха Елизабет строго.

— Има ли още нещо, сър? — попита тя на свой ред.

— Засега не, благодаря ви.

Елизабет се отправи към вратата.

— Един момент — обади се адвокатът, — беше ли запален огън същата вечер?

— Да, сър, там винаги гори огън.

— Благодаря, това е достатъчно.

Елиъбет излезе. Чарлз се облегна на масата, за да успокои треперещата си ръка.

— Какво ще кажете? Какво мислите?

Мистър Хопкинсън разтърси глава.

— Да се надяваме, че завещанието може да се намери. Иначе...

— А ако не се намери?

— Страхувам се, че остава само един възможен извод. Леля ви е поискала завещанието, за да го унищожи. Понеже не е желала Елиъбет да загуби, дала ѝ е нейната част от завещанието в наличност.

— Но защо? — яростно извика Чарлз. — Защо?

Мистър Хопкинсън се покашля. Сухо.

— Не сте ли имали... несъгласия с леля ви, мистър Риджуей? — промърмори той.

Чарлз изпъшка.

— Не, разбира се — възкликна той искрено. — До последния момент бяхме в най-нежни отношения.

— А! — забеляза мистър Хопкинсън, без да го гледа.

Чарлз с ужас осъзна, че адвокатът не му вярва. Един бог знае какво може да е чул този сух стар тип! Слухове за забавленията на Чарлз може да са стигнали до него. Нищо по-естествено от това, той да е предположил, че тези слухове са достигнали и до мисиз Хартър и че леля и племенник са се скарали по този повод.

Но в действителност не беше така! Чарлз бе пред един от най-горчивите моменти в живота си. Винаги вярваха на лъжите му. Сега, когато казваше истината, му отказваха доверие. Каква ирония! Разбира се, че леля му не е изгорила завещанието. Разбира се...

Мисълта му внезапно спря. Каква картина бе видял той пред очите си? Възрастна жена, с ръка върху сърцето си и... и нещо, което се изплъзва... хартия... и пада върху нажежените въглени.

Лицето на Чарлз стана сивосинкаво. Чу собствения си глас да пита дрезгаво:

— Ако това завещание не се намери?

— Налице е все още предишното завещание на мисиз Хартър. С дата: септември 1920 година. Според него мисиз Хартър оставя всичко на племенницата си Мириъм Хартър, сега Мириъм Робинсън.

Какво казва старият глупак? Мириъм? С безличния ѝ съпруг и четирите ѝ хленчеши сополанковци? Цялото му майсторство — за Мириъм?

Телефонът извънтя остро до лакътя му. Той вдигна слушалката. Чу гласа на доктора, сърдечен и мил:

— Вие ли сте, Риджуей? Смятах, че бихте искали да узнаете. Току-що приключи аутопсията. Причината за смъртта — както очаквах. В действителност увреждането на сърцето е било далеч по-сериозно от това, което предполагах, докато тя бе жива. Дори при изключителни грижи нямаше да живее повече от два месеца. Смятах, че бихте искали да знаете. Може да ви утеша малко или много.

— Извинете — отговори Чарлз, — имате ли нещо против да повторите?

— Нямаше да живее повече от два месеца — повтори доктор Мейнъл по-високо. — Всяко зло за добро, нали знаете, скъпи приятелю...

Но Чарлз бе тракнал вече слушалката. Гласът на адвоката стигаше до него слаб, сякаш идваше от голямо разстояние.

— Боже мили, мистър Риджуей, зле ли ви е?

Да бъдат проклети всички! Адвокатът със самодоволната си физиономия. Това старо магаре — Мейнъл. Никаква надежда занапред — само сянката на затворническата стена.

Имаше чувството, че Съдбата си е поиграла с него — поиграла си бе като котка с мишка. И сега сигурно се смее...

ЗАГАДКАТА НА СИНЯТА ВАЗА

Джек Харингтън разочаровано огледа резултата от удара си по най-далечната цел. Застанал до топката, той премери на око разстоянието до началната позиция. На лицето му ясно бе изписано възмущение и огорчение от това, което виждаше. С въздишка протегна стика си, размаха го ожесточено два пъти, като направи на пух и прах първо едно глухарче, после снопче трева, и едва тогава улучи топката.

Трудно е, когато си на двадесет и четири години и единствената цел в живота ти е да сведеш до минимум несполучливите си удари при голфа, да си принуден да отделяш време и внимание и на задачата да си печелиш хляба. От седем дни в седмицата пет и половина прекарваше затворен в една махагонова гробница в града. В събота следобед и в неделя той с религиозен фанатизъм се отдаваше на истинския смисъл на живота си; от престараване дори бе наел стая в малък хотел край игрищата в Стъртън хиит и всеки ден ставаше в шест, за да се упражнява един час, преди да хване влака в 8:46.

Единственият недостатък на тази програма беше, че в този ранен утринен час Джек не бе в състояние да изпълни нито един успешен удар. Несполучливите удари следваха един подир друг. Топката припкахе весело по тревата и най-малко четири предварителни удара бяха необходими за едно попадение.

Джек въздъхна, сграбчи отново стика си и повтори наум магическите думи: „Пълен замах с лявата ръка, без да вдигаш поглед!“

Замахна и се спря като вкаменен — пронизителен вик разцепи тишината на лятната утрин.

— Убийство! Помощ! Убийство!

Гласът бе на жена и накрая замря в късо задавено ридание.

Джек захвърли стика на земята и се спусна по посока на вика.

Бе долетял съвсем отблизо. Тази част на игрището беше едно съвсем пусто поле и наоколо имаше само няколко къщи. Всъщност в съседство имаше една единствена живописна малка вила, която му бе направила впечатление със старинното си изящество. Джек се затича

към нея. Тя бе скрита зад обрасла с пирен стръмнина, но той я заобиколи и след по-малко от минута застана до ниската заключена портичка.

В градината стоеше едно момиче и в първия момент Джек реши, че то бе извикало за помощ. Но бързо промени мнението си.

В ръката си момичето държеше малка кошница, до половината пълна с бурени, и очевидно току-що се изправяше, след като бе оплевило широка леха с теменуги. Очите на момичето, както забеляза Джек, приличаха на теменуги, бяха като кадифе меки и тъмни, а цветът им — по-скоро теменужен, отколкото син. То цялото бе като теменужка в правата си, ленена, морава дреха.

Момичето гледаше Джек с изражение, което бе смесица от раздразнение и учудване.

— Извинете ме — каза младият мъж, — вие ли извикахте преди малко?

— Аз ли? Не, разбира се!

Изненадата на момичето беше толкова искрена, че Джек се сконфузи. То говореше с много мек и приятен глас, с едва доловим чужд акцент.

— Но вие не може да не сте чули? — възкликна той. — Викът дойде някъде оттук.

Момичето го погледна втренчено.

— Не съм чула абсолютно нищо.

На свой ред Джек го погледна втренчено. За нищо на света не можеше да повярва, че може да не е чуло отчаяния зов за помощ. Въпреки това спокойствието му бе така очевидно, че той не можеше да допусне, че лъже.

— Дойде съвсем отблизо — настояваше Джек.

Сега вече момичето го загледа подозрително.

— И какво чухте? — попита то.

— Убийство — помощ! Убийство!

— Убийство — помощ! Убийство! — повтори момичето. — Сигурно някой ви играе номер, мосьо. Кой може да бъде убит тук?

Джек се огледа със смътното желание да открие някой труп на градинската пътека. Все още бе напълно сигурен, че викът, който бе чул, бе действителен, а не плод на въображението му. Вдигна поглед

към прозорците на вилата. Всичко изглеждаше съвършено тихо и спокойно.

— Искате ли да претърсите къщата? — сухо попита момичето.

То бе така очебийно скептично, че Джек още повече се обърка. Тръгна да си върви.

— Прощавайте — извини се той. — Трябва да е дошъл от горе, от гората.

Вдигна кепето си за сбогом и докато се отдалечаваше, хвърли поглед назад през рамото си и видя, че момичето спокойно се бе навело над бурените.

Известно време той скита из гората, но не откри нищо, по което да разбере, че се е случило нещо необикновено. И все пак бе повече от сигурен, че наистина бе чул вик. Накрая изостави издирванията си и се върна в хотела да изяде набързо закуската си и да хване влака в 8:46, както обикновено в последната секунда. Когато седна в купето, започна да го гризе съвестта. Не беше ли длъжен да съобщи веднага в полицията какво бе чул? Причината да не го направи бе единствено недоверието на теменуженото момиче. Очевидно то го заподозря, че си измисля — може би в полицията щяха да кажат същото. Беше ли напълно сигурен, че е чул вика?

Вече не беше чак толкова убеден както в началото. Винаги е така, когато човек се опитва да възстанови отминало усещане. Дали беше далечен крясък на птица, който той бе взел за женски глас?

Ядосано отхвърли мисълта за такава възможност. Това бе глас на жена и той го чу. Спомни си, че преди да бе чул гласа, си бе погледнал часовника. Трябваше да е било някъде около седем и двадесет и пет. Това можеше да бъде полезен за полицията факт, ако... ако се разкриеше нещо.

Като се прибираше същата вечер, той внимателно, прелисти вечерните вестници, нетърпелив да види дали не се споменава нещо за убийство. Нямаше нищо и той не знаеше дали да се чувства облекчен или разочарован.

Сутринта на следващия ден бе влажно, толкова влажно, че ентузиазмът и на най-запалените играчи на голф би се разкиснал. Джек стана от леглото в последната минута, изгълта закуската и тичешком се качи на влака и нетърпеливо прегледа вестниците. Все още нямаше и

дума за каквото и да е ужасно разкритие. Не се споменаваха нищо и във вечерните вестници.

„Странно — каза си Джек, — но фактът си е факт. Вероятно някакви проклети момчети са си играли в гората.“

На следващия ден той излезе рано сутринта. Минавайки покрай къщата, с крайчеца на окото си видя, че момичето отново плеви в градината. Очевидно това бе любимото му занимание. Джек удари топката особено успешно и се надяваше, че девойката го е забелязала. Щом сложи топката на площадката за следващия удар, погледна часовника си.

— Точно седем и двадесет и пет — измърмори си той. — Питам се дали...

Думите застинаха на устата му. Зад гърба му се разнесе същият вик, който така го бе поразил преди. Глас на жена в пълно отчаяние.

— Убийство — помощ! Убийство!

Джек се затича. Момичето-теменуга стоеше до вратата. То изглеждаше стреснато и Джек извика победоносно:

— Този път не може да не сте чули.

Очите на момичето бяха разширени от някакво чувство, което той не можа да разгадае, но забеляза, че то се дръпна назад, щом той приближи, и дори погледна към къщата като че възнамеряваше да изтича там и да се скрие.

Момичето поклати глава, втренчило в него очи.

— Нищо не съм чула — отговори то учудено.

Сякаш го удари между очите. Искреността му бе толкова явна, че Джек не можеше да не му повярва. И все пак не можеше да си го е въобразил... не можеше... не можеше... Чу момичето да му говори кротко, почти със съчувствие.

— Да не би да сте преживели някакво психическо сътресение?

В един миг Джек си обясни уплашения поглед на момичето и защо се бе дръпнало назад. Явно смяташе, че той има халюцинации.

И тогава като че студен душ го обля при мисълта: а дали момичето не бе право? Дали нямаше халюцинации? Обзет от ужас, той се обърна и си тръгна с неуверени стъпки, без да пророни дума. Момичето го проследи с поглед, поклати глава и отново се наведе над плевелите.

Джек се постара сам да се разубеди: „Ако чуя отново това проклето нещо пак в седем и двадесет и пет, ясно е, че имам някакви халюцинации, но сигурно няма да го чуя.“

Целия ден беше нервен и си легна рано, решен да подложи на проверка този въпрос на следващата сутрин.

Както става обикновено в такива случаи, той не можа да заспи до полунощ и накрая се успа. Бе седем и двайсет, когато се измъкна от хотела и се затича към игрището за голф. Разбра, че няма да успее да стигне фаталното място в седем и двадесет и пет, но ако гласът наистина бе халюцинация, трябваше да го чуе където и да се намираше. Продължаваше да тича, без да откъсва поглед от стрелките на часовника си.

Седем и двадесет и пет. В далечината проехтя викът на жена. Думите не се разбираха, но той бе уверен, че това е същият вик, който и преди бе чул и че идваше от същото място, някъде около вилата.

Странно наистина, но този факт го успокои. В края на краищата може и да е шега. Изглежда невероятно, но и самото момиче може да му погажда някой номер. Той решително изправи рамене и извади стика от торбата за голф. Щеше да цели няколко дупки близо до къщата.

Както обикновено момичето бе в градината и гледаше към него. Джек вдигна шапка за поздрав и каза твърде смутен „добро утро“. Момичето, поне така му се видя, тази сутрин бе по-хубаво от всякога.

— Чудесен ден, нали? — извика весело Джек, проклинайки баналността на забележката.

— Да, наистина чудесен ден.

— Благоприятен е за градината, предполагам?

Момичето се усмихна леко, при което на страните му се бразуваха две трапчинки.

— За съжаление, не! За моите цветя е нужен дъжд. Вижте, всичките са изсъхнали.

Джек прие поканата, която момичето му отправи с ръка, приближи се до ниския жив плет, който отделяше градината от поляната, и надникна над него.

— Изглеждат съвсем добре — забеляза той притеснен от леко съжалителния поглед, който момичето му хвърли, докато той говореше.

— Слънцето обаче е благоприятно, не смятате ли? — попита то.
— Защото човек винаги може да полее цветята. А слънцето дава сила и поправя здравето. Господинът, виждам, днес е по-добре.

Утешителният тон много ядоса Джек. „По дяволите — каза си той. — Предполагам, че се опитва да ме лекува чрез внушение.“

— Абсолютно нищо ми няма — раздразнено отговори той.

— Много добре тогава — побърза да каже момичето.

Джек имаше неприятното чувство, че тя не му вярва.

Той се прицели в още няколко дупки и бързо се върна да закуси. Докато се хранеше, усети, и то не за първи път, настойчивия поглед на мъжа от съседната маса. Той беше човек на средна възраст, с мъжествено, внушително лице. Имаше малка тъмна брада и пронизващи сиви очи, държеше се естествено и уверено и това явно говореше, че е измежду по-високопоставените хора с професия. Джек знаеше, че се казва Левингтън; бе дочувал за широката му известност като лекар, но тъй като не беше чест посетител на Харлистриит, името не му говореше почти нищо.

Тази сутрин обаче той много силно усещаше безмълвното наблюдение, на което бе подложен, и това малко го уплаши. Нима тайната му бе изписана така ясно на лицето, че всички я виждат? Нима този човек с професионалния си усет бе разбрал, че има нещо не в ред в скритото от очите сиво вещество на мозъка му?

Джек потръпна при тази мисъл. Беше ли вярно? Нима наистина полудяваше? Халюцинация ли бе всичко това или някаква голяма шега?

Изведнъж му дойде наум много лесен начин да го провери. Досега бе ходил сам на игрището. Да речем, че с него дойдеше и някой друг? Тогава едно от следните три неща трябваше да се случи: гласът да не се появи; и двамата да го чуят; или... само той да го чуе.

Същата вечер пристъпи към изпълнение на плана си. Искаше да вземе със себе си Левингтън. Лесно завързаха разговор — възрастният мъж сякаш бе чакал само удобен случай. Стана ясно, че по една или друга причина Джек отдавна го интересува. Никак не бе трудно младежът естествено и леко да предложи да поиграят преди закуска. Уговориха се за следващата сутрин.

Излезнаха малко преди седем. Денят бе чудесен: тих и безоблачен, но не твърде горещ. Докторът играеше добре, а Джек

отвратително. Цялото му съзнание бе насочено към приближаването на решителния момент. Непрестанно поглеждаше тайно часовника си. Към седем и двадесет бяха стигнали до седмата площадка, между нея и дупката се намираще вилата. Когато минаха оттам, момичето както обикновено бе в градината. То не вдигна поглед към тях.

Двете топки лежаха на тревата, топката на Джек — близо до дупката, а тази на доктора — малко по-нататък.

— Длъжен съм да вкарам — забеляза Левингтън. — Предполагам, че ще вкарам.

Той се наведе, преценявайки посоката, в която да удари. Джек стоеше неподвижен, с очи приковани в часовника. Беше точно седем и двадесет и пет.

Топката се търколи бързо по тревата, спря на ръба на дупката, поклати се леко и — хлътна вътре.

— Добър удар — каза Джек. Гласът му бе дрезгав и като че не бе неговия. Той отмести ръчния си часовник по-нагоре на ръката си с въздишка на облекчение. Нищо не се бе случило. Магията бе развалена.

— Имате ли нещо против да почакате за минута? — попита той. — Бих искал да изпуша една лула.

Спряха за малко край осмата площадка. Джек напълни и запали лулата си; въпреки усилията му пръстите му леко трепереха. Като че огромна тежест се бе смъкнала от плещите му.

— Боже, какъв хубав ден — забеляза той щастливо, загледан в панорамата пред себе си. — Хайде, Левингтън, ваш ред е.

Точно в мига, когато докторът удари, се разнесе гласът. Пронизителен, ужасяващ женски писък:

— Убийство — помощ! Убийство!

Лулата падна от безсилните ръце на Джек, когато той се обърна по посока на звука, а после се втренчи със затаен дъх в спътника си.

Левингтън гледаше надолу, засенчил очите си с ръка.

— Успешно, макар че едва не закачи препятствието.

Той не бе чул нищо.

Всичко се завъртя около Джек. Той направи една-две крачки, като силно се олюляваше. Когато дойде на себе си, лежеше на тревата, а Левингтън се бе навел над него.

— Хайде, успокойте се сега, успокойте се.

— Какво направих?

— Припаднахте, млади момко — или поне много добре се опитахте да го сторите.

— Боже мой! — изпъшка Джек.

— Какво ви стана? Нещо на главата ли?

— Ще ви кажа след минута, но първо бих искал да ви попитам нещо.

Докторът запали лулата си и се настани на насипа.

— Питайте, каквото искате — каза той успокояващо.

— Вие ме наблюдавате през последните няколко дена. Защо?

— Странен въпрос. И котката гледа царя.

— Не ме заблуждавайте. Искам да знам сериозно. Защо? Това е от жизнено значение за мен.

Лицето на Левингтън стана сериозно.

— Ще ви отговоря съвсем честно. Видях във вас признаци на голямо вътрешно напрежение и ми беше интересно да разбере какво е породило това напрежение.

— Мога да ви кажа веднага — отговори Джек с горчивина. — Полудявам.

Той драматично замълча, но изявлението му, изглежда, не събуди интерес и смайване, каквото очакваше и затова повтори.

— Казвам ви, полудявам!

— Много интересно — промърмори Левингтън. — Много интересно наистина.

Джек се възмути.

— Предполагам, че това е всичко, което можете да кажете. Вие лекарите сте дяволски безсърдечни.

— Хайде, хайде, млади приятелю, говорите напосоки. Да започнем с това, че макар да имам диплома, не практикувам. По-точно, не лекувам — не лекувам тялото, това е.

Джек го загледа с интерес.

— А съзнанието ли?

— Да, в известен смисъл. В действителност съм доктор на душата.

— О!

— Долавям пренебрежението в гласа ви и въпреки това налага се да използваме някаква дума, за да обозначим основния елемент, който

може да бъде разграничен и съществува независимо от плътската си обвивка — тялото. Знаете ли, че трябва да постигнете разбирателство с душата, млади човече: това не е просто религиозен термин, измислен от свещениците. Е, добре, да го наречем ум или „подсъзнателно аз“, или каквато дума предпочитате. Сега се засягате от тона ми, но мога да ви уверя, че наистина силно впечатление ми направи интересният факт, че толкова уравновесен и свършено нормален младеж като вас страда от халюцинации.

— Наистина не съм с ума си. Съвсем съм се побъркал.

— Ще ми простите откровеността, но не вярвам.

— Имам халюцинации.

— След вечеря ли?

— Не, сутрин.

— Не е възможно — заяви докторът и отново запали изгасналата си лула.

— Казвам ви, че чувам неща, които никой друг не чува.

— Един човек от хиляда може да види спътниците на Юпитер. Това, че другите деветстотин деветдесет и девет не ги виждат, не е причина да се съмняваме в съществуването на тези спътници и сигурно не е причина този един да бъде обявен за душевно болен.

— Спътниците на Юпитер са доказан научен факт.

— Съвсем възможно е халюцинациите днес-утре да станат доказани научни факти.

Несъзнателно Джек се повлия от реалистичното мислене на Левингтън. Той се почувствува крайно успокоен и ободрен. Докторът се вглежда внимателно в него минута-две и кимна.

— Така вече е по-добре — каза той. — Бедата при вас младите е следната: толкова сте уверени, че нищо друго не съществува извън собствената ви философия, че щом се случи нещо, което да разколебае вашето убеждение, изпадате в тревога. Нека чуем причините, поради които смятате, че полудявате, и тогава ще решим дали да ви турим под ключ, или не.

Джек описа цялата поредица от случки, колкото се може по-достоверно.

— Това, което не мога да разбера — завърши той, — е защо тази сутрин викът прозвуча в седем и половина, пет минути по-късно.

Левингтън помисли една-две минути.

— Колко показва вашият часовник? — попита той.

— Осем без четвърт — отвърна Джек, след като погледна.

— В такъв случай всичко е съвсем просто. Моят показва осем без двацет. Вашият часовник избързва с пет минути. Това е много съществен пункт за мен. Всъщност е без значение.

— В какъв смисъл?

На Джек започна да му става интересно.

— Най-правдоподобното обяснение е, че първата сутрин наистина сте чули някакъв подобен вик — било то шега, или не. Следните дни сте си внушили да го чуете точно по същото време.

— Сигурен съм, че не съм.

— Несъзнателно, разбира се; подсъзнанието ни устройва понякога странни шеги. Но, така или иначе, това обяснение не е убедително. Ако в случая се касае за внушение, би трябвало да чуете вика в седем и двадесет и пет по вашия часовник и никога нямаше да го чуете, когато времето според вас е минало.

— Тогава какво?

— Но то е очевидно. Викът за помощ има съвсем определено място във времето и пространството. Мястото е околността на тази вила, а времето е седем и двадесет и пет.

— Да, но защо аз съм единственият, който го чува? Не вярвам в духове, в разните истории за призраци, за привидения, които говорят, и така нататък. Защо точно аз ще съм единственият, който го чува?

— А! Засега това не можем да кажем. Интересно е, че повечето от най-добрите медиуми са всепризнати скептици. Хората, които се интересуват от окултни явления, не са тези, които стават свидетели на такива явления. Някои хора виждат и чуват неща, които другите не могат да чуят и видят — защо, не знаем; в деветдесет на сто от случаите самите те не желаят да ги виждат или чуват и са сигурни, че халюцинират — точно като вас. Както беше с електричеството. Някои вещества са добри проводници и дълго време не можеше да се обясни защо, а трябваше да се задоволим с факта. В днешно време знаем защо. Някой ден без съмнение ще знаем защо вие чувате това нещо, а аз и момичето — не. Всичко се ръководи от законите в природата, свръхестествено не съществува. Откриването на законите, ръководещи така наречените психични явления, ще бъде наистина трудна работа.

— Но аз какво да правя? — попита Джек. Левингтън се подсмихна.

— Виждам, че сте практичен. Добре, мой млади приятелю, ще закусите и ще отидете в града, без да тревожите вече главата си с неща, които не разбирате. Аз от своя страна ще пообиколя наоколо да видя какво мога да науча за вилата там отзад. Ето къде е центърът на загадката, убеден съм.

Джек се изправи.

— Добре, сър. Аз съм готов, не...

— Да?

Джек се изчерви притеснен.

— Сигурен съм, че момичето е наред — измънка той.

Левингтън изглеждаше развеселен.

— Не ми казахте, че е хубава! Добре, горе главата. Мисля, че историята е започнала, преди, тя да дойде да живее тук.

Джек се прибра тази вечер, направо казано, болен от любопитство. Сега той сляпо вярваше на Левингтън. Докторът бе приел нещата така естествено и спокойно, че бе повлиял на Джек.

Когато слезе долу за вечеря, завари новия си приятел да го чака във фойайето. Докторът предложи да вечерят заедно на една маса.

— Някакви новини, сър? — попита Джек нетърпеливо.

— Събрах всички данни за историята на Хидър котидж. Първоначално там са живели възрастен градинар и жена му. Старецът умрял и жената заминала при дъщеря си. Къщата станала собственост на някакъв предприемач, който я модернизирал много успешно и я продал на човек от града, който я използвал за седмичната си почивка. Около година по-късно той я продава на някое си семейство Търнър. От всичко, което чух, схванах, че трябва да са били странни хора. Той — англичанин, а тя по всеобщо предположение имала и руска кръв и била много красива, с екзотична хубост жена. Живеели много скромно, с никого не се срещали и почти не излизали вън от градината на къщата. Между тукашните хора се носи слух, че се страхували от нещо — но не мисля, че трябва да се вярва на това.

Една ранна утрин внезапно заминали и не се върнали повече. Посредниците получили от мистър Търнър писмо, писано от Лондон, в което той нареждал вилата да се продаде колкото се може по-скоро. Мебелите били разпродадени, а самата къща купил някой си мистър

Моливърър. В нея той живял само две седмици и после обявил, че я дава под наем мебелирана. Хората, които сега я обитават, са — болен от туберкулоза професор французин и дъщеря му. Те са там само от десет дена.

Джек изслуша всичко мълчаливо.

— Не виждам какво ще ни помогне всичко това — продума той най-накрая. — А вие?

— Ще ми се да знам нещо повече за Търнърови — каза тихо Левингтън. — Спомнете си, че те са заминали рано сутринта и всъщност никой не ги е видял да тръгват. Мистър Търнър са го срещали, но не мога да открия никой, който да е виждал мисиз Търнър.

Джек побледня.

— Не може да бъде... Да не искате да кажете, че...

— Не се вълнувайте, младежо. Влиянието на човек пред прага на смъртта, и то насилствена смърт, върху заобикалящата го среда е много силно. Околните предмети биха могли да погълнат това влияние и да го излъчват периодически към подходящ за възприемане приемател — в този случай вие.

— Но защо аз? — възнегодува Джек.

— Вие считате тази сила интелигентна и целенасочена, а не сляпа и механична. Аз самият не вярвам в свързани със земята духове, обитаващи някое място с определена цел. Но едно нещо съм виждал многократно, отново и отново, докато накрая се уверих, че не е чисто съвпадение, а своето рода вървене пипнешком към правдата... едно подземно движение на слепи сили, действащи постоянно в тази посока...

Той се отърси като че отхвърли някаква идея-фикс, която го бе завладяла, и се обърна към Джек с обичайната си усмивка.

— Нека оставим поне засега тази тема — предложи той.

Джек с готовност се съгласи, но никак не му бе лесно да престане да мисли за това.

В края на седмицата той енергично се зае сам да направи разследване, но не успя да разкрие кой знае колко повече от доктора. Окончателно бе изоставил играта на голф преди закуска.

Следващата брънка във веригата се появи от най-неочакван източник. Когато се прибра един ден от работа, му съобщиха, че го чака млада жена. За огромна негова изненада оказа се, че това е

момичето от градината — теменуженото момиче, както я наричаше винаги в мислите си. То бе много нервно и смутено.

— Ще ми простите, мосьо, че идвам да ви търся така. Но има нещо, което искам да ви кажа... аз...

Момичето се огледа несигурно.

— Елате тук — веднага се отзова Джек и я заведе в безлюдната дамска дневна на хотела — мрачно помещение в червен плюш.

— Седнете, мис... мис...

— Маршб, мосьо, Фелиз Маршб.

— Седнете, мадмоазел Маршб, и ми разкажете всичко.

Фелиз послушно седна. Днес бе с тъмнозелени дрехи и красотата и очарованието на дребното ѝ лице се открояваха повече от всеки друг път. Сърцето на Джек заби по-бързо, когато седна до нея.

— Ето какво — започна Фелиз. — Живеем тук отскоро и от самото начало чухме, че в къщата — нашата така приятна малка къща — има духове. Никакъв прислужник не се задържа. За мен това няма много голямо значение, справям се с домакинството и мога да готвя.

„Ангел — помисли си увлеченият млад човек. — Тя е прекрасна.“ Но външно поддържаше престорено делови израз.

— Смятах, че всички тези приказки за духове са глупост — до преди четири дена. Мосьо, в продължение на четири нощи сънувам едно и също нещо. Една дама — красива, висока и руса. В ръцете си държи синя порцеланова ваза. Тя е опечалена, много опечалена и непрекъснато ми подава вазата, като че ме умолява да направя нещо с нея. Но уви! Тя не може да говори и аз... аз не знам какво иска. Това сънувах първите две нощи, но на третата стана нещо повече. Тя изчезна със синята ваза и изведнъж я чух да вика — знаех, че е нейният глас, разбирате, нали... и, о! Мосьо, думите бяха същите, за които ме питахте онази сутрин. „Убийство — помощ! Убийство!“ Събудих се от ужас. Казах си — това е кошмар, случайно чух тези думи. Но миналата нощ сънят се повтори. Мосьо, какво е това? Вие също сте го чули. Какво ще правим?

По лицето на Фелиз бе изписан страх. Тя бе вкопчила една в друга малките си ръце и не отделяше умолителен поглед от Джек. Той се преструваше на спокоен.

— Всичко е наред, мадмоазел Маршо. Не бива да се тревожите. Ще ви кажа какво бих искал да направите, ако нямате нищо против. Да

повторите цялата тази история пред един мой приятел, който живее тук, доктор Левингтън.

Фелиз му даде да разбере, че няма нищо против, и Джек отиде да търси Левингтън. След няколко минути се върна с него.

Левингтън се взря изпитателно в момичето, докато слушаше бързото представяне на Джек. С няколко окуражителни думи той успокои момичето и внимателно изслуша разказа му.

— Много интересно — рече той, след като тя свърши. — Каза ли сте това на баща си?

Фелиз поклати глава.

— Не бих искала да го тревожа. Все още е много болен. — Очите й се напълниха със сълзи. — Предпазвам го от всичко, което може да го развълнува или разстрои.

— Разбирам — меко се съгласи Левингтън. — Радвам се, че дойдохте при нас, мадмоазел Маршо. Джек Харингтън, както знаете, преживя нещо подобно. Сега вече, струва ми се, попаднахме на следа. Не се ли сещате за още нещо?

Фелиз трепна.

— О, разбира се! Колко съм глупава. Това е най-важното в цялата история. Вижте, мосьо, какво намерих в дъното на един от шкафовете.

Тя му подаде зацапан рисувателен лист, на който грубо с водни бои бе нарисувана жена. Картината бе лоша, но вероятно приликата бе голяма.

Представляваше висока, руса жена, в чието лице имаше нещо неуловимо неанглийско. Стоеше до маса, на която имаше синя порцеланова ваза.

— Открих го едва тази сутрин — обясни Фелиз. — Господин докторе, това е лицето на жената, която видях насън, и вазата е същата.

— Удивително — забеляза Левингтън. — Очевидно ключът на мистерията е в синята ваза. Прилича ми на китайска, вероятно е стара. По нея като че ли има някакви странни шарки.

— Китайска е — заяви Джек. — Виждам съм абсолютно същата в сбирката на чичо ми — той е голям колекционер на китайски порцелан, и си спомням, че забелязах скоро точно същата ваза.

— Китайска ваза — промълви Левингтън. В продължение на минута-две той потъна в размисъл, после внезапно вдигна глава, а в

очите му блестеше особена светлина. — Харингтън, откога чичо ви има тази ваза?

— От колко време ли? Не зная.

— Помислете! Наскоро ли я купи?

— Не знам... о, да. Мисля, че беше скоро, сега се сецям. Самият аз не се интересувам твърде от порцелан, но си спомням, че ми показа „последните си придобивки“ и вазата бе една от тях.

— Преди около два месеца ли? Семейство Търнър са напуснали Хедър котидж точно преди два месеца.

— Да, мисля, че тогава.

— Чичо ви посещава ли понякога разпродажби в провинцията?

— Той непрекъснато е в гонитба на разпродажби.

— В такъв случай нашето предположение, че може да е купил точно този порцеланов съд от разпродажбата на вещите на Търнър, не е невъзможно. Странно съвпадение или може би това е, което нарекох сляпа справедливост. Харингтън, трябва веднага да разберете от чичо си откъде е купил вазата.

Лицето на Джек посърна.

— Боя се, че е невъзможно. Чичо Джордж е в Европа. Не зная дори къде да му пиша.

— Колко време ще отсъства?

— Три седмици или поне месец.

Настана тишина. Фелиз седеше и с тревога местеше поглед от единия мъж към другия.

— Нищо ли не може да се направи? — попита тя боязливо.

— Нещо все пак може да се направи — обади се Левингтън и в гласа му се долавяше сподадено вълнение. — Може да е необикновено, но вярвам, че ще има успех. Харингтън, трябва да вземете тази ваза. Донесете я тук и ако мадмоазел разреши, ще прекараме една нощ в Хедър котидж заедно с вазата.

Джек усети, че го полазват неприятни тръпки.

— Какво мислите, че ще излезе от това? — попита той разтревожен.

— Нямам никаква представа; честно казано, вярвам, че загадката ще бъде разрешена и духът ще се успокои. Твърде възможно е вазата да има двойно дъно и нещо да е скрито вътре. Ако не се случи нищо, ще трябва да използваме собствената си изобретателност.

Фелиз плесна с ръце.

— Това е чудесно хрумване — възкликна тя. Очите ѝ горяха ентузиазирано.

Джек далеч не се чувствуваше толкова въодушевен. В действителност самата мисъл за такова нещо го караше да изпада в страхотна паника, но за нищо на света не би го признал пред Фелиз. Докторът се държеше така, сякаш нямаше нищо по-естествено от предложението му.

— Кога можете да вземете вазата? — обърна се Фелиз към Джек.

— Утре — неохотно отвърна младежът.

Все пак тази работа трябваше да се доведе докрай. Иначе нямаше да може да се отърве от спомена за смразяващия кръвта вик за помощ, който го спохождаше всяка сутрин.

На следващата вечер отиде в дома на чичо си да вземе въпросната ваза; когато я видя, веднага се убеди, че това е същият съд, който бе нарисувал на скицата с водни бои. Колкото и да я разглеждаше обаче, не можа да открие в нея каквото и да било скривалище.

Когато двамата с Левингтън пристигнаха пред Хедър котидж, бе единадесет часът. Фелиз ги чакаше и преди още да успеят да почукат, отвори вратата.

— Влезте — прошепна тя. — Баща ми спи горе и не бива да го будим. Ще ви направя кафе.

Тя ги въведе в малка уютна дневна. В камината имаше спиртник, на който им свари ароматно кафе.

Тогава Джек разви вазата от купчината хартии. Фелиз ахна, когато погледът ѝ се спря върху съда.

— Да, да — възкликна тя оживено. — Тази е, бих я познала винаги.

Междувременно Левингтън правеше своите приготовления. Премести всички дреболии от една малка масичка и я сложи в центъра на стаята. После взе от Джек синята ваза и я постави в средата на масичката.

— Сега — обяви той — сме готови. — Изгасете светлината и нека седнем на тъмно около масата.

Останалите се подчиниха. Гласът на Левингтън се разнесе в тишината.

— Не мислите за нищо определено. Не напрягайте ума си. Възможно е някой от нас да е медиум. Ако е така, той ще изпадне в транс. И запомнете, няма нищо страшно. Изгонете страха от сърцата си и се отпуснете, отпуснете се...

Гласът му заглъхна и настъпи тишина. С всяка изминала минута тишината като че ли ставаше все по-напрегната. Лесно му беше на Левингтън да каже: „Изгонете страха.“ Джек изпитваше не страх, а направо паника. Бе почти сигурен, че и Фелиз изпитваше същото. Чу я да прошепва ненадейно със страх в гласа:

— Нещо ужасно ще се случи. Чувствувам го.

— Изгонете страха! — повтори Левингтън. — Не се съпротивлявайте на влиянието.

Тъмнината като че ставаше по-наситена, а тишината — по-осезаема. И все повече се засилваше това смътно усещане на заплахата.

Джек усети, че се задавя..., че се задушаваше... злокобното нещо бе съвсем близо...

В следващия миг напрежението отслабна. Той сякаш се понесе надолу... и все по-надолу... очите му се затвориха... покой... мрак.

Джек леко се раздвижи. Главата му тежеше... тежеше като олово. Къде се намираше?

Грееше слънце... наоколо птички... Лежеше с поглед, отправен нагоре към небето.

После си спомни всичко. Бдението. Малката стая. Фелиз и доктора. Какво се бе случило?

Седна. Главата му неприятно туптеше. После се огледа наоколо. Намираше се в малката горичка недалеч от вилата. Не се виждаше жива душа наблизко. Извади часовника си. За негова изненада той показваше дванадесет и тридесет.

Джек с мъка се изправи и се затича колкото му позволяваха силите по посока на вилата. Трябва да са се уплашили, че не е могъл да излезе от трансa, и са го изнесли на чист въздух.

Стигна до къщата и силно похлопа на вратата. Отговор не последва, а и нямаше никакви признаци на живот наоколо. Сигурно са отишли да търсят помощ. Или... Джек усети как го обзема смътен страх. Какво се бе случило миналата нощ?

Отиде до хотела си колкото можеше по-бързо. Тъкмо се канеше да попита нещо на гишетa, когато силно смущаване в ребрата една не

го повали. Той се извърна възмутен и съзря белокос възрастен джентълмен, който весело му се смееше насреща.

— Не ме очакваше, момчето ми. Не ме очакваше, а? — каза белокосият човек.

— О, чичо Джордж, мислех, че си на много мили оттук — някъде из Италия.

— Да, но не съм. Пристигнах миналата нощ в Дувър. Сетих се, че на път за града мога да спра тук с колата и да те видя. И какво заварвам? Цяла нощ те няма. Хубаво скиташ...

— Чичо Джордж — спря го Джек решително. — Имам да ти разкажа една изключителна история. Мисля, че няма да повярваш.

И той разказа всичко.

— Един бог знае какво стана с тях — завърши Джек.

Чичо му сякаш всеки момент щеше да получи апоплектичен удар.

— Вазата — успя да промълви той най-накрая. — Синята ваза. Какво стана с нея?

Джек се втренчи в него, без да разбира, но по-потопен в потока от думи, който последва, започна да разбира.

Изведнъж проумя: „Минг... уникат... бисер на колекцията ми... струва поне десет хиляди, предложи ми ги Хогенхаймър — американският милионер... единствен екземпляр в целия свят.“

— По дяволите, сър, какво сте направили със синята ми ваза?

Джек се спусна към гишетото. На всяка цена трябваше да намери Левингтън. Младата жена зад гишетото го погледна хладно.

— Доктор Левингтън замина късно снощи с кола. Остави бележка за вас.

Джек я разтвори. Беше кратка и конкретна.

„Скъпи млади приятелю,

Минало ли е времето на свръхестественото? Не съвсем — особено когато го разкрасим с нова научна терминология. Най-сърдечни поздравии от Фелиз, бащата-инвалид и мен. Тръгнахме преди дванайсет часа, а това е предостатъчно.

Искрено ваш,

Амброуз Левингтън
Доктор на Душата“

НЕЩАСТЕН СЛУЧАЙ

— Уверявам ви, това е същата жена, няма никакво съмнение.

Капитан Хайдок погледна разпаленото напрегнато лице на приятеля си и въздъхна. Щеше му се Евънз да не бе така сигурен и тържествуващ. Предългите години, прекарани по море, старият капитан се бе научил да стои настрана от неща, които не го засягат. Приятелят му Евънз, бивш инспектор от криминалния отдел на Скотланд ярд, имаше друга философия за живота. Изразът „Действай според получената информация“, който бе негов девиз на младини, той бе развил дотам, че сам се сдобиваше с информация. На времето инспектор Евънз бе умен и бдителен офицер и напълно заслужаваше чина, който бе получил. Дори сега, когато вече се бе пенсионирал от служба и се бе установил в провинцията в малка къща, за каквато винаги бе мечтал, професионалният му инстинкт оставаше буден.

— Рядко забравям лица — повтори той самодоволно. — Мисиз Антъни, да, това наистина е мисиз Антъни. Щом казахте мисиз Мероудийн, веднага я познах.

Капитан Хайдок неспокойно се размърда на мястото си. Семейство Мероудийн бяха най-близките му съседни, а също и на Евънз, и фактът, че в лицето на мисиз Мероудийн бе разпозната „героиня на шумен“ процес, искрено го разстрои.

— Било е твърде отдавна — обади се той плахо.

— Преди девет години — поправи го Евънз, точен както винаги. — Преди девет години и три месеца. Не помниш ли делото?

— Съвсем смътно.

— Оказа се, че Антъни имал обичай да взима арсеник — поясни Евънз, — и я освободиха от отговорност.

— И защо да не я освободят?

— Не откриха никакво доказателство. Присъда може да се произнесе само в случай че е налице някакво доказателство. Съвсем правилно.

— В такъв случай всичко е наред — каза Хайдок. — И не разбирам какво има да се безпокоим.

— Кой се безпокои?

— Мислех, че се безпокоиш.

— Ни най-малко.

— Случаят е отминал и приключил — обобщи капитанът. — Ако мисиз Антъни в един момент от живота си е имала нещастieto да бъде обвинена в убийство и оправдана...

— Обикновено не се смята за нещастие да те оправдаят — подметна Евънз.

— Знаеш какво искам да кажа — продължи капитан Хайдок раздражено. — Ако клетата жена е трябвало да премине през това мъчително преживяване, не е наша работа да раздухваме отново нещата, нали?

Евънз не отговори.

— Е, хайде Евънз. Ти сам току-що каза, че жената е била невинна.

— Не съм казал, че е била невинна. Казах само, че е била освободена от отговорност.

— То е едно и също.

— Не винаги.

Капитан Хайдок, който почукваше с лулата си по ръчката, изведнъж спря и живо се изправи в стола си.

— Охо — възкликна той. — Ето накъде биеш. Считаш, че не е била невинна?

— Не бих казал. Всъщност... не знам. Антъни имаше навик да употребява арсеник. Жена му му го доставяше. Един ден по погрешка взел твърде голяма доза. Негова ли е била грешката или на жена му? Никой не можа да каже и съвсем справедливо съдът я оправда поради липса на доказателства. Всичко бе напълно законно и не търся там някаква грешка. И все пак бих искал да знам истината.

Капитан Хайдок отново се зае с лулата си.

— Е — каза той кротко, — това не е наша работа.

— Не съм убеден.

— Но наистина...

— Чуй ме за малко. Този Мероудийн снощи правеше в лабораторията си разни опити... нали си спомняш...

— Да. Спомена и за опита на Марш с арсеник. Каза, че ти би трябвало, да го познаваш, тъй като бил по твоята специалност, и после се засмя. Не би го казал, ако и за миг допускаше...

Евънз го прекъсна.

— Искаш да кажеш, че не би го споменал, ако знаеше? От колко време са женени... Ти ми беше казал, че от шест години, нали? Обзалагам се на каквото искаш, че той няма и представа, че жена му е известната някога мисиз Антъни.

— И положително няма да го узнае от мен — обади се капитан Хайдок сухо.

Евънз не обърна внимание на забележката му и продължи:

— Ето, че пак ме прекъсваш. За опита на Марш Мероудийн нагрях някаква субстанция в епруветка. Металната утайка той разтвори във вода и като прибави сребърен нитрат, остави сместа отново да се утаи. Тест за хлорати. Най-обикновен и невинен малък опит. Но аз случайно прочетох в една от книгите, която лежеше отворена на масата, следното: „Сярната киселина разлага хлоратите. При нагриване се получава силна експлозия, ето защо сместа трябва да се държи на хладно и да се използва в много малки количества.“

Хайдок е вгледа в приятеля си.

— Е, и какво от това?

— Нищо. В моята професия също се правят експерименти — експерименти за откриване на убийци. Фактите се прибавят един към друг, преценяват се, прави се анализ на полученото, като се взема пред вид възможният процент предубеденост и обичайната неточност в свидетелските показания. Но съществува много точен, но и доста опасен експеримент за откриване на убиеца. Човек, извършил убийство, рядко се задоволява само с едно престъпление. Дай му време, освободи го от подозрение, и той отново ще убие. Да кажем, задържаш един човек, заподозрян, че е убил жена си. Въпросът е — дал и той наистина го е сторил? Възможно е не всички факти да са в негова вреда. Тогава надникни в миналото му — ако откриеш, че неколккратно е бил женен и че съпругите му все умират, да речем... доста странно, вече ще си наясно. Не става дума за юридическата страна на нещата, разбираш ли? Говоря за моралната убеденост. Когато вече си уверен веднъж, можеш да вървиш и да търсиш доказателства.

— Е, и?

— Ето и главното. Всичко е наред, ако има минало, в което да надзърнеш. Но да предположим, че залавяш убиец при неговото или нейното първо престъпление. В такъв случай експериментът няма да даде желанния резултат. Освободеният от отговорност обвиняем започва живота отново, вече под друго име. Ще повтори ли убиецът престъплението, или не?

— Това е ужасна мисъл.

— Продължаваш ли още да твърдиш, че това не е наша работа?

— Да, продължавам. Нямах основание да смяташ, че мисиз Мероудийн е нещо друго освен съвършено невинна жена.

Бившият инспектор потъна за известно време в мълчание. После бавно заговори:

— Казах, че като погледнахме в миналото ѝ, нищо не открихме. Това не е съвсем вярно. Имала е втори баща. На осемнайсет години започнала любов с някакъв младеж, а вторият ѝ баща се наложил и ги разделил. Един ден тя и бащата отишли да се разхождат покрай много опасни скали. И там става нещастieto. Той се приближил твърде много до ръба, а скалата се отронила. Човекът паднал и загинал.

— Да не би да искаш да кажеш, че...

— Нещастен случаи. Нещастен случай ли? Смъртоносната доза арсеник, която Антъни погълна, бе също нещастен случай. Никога нямаше да я подведа под отговорност, ако не бяха разкритията на един друг човек. Между другото името му остана неизвестно. Той като че не остана доволен въпреки решението на съда. Уверявам те, Хайдок, страхувам се, че там, където се появи тази жена, все става някакво нещастие!

Старият капитан сви рамене.

— Добре, но не виждам как смяташ да го предотвратиш.

— И аз не виждам как — унило призна Евънз.

— Аз бих оставил нещата така, както са — посъветва го капитан Хайдок. — Никога не е излизало нещо добро, когато човек се меси в чужди работи.

Този съвет обаче не бе по вкуса на бившия инспектор. Той бе търпелив, но упорит човек. Сбогува се с приятеля си и се упъти към селото, преобръщайки наум всички възможности за успешни действия.

Когато се отби в пощата да купи няколко марки, той се сблъска с обекта на своите грижи, Джордж Мероудийн. Бившият професор по

химия бе дребен, вгълбен в себе си човек, възпитан, добросърдечен и винаги много разсеян. Той позна Евънз, поздрави го вежливо и се наведе да събере писмата, които бе изпуснал при лекото им сблъскване. Евънз също се наведе и тъй като бе по-бърз, пръв ги събра и ги подаде на притежателя им, като му се извини.

В последния миг той хвърли поглед върху купчинката и адресът на най-горния плик внезапно пробуди нови подозрения. На мястото на получателя стоеше името на известна застрахователна агенция.

В този момент той взе решение. Нищо неподозиращият Джордж Мероудийн едва ли разбра как стана така, че двамата с бившия инспектор тръгнаха да се разходят из селото и още по-малко как стана дума за застраховката му за живот.

За Евънз никак не бе трудно да поведе разговора в желаната посока. Мероудийн от своя страна на драго сърце обясни, че току-що е направил осигуровка на живота си в полза на своята съпруга и поиска мнението на Евънз за агенцията, към която се бе обърнал.

— В последно време някои от вложенията ми излязоха неудачни — обясни той, — вследствие на което доходът ми чувствително намаля. Ако нещо се случи с мен, съпругата ми ще остане в доста затруднено финансово положение. Тази осигуровка ще оправи нещата.

— Тя не се ли възпротиви? — попита небрежно Евънз. — Нали знаете какви са понякога жените? Смятат, че тези неща носят нещастие.

— О, Маргърет е много благоразумна — усмихна се Мероудийн. — Никак не е суеверна. Всъщност, струва ми се, идеята бе нейна. Неприятно ѝ беше, че съм така разтревожен.

Евънз бе получил желаната информация. Скоро след това той се сбогува, присвил загрижено устни. Покойният мистър Антъни се бе застраховал за живот в полза на жена си само няколко седмици, преди да почине.

Навикнал да се доверява на инстинкта си, инспекторът бе напълно убеден в правотата си. Тревожеше го обаче мисълта как да постъпи. Не искаше да улови престъпника след престъплението, целта му бе да предотврати убийството, а това никак не беше лесно.

През целия ден той бе много умислен. Същия следобед на местния площад се откриваше благотворителен базар. Той се упъти натам. Като се разхождаше безцелно покрай различните забавления,

даде едно пени, за да потопи ръка в съд с вода и да се опита да извади от дъното някакъв предмет, участва в състезание за отгатване теглото на едно прасе, цели се в кокосов орех и през цялото време от лицето му не слизаше израза на някаква вътрешна съсредоточеност. Позволи си дори да прахоса половин корона при Зара, врачката на кристал, като се надсмя леко над себе си, припомняйки си какво бе отношението му към предсказвачките, докато бе на служба.

Той не се вслушваше твърде в монотонния, привлечен говор на жената, докато краят на една фраза не привлече вниманието му.

— ... и скоро, наистина много скоро, ще бъдете въввлечен в една работа на живот и смърт, за живота и смъртта на един човек.

— Е, и какво? — рязко попита той.

— Решение... ще трябва да вземете решение. Трябва да сте много внимателен... много, много внимателен. Ако сгрешите... дори и най-малката грешка...

— Да?

Гледачката потръпна. Инспектор Евънз знаеше, че всичко това са празни приказки, но независимо от това бе потресен.

— Предупреждавам ви, не бива да допуснете грешка. Ако сбъркате... ето резултатът... смърт!

Странно, дяволски странно! Смърт. Какво ли пък, ако тя прозира нещата?

— Ако направя грешка, ще последва смърт, така ли да го разбирам?

— Точно така.

— В такъв случай не бива да греша — заключи Евънз, докато ставаше и ѝ подаваше половината корона. — Не бива да греша, а?

Тонът му бе безгрижен, но щом излезе от палатката, челюстта му решително се издаде напред. Лесно е да го кажеш, но не така лесно да го изпълниш. Не бива да прави пропуск. Човешки живот, ценен човешки живот зависи от това.

И нямаше никой, който да му помогне. Вдигна поглед и в далечината зърна силуета на своя приятел Хайдок. Не, от него не можеше да очаква подкрепа. „Остави нещата сами на себе си“ — такъв бе девизът на Хайдок. А това нямаше да помогне в случая.

Хайдок разговаряше с една жена. Тя се раздели с него и тръгна по посока на Евънз; чак тогава инспекторът я позна. Тоза беше мисиз

Мероудийн. Тласкан от някакъв вътрешен импулс, той застана на пътя ѝ.

Мисиз Мероудийн бе твърде хубава жена. Имаше високо, гладко чело, красивите ѝ кафяви очи гледаха спокойно. Тя приличаше на италианска мадона и сама подчертаваше тази прилика, като разделяше косата си по средата и я оставяше да се спусне и покрие ушите ѝ. Гласът ѝ бе плътен и малко глух.

Тя отправи към Евънз весела, приветстваща го усмивка.

— А, ето ви и вас, мисиз Антъни, исках да кажа мисиз Мероудийн — започна той непринудено.

Евънз направи грешка съвсем умишлено, като внимателно я наблюдаваше. Видя как очите ѝ се разшириха, чу я как пое дълбоко дъх, но погледът ѝ не трепна. Тя го гледаше упорито и гордо.

— Търся съпруга си — заговори тихо тя. — Не сте ли го виждали насам?

— За последен път го зърнах ей нататък.

Двамата се отправиха един до друг в посоченото направление, като бърбеха спокойно и любезно. Инспекторът усещаше, че възхищението му към нея расте. Каква жена! Какво самообладание! Забележителна жена... и много опасна! Убеден беше — много опасна.

Въпреки че бе доволен от първите си стъпки, той продължаваше да е неспокоен. Даде ѝ да разбере, че знае коя е. Това ще я накара да е нащрек. Няма да посмее да направи нещо прибързано. Остава още нещо — Мероудийн. Ако можеше някак да го предупреди...

Откриха дребничкия мъж да съзерцава разсеяно една порцеланова кукла, която бе извадил от съда с вода срещу едно пени. Жена му предложи да се прибират и той с радост се съгласи. Мисиз Мероудийн се обърна към инспектора:

— Не бихте ли дошли с нас да изпием по чаша чай спокойно, мистър Евънз?

Той бе убеден, че в гласа ѝ долови лека нотка на предизвикателство.

— Благодаря ви, мисиз Мероудийн. С удоволствие ще дойда.

Тръгнаха заедно, говорейки си за забавни незначителни неща. Слънцето грееше, подухваше лек ветрец и всичко наоколо бе приятно и делнично.

Прислужницата им била излязла да се позабавлява на празника, обясни мисиз Мероудийн, когато пристигнаха в чудесната им къща. Домакинята се качи в спалнята да свали само шапката си, след което се върна и постави чайник с вода върху малък сребърен спиртник. От полицата взе три купички.

— Имаме специален китайски чай и го пием по китайски, не от чаши, а от купички — обясни домакинята.

Изведнъж тя се сепна и като огледа едната от купичките, незабавно я смени с друга и възкликна с досада:

— Джордж, ти си непоправим. Отново си използвал тези купички.

— Съжалявам, мила — отвърна виновно професорът, — но те са толкова удобни по размер, а тези, които поръчах, все още не пристигат.

— Един ден ще ни изтровиш всички — опита се да се пошегува съпругата му. — Мери ги намира в лабораторията и ги нарежда обратно тук, без да ги измива, освен ако по тях няма видимо замърсяване. Ето, онзи ден ти използваше една от тях за опити с цианкалий. Наистина, Джордж, това е много опасно.

Мероудийн като че леко се ядоса.

— Мери не бива да пипа нищо в лабораторията.

— Знаеш, че често след чая оставяме купичките там. Тя как да разбере откъде са попаднали в лабораторията. Разсъждавай логично, мили.

Професорът отиде в лабораторията си, като си мърмореше нещо под носа, а мисиз Мероудийн наля врялата вода върху чая и духна пламъка на малкия сребърен спиртник.

Евънз бе озадачен. Внезапно обаче в съзнанието му блесна светъл лъч. По една или друга причина мисиз Мероудийн се разкриваше. Такъв ли щеше да бъде следващия „нещастен случай“? Не беше ли казала тя всичко това, за да си приготви алиби, та един ден, когато нещастният случай стане факт, той да се види принуден да даде показания в нейна полза? Колко глупаво от нейна страна, ако е така, защото преди това...

Изведнъж той си пое дълбоко дъх. Тя бе наляла чая в три купички. Една постави пред него, друга — пред себе си, а третата сложи върху малка масичка до камината, близо до креслото, на което обикновено сядаше съпругът и, и тъкмо когато поставяше последната

купичка, лека загадъчна усмивка се плъзна по устните ѝ. Всъщност усмивката я издаде.

Той разбра!

Забележителна жена — и опасна! Никакво изчакване, никакви приготовления. Този следобед, точно този следобед, и то в негово присъствие. Смелостта на постъпката ѝ го изуми.

Това бе умен, дяволски умен ход. Той не би бил в състояние да докаже нищо. Тя разчиташе, че той няма да се усъмни, щом действа така „скоро“. Жена със светкавично бърза мисъл и действие.

Евънз пое дълбоко въздух и леко се наведе напред.

— Мисиз Мероудийн, аз съм човек с малко странни прищевки. Ще бъдете ли така любезна да изпълните една от тях?

Тя го погледна въпросително, без да подозира нищо.

Той се изправи, взе купичката, която бе пред нея, отиде до малката масичка и я смени с другата.

— Бих искал да видя как ще изпиеете това.

Очите ѝ срещнаха неговите. Те бяха спокойни, непроницаеми. Лицето ѝ леко побледня. Тя протегна ръка и бавно вдигна чашата. Ами ако е сбъркал?

Жената доближи купичката до устните си... в последния момент потръпна, наведе се напред и бързо я изля в една близка саксия с папрат. След това се облегна назад и го погледна предизвикателно.

От гърдите му се откъсна дълга въздишка на облекчение и той също седна.

— Е? — обади се тя.

Гласът ѝ бе променен. Усецаха се нотки на подигравка и предизвикателство. Той ѝ отговори въздържано и спокойно.

— Вие сте много умна жена, мисиз Мероудийн. Мисля, че ме разбирате. Не бива... да се повтаря. Знаете какво имам пред вид.

— Да, зная.

Гласът ѝ бе равен, безизразен. Той кимна доволен. Тя бе умна жена и не желаше да я обесят.

— За вашия и на съпруга ви дълъг живот — каза Евънз многозначително и поднесе купичката до устните си.

В следващия миг лицето му се промени. Ужасно се сгърчи... той се опита да стане... да извика... Тялото му се скова..., а лицето му

стана мораво. Той се просна назад в креслото с конвулсивно изкривени крайници.

Мисиз Мероудийн се наклони напред, като внимателно го наблюдаваше. Устните ѝ се разтегнаха в лека усмивка. Тя му заговори много меко и нежно.

— Направихте грешка, мистър Евънз. Решихте, че искам да убия Джордж. Колко глупаво от ваша страна, колко глупаво!

Тя поседя така още около минута, като гледаше мъртвия мъж — третия човек, който заплашваше да пресече пътя ѝ и да я раздели от човека, когото обичаше.

Усмивката се разля по лицето ѝ. Сега повече от всеки друг път тя приличаше на мадона. После повиши глас и навика:

— Джордж, Джордж. О, ела бързо! Боя се, че стана ужасно нещастие. Клетият мистър Евънз...

Издание:

Агата Кристи. Свидетел на обвинението. Разкази
Английска. Първо издание
Народна култура, София, 1979

Превела от английски Теодора Давидова
Редактор Красимира Тодорова
Художник Иван Газдов
Художник-редактор Ясен Васев
Тех. редактор Олга Стоянова
Коректори Людмила Стефанова Петя Калевска

Литературна група IV. Код 04 9536623311/5714-43-79

Дадена за набор 3.1.1979 г. Подписана за печат март 1979 г.
Излязла от печат април 1979 г. Формат 70×100/32. Печатни коли 16,75.
Издателски коли 10,85. Цена 2,20 лв.

ДИ „Народна култура“, София
ДП „Атанас Стратиев“, Хасково

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.